



**T.C.  
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ  
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ AYRILMA ANKSİYETESİ  
İLE BAĞLANMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**Gamze Selin GÖKSEL**

**DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten**

**İSTANBUL, 2015**



**T.C.**  
**ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ**  
**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**  
**KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ AYRILMA ANKSİYETESİ**  
**İLE BAĞLANMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

**Gamze Selin GÖKSEL**  
**134102078**

**YÜKSEK LİSANS**  
**TEZİ**

**DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Eylem Özten**

**İSTANBUL, 2015**



T.C.  
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ  
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	:	134102078
Öğrenci Adı Soyadı	:	Gamze Selim Gökse
Anabilim Dalı	:	Klinik Psikolojik
Tez Danışmanı	:	Yrd. Doç. Dr. Eylem Ökten
Tezin Başlığı	:	

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	:	13.09.2015	Saati	:	17.30.
-----------------	---	------------	-------	---	--------

Öğrenci Savunmaya :  GELDI

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,

OY BİRLİĞİ  OY ÇOKLUGU

- Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez **KABUL** edilmiştir.
- Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ** için ..... ay **EK SÜRE** verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)
- Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin **REDEDİLMESİ** kararı alınmıştır.

Savunmada Tezin Başlığı :  Değişmedi.  Değişti.

Tezin Yeni Başlığı :

Öğrenci Savunmaya :  GELMEDİ

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,

OY BİRLİĞİ ile **REDEDİLMİŞTİR.**

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Başkan	Yrd. Doç. Dr. Gül Erayılmaz	
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Eylem Ökten	
Üye	Yrd. Doç. Dr. İdil Gökçeşen Gül	
Üye		
Üye		

## ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Bu çalışma üniversite öğrencileri'nde ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri'nin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırmada yardımlarını esirgemeyen başta değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Eylem ÖZTEN'e teşekkür ederim.

Ayrıca, bugün olduğum kişi olmamda başrolü oynayan ve hedeflerime ulaşmam için bulunduğu fedakarlıklardan bir an olsun vazgeçmeyen annem N.Leyla GÖKSEL'e ve en zor anlarda bile yüzümü güldürebilen, yaşamımı değerli kılan babam Derya GÖKSEL'e , umutsuzluğa kapıldığımda çalışmam için beni cesaretlendiren canım ablam Hande Melis GÜLCAN'a en derin sevgi ve saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

**GÖKSEL, Gamze Selin, Yüksek Lisans, İstanbul, 2015**

## **ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDEKİ AYRILMA ANKSİYETESİ İLE BAĞLANMA BİÇİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

### **ÖZET**

Bu araştırmada “Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları ayrılma anksiyetesi ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişki” incelenmiştir. Araştırma kesitsel tarama modelindedir.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri bağlanma biçimleri ve ayrılma anksiyetesi, bağımsız değişkenleri ise cinsiyet, yaş, medeni durum, kardeş sayısı, annenin / babanın sağ olma durumu, devam eden romantik ilişki durumu, alınan sosyal destek ve aile bağı düzeyleridir.

Araştırmanın çalışma grubunu Üsküdar Üniversitesi'nin farklı fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Rastlantısal yöntemle seçilen 97 kız, 24 erkek olmak üzere toplam 121 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmada “Demografik Veri Formu, Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ve Beck Depresyon Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular;

Depresyon ile cinsiyet, yakın ilişkilerde yaşantılar ile romantik ilişki, yaş grupları ile ayrılma anksiyetesi, medeni durum ile ayrılma anksiyetesi, aile bağları ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

**Anahtar Kelimeler:** Bağlanma, Anksiyete, Öğrenci, İlişki

**GÖKSEL, Gamze Selin, Master, İstanbul, 2015**

**RELATION BETWEEN SEPERATION ANXIETY AND  
ATTACHMENT STYLES OF UNIVERSITY STUDENTS**

**SUMMARY**

In this research the relation between separation anxiety and attachment styles of university students has been studied. This is a cross-sectional survey.

The dependent variables of the research are; attachment styles, separation anxiety and the independent variables are; gender, age, marital status, number of siblings, survival of mother / father, on-going romantic relation, receiving social support, the status of consuming alcohol, cigarette or substance and levels of family bonds.

The study group of the research was formed with students from different faculties of Uskudar University. This study group consists of totally 121 students, 97 females and 24 males, who were randomly selected.

Demographic Data Form, Inventory of Separation Anxiety Symptoms, Survey of Separation Anxiety in Adults, Inventory of Intimate Experiences and Beck Depression Scale were used in this research.

Findings obtained in this research are;

A meaningful relation was found between depression and gender, intimate experiences and romantic relations, age groups and separation anxiety, marital status and separation anxiety, family bonds and depression.

**Key words:** Attachment, Anxiety, Student, Relation

## YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencileri’nde Ayrılma Anksiyetesi ile Bağlanma biçimleri’nin İlişkisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

Gamze Selin GÖKSEL

# İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI.....	II
YEMİN METNİ.....	III
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR.....	IV
ÖZET.....	V
SUMMARY.....	VI
İÇİNDEKİLER .....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	IX
TABLolar LİSTESİ .....	X
<b>GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
1.1 PROBLEM TANIMI.....	1
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI.....	3
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ .....	3
1.4 SAYILTILAR .....	4
1.5 SINIRLILIKLAR.....	4
1.6 TANIMLAR.....	4
<b>İLGİLİ LİTERATÜR</b> .....	<b>6</b>
2.1 BAĞLANMA KURAMI.....	6
2.1.1 <i>Bağlanma Sistemi ve Zihinsel Temsiller (İçsel Çalışan Model)</i> .....	9
2.1.2 <i>Bağlanma Davranışının Temel Özellikleri</i> .....	11
2.1.3 <i>Kuramsal Görüşler</i> .....	12
2.1.4 <i>Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma biçimleri</i> .....	17
2.2 ANKSİYETE KAVRAMI .....	23
2.2.1 <i>Ayrılma Anksiyetesi</i> .....	23
<b>YÖNTEM</b> .....	<b>29</b>
3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ .....	29
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM.....	29
3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI .....	29



3.3.1	<i>Demografik Bilgi Formu</i> .....	30
3.3.2	<i>Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri</i> .....	30
3.3.3	<i>Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi</i> .....	31
3.3.4	<i>Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II</i> .....	32
3.3.5	<i>Beck Depresyon Ölçeği</i> .....	32
3.4	VERİLERİN ANALIZI.....	33
<b>BULGULAR</b> .....		<b>34</b>
<b>TARTIŞMA VE YORUM</b> .....		<b>73</b>
<b>SONUÇLAR VE ÖNERİLER</b> .....		<b>101</b>
6.1	ÇALIŞMANIN KISITLILIKLARI .....	103
6.2	ÖNERİLER.....	103
<b>KAYNAKÇA</b> .....		<b>105</b>
<b>EKLER</b> .....		<b>119</b>
8.1	Ek-1. SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU .....	119
8.2	Ek-2.BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ.....	124
8.3	Ek-3.YIYE-II.....	127
8.4	Ek-4. AYRILMA ANKSİYETESİ BELİRTİ ENVANTERİ .....	128
8.5	Ek-5. YETİŞKİN AYRILMA ANKSİYETESİ ANKETİ.....	129

## KISALTMALAR LİSTESİ

**SPSS** : Statistical Package for the Social Sciences

**DSM - 5** : The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition

**YAA** : Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi

**AABE** : Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri

**BDÖ** : Beck Depresyon Ölçeği

**HKÖ** : Hamilton Kaygı Ölçeği

**HDÖ** : Hamilton Depresyon Ölçeği

**ÇÇTÖ** : Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

**APA** : American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Derneği)

**ÇAAB** : Çocukluk Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu

**ICD 10** : International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (Hastalıkların ve İlgili Sağlık Sorunlarının Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması)

**AAB** : Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu

**SASI** : Seperation Anxiety Symptom Inventory (Ayrılma Anksiyetesi Envanteri)

**YIYE-II** : Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

**WHO** : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü)

## TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Kardeş Sayısı ve Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumları İle İlgili Dağılımlar.....	34
Tablo 2. Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler, Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumları, 0-1 Yaşında İken Bakımını Üstlenen Kişiler, Çocukken Büyüten Kişiler ve Büyüten Kişilerin İlgisi, Disiplin Durumları İle İlgili Dağılımlar.....	35
Tablo 3. Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyleri, Çocuk İken Ailenin Durumu, Annenin/Babanın Sağ Olma Durumu İle İlgili Dağılımlar.....	36
Tablo 4. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları İle İlgili İstatistikler.....	37
Tablo 5. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanlarının Kesme Noktalarına Göre Dağılımları.....	37
Tablo 6. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanlarına Yönelik Normallik Testi.....	38
Tablo 7. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri.....	39
Tablo 8. Cinsiyete Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	41
Tablo 9. Yaşlara Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	43
Tablo 10. YAA Puanlarına Göre Yaşlar Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi.....	44
Tablo 11. Medeni Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	45
Tablo 12. YAA ve Kaygılı Bağlanma Puanlarına Göre Medeni Durumlar Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey ve LSD Test Sonuçları.....	47
Tablo 13. Kardeş Sayılarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	48
Tablo 14. Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	50
Tablo 15. Evde Birlikte Yaşanılan Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA,	

AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar .....	52
Tablo 16. Kaçınan Bağlanma Puanlarına Göre Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları.....	55
Tablo 17. Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	57
Tablo 18. 0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstelenen Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar .....	59
Tablo 19. YAA Puanlarına Göre 0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstelenen Kişiler Arasındaki Farklılıklara İlişkin LSD Test Sonuçları .....	61
Tablo 20. Çocuk İken Yetiştiren/Büyüten Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	62
Tablo 21. Çocuk İken Büyüten Kişilerin İlgi Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar .....	64
Tablo 22. Çocuk İken Bakan Kişilerin Disiplin Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar .....	66
Tablo 23. Aile Bağlarının Yakınlık Düzeylerine Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar.....	68
Tablo 24. BECK Depresyon ve AABE Puanlarına Göre Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Test Sonuçları .....	70
Tablo 25. Çocuk İken Babanın Sağ Olma Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar .....	71

# GİRİŞ

## 1.1 PROBLEM TANIMI

Kişilik, yaşamın ilk yıllarında şekillenmeye başlar. Bebeklik ve çocukluk yılları diğer dönemlere göre çok hızlı değişimlerin olduğu yıllardır. Özellikle yaşamın ilk altı yılı kişiliğin oluşumunda en önemli dönemdir.

Davranış bilimlerine göre, bu yıllarda şekillenen kişilik, bireyin ilerideki davranış kalıplarını, değerlerini, ilgilerini ve onu diğerlerinden ayıran temel özellikleri temsil eder (Albayrak, 1997).

İnsanlar neden birbirleriyle ilişki kurarlar, bu ilişkiler nasıl kurulur, motivasyonunu nereden alır, kimlere neden bağlanırsınız gibi soruların yanıtları her zaman subjektif olarak verilmektedir. Bu konuya dair çalışmalar ancak geçtiğimiz 50 yıl içerisinde başlamıştır ve halen gelişmeye devam etmektedir. Teknoloji ilerledikçe elde edilen cevapların yanında bir o kadar da soru ile karşılaşan bilim dünyası, her geçen gün yeni hipotezler ile insanoğlunun doğumundan ölümüne dek gelişen süreçleri araştırmakta ve içsel süreçlerimizde neler olup bittiğine dair bilgiler vermektedir.

Evrim süresi boyunca insanlar, ayıklanma baskılarının bir sonucu olarak yakın ilişkiler kurmaya doğal bir eğilim göstermişlerdir. Bununla birlikte insanların belli temel gereksinimleri en iyi sosyal ilişkiler dahilinde doyurulabilmektedir. Bu gereksinimlerin ilk akla geleni güvenlik gereksinimidir. İnsanların yaşama ve üreme ihtiyaçlarını doyumak için davranışsal sistemleri gelişmiştir. Yakın ilişkilerin dinamiklerine bakıldığında davranışsal sistemlerin işlevleri anlaşılabilir. Yakın ilişkilerdeki duygu, düşünce ve davranışsal farklara bakıldığında bunların büyük çoğunluğunun kişinin içinde bulunduğu çevreye uyum göstermesine yarayan değişimler olduğu görülmektedir. (Hazan ve Shaver, 2000)

Anne-çocuk arasındaki ilişki, çocuğun hem çevresini hem de kendi benliğini algılamasında ve değerlendirmesinde en önemli etkidir. İhtiyaçlarının uygun biçimde giderilmesi sonucu çocuk, kendi benliğini değerli bir varlık olarak algılar. Çevresini de değer veren, güvenilir bir çevre olarak değerlendirir. Böylece “güven

duygusu”nun temeli atılmış olur (Yavuzer, 2000).

Erikson’a göre, ilk yıllarda bebekler ebeveynlerine, kendilerine ve çevrelerine karşı ya temel güven duygusu geliştirmekte ya da temel bir güvensizlik duygusunun sebep olduğu bir bunalımla karşılaşmaktadırlar. Her iki koşulda da gelecekteki gelişimi olumlu ya da olumsuz yönde etkileyecektir. Erikson’un kabul ettiği güven olumlu bir kişiliğin ve kimlik duygusunun temel taşıdır (Albayrak, 1997).

Anne-çocuk arasındaki ilişki, çocuğun hem çevresini hem de kendi benliğini algılamasında ve özümsemesinde en önemli etkidir. İhtiyaçlarının uygun bir şekilde karşılanması neticesinde çocuk, kendi benliğini değerli bir varlık olarak algılar. Çevresini de değer veren, güvenilir bir çevre olarak değerlendirir. Böylece “güven duygusu”nun temelleri atılmış olur (Yavuzer, 2000).

Çocuğun dünyaya gelişinden sonraki ilk günlerde annesine olan bağımlılığı onun ilk sosyal ilişkileridir. Anne, bebeğine sevgi göstererek, dokunarak, bebeğin tüm gereksinimlerini karşılayarak, anne-bebek arası sosyal gelişime destek olmaktadır. Anne bebeğin gereksinimlerine cevap verdikçe bebeğin bağımlılığı bağılılığa dönüşmektedir. Eğer anne bebeğin gereksinimlerine cevap vermez ise bağımlılığın devam edeceği ve ileriki dönemlerde büyük problemler yaratacağı bir gerçektir (Orcan, 2004).

Çocuk zamanla annesinden ayrılarak kendisi için bilinmeyen dış dünyayı araştırıp keşfetme yoluna gider. Çevresini keşfetmeye çalışırken arkasında bıraktığı anneden kopmak onu korkutur ya da tam aksine annesine güvenir ve döndüğünde annesini aynı yerde bulabileceğine inanır. Bunun niteliği büyük ölçüde çocukla kurulan güvenle yani bağlanma ile ilişkilidir.

Yetişkinlerin tutumları çocuklarda görülen olumlu sosyal davranışları çok güçlü bir şekilde etkileyebilmektedir (Orcan, 2004).

Kişinin ilk bağılılığı onun bakım vereniyle olan gelişiminin ilk yıllarında kurduğu ilişkidir. Bu bağılılık sevgi dolu ve destekleyici bir ortamda meydana geldiğinde çocukta kendine güven hissi uyandıracak, böylece yetişkinliğe kolaylıkla geçmesini sağlayacaktır (Deniz, 2006 ).

Çocuğun büyüdüğü ailenin yapısı, genişliği, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, onun ilk sosyal deneyimlerini, dolayısıyla duygusal ve toplumsal gelişmesini etkileyecektir (Yavuzer, 1998).

Son yıllarda yakın ilişkiler üzerine yapılan araştırmaların sayısı artmış ve bu da sosyal bilimlerde yeni bir alt dal olan ilişki biliminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu güne kadar araştırılmış olan yeni ilişki biliminin veri ağırlıklı olduğu gözlenmektedir (Hazan ve Shaver,2000). Bunun sayesinde insanların ilişkilerindeki birtakım içsel süreçlerinin nedenlerinin araştırılması için bir altyapı oluşturulmuştur. Yapılan bu araştırmada bağlanma biçimleri ile birtakım değişkenler arasındaki nedensellikler incelenmiştir.

Bu çalışmanın birincil amacı üniversite öğrencileri'nde ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Temel varsayımımız üniversite öğrencilerinde yetişkin ayrılma anksiyetesinin bağlanma biçimleriyle arasında bir ilişki olduğudur.

## **1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI**

Bu araştırmanın esas amacı üniversite öğrencilerinde ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda bağlanma biçimleri, anksiyete duygusu, anksiyete duygusunun ifadesi ve ayrılma anksiyetesi üzerinde etkili olabileceği düşünülen sosyo- demografik özelliklerin yanı sıra; arkadaşlık ilişkileri, duygusal ilişkileri, anne davranış biçimi, baba davranış biçimi, kişinin kendi davranış biçimi, anksiyete ve bağlanma sorunu yaşayıp yaşamamaları gibi çeşitli değişkenler de değerlendirilmiştir.

Aynı zamanda bu araştırmanın bağlanma biçimleri ile anksiyete ve anksiyete ifade tarzlarına ilişkin yapılan diğer araştırmalarla karşılaştırılması, elde edilen sonuçların genellenebilir olması açısından önem arz etmektedir.

## **1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ**

Bağlanma biçimi oluşturma kişilerin yaşamlarında çok erken süreçler de meydana gelse de hayatı boyunca etkisini sürdürmektedir. Kişiler erken bebeklik dönemlerinde ebeveynleri ile kurdukları ilişkiler doğrultusunda bir bağlanma biçimi

geliştirirler ve sonrasında bu bağlanma biçimini kuracakları yakın ilişkilerinde de kullanırlar. Yapılan bu araştırmada, erken dönem bulgulara erişebilmek amacıyla kullanılan envanterlerde anne, baba ve kardeşlerle ilgili değişkenlere de yer verilmiştir. Bu şekilde kişilerde görülen bağlanma biçimleri farklı değişkenler doğrultusunda test edilebilecektir. Araştırmanın neticesinde, kişilerdeki bağlanma biçimleri ve anksiyetenin, hangi kişisel bilgiler ile ilişkili olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu yolla güvensiz bağlanma biçimleri ve ayrılma anksiyetesi sonucunda sergilenen yıkıcı tepkilerin açabileceği sorunların tekrar etmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

#### **1.4 SAYILTILAR**

1. Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Envanteri puanı yüksek olanlarda güvenli bağlanmanın daha az olması, güvensiz bağlanma tipleri olan kaygılı, kararsız, kaçınan bağlanmaların daha yüksek olmasını bekliyoruz.

#### **1.5 SINIRLILIKLAR**

1. Araştırmadaki örneklemin çok merkezli olmaması, sadece İstanbul ilinde yaşayan ve sayıca az olan 120 üniversite öğrencisini içermektedir.
2. Araştırma incelenen bağlanma biçimleri, İlişki Ölçekleri Anketi ile sınırlıdır.
3. Araştırmada incelenen Ayrılma anksiyetesi Belirtileri, Ayrılma anksiyetesi Belirti Envantesi ve Beck Depresyon Ölçeği ile sınırlıdır.

#### **1.6 TANIMLAR**

1. Bağlanma: İki insan arasında oluşan uzun süreli, anlamlı ve özel duygusal bağdır. Yani bireyin tercih edilen bir diğeriyle yaklaşma ve yakınlığını muhafaza etme davranışıdır (Bowlby, 1977: 203).
2. Bağlanma Biçimleri: Bebekliğin ilk yıllarında anne ile bebek arasında oluşan ve daha sonra kurulan tüm ilişki şekillerini belirlediği varsayılan bağlanma davranışıdır (Bowlby, 1977: 203).
3. Güvenli Bağlanma: Olumlu benlik ve olumlu başkaları modelinin birleşimini içermektedir. Yani, kendini sevmeye değer, başkalarını da güvenilir destek verici ve iyi niyetli olarak algılar. Başka bir kişiyle kolay yakınlık kurarken özerk kalmayı da başarır (Barthomew ve Horowitz, 1991: 228).



4. Kayıtsız Bağlanma: Olumlu benlik ve olumsuz başkaları modelinin birleşimini içermektedir. Başka bir deyişle yakınlık duygularından mahrum kalmaya rağmen özerklik duygusuna ve yüksek özsaygıya sahip oldukları belirtilmiştir (Barthomew ve Horowitz, 1991: 228).
5. Korkulu Bağlanma: Olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modelinin birleşimini içermektedir. Başka bir deyişle kişi değersizlik duyguları ile başkalarının da güvenilmez olduğu sonucuna ulaşır, yakınlıktan kaçınırlar (Barthomew ve Horowitz, 1991: 228).
6. Saplantılı Bağlanma: Olumsuz benlik ve olumlu başkaları modelinin birleşimini içerir. Başka bir deyişle kişi kendini değersiz görürken, başkalarına dair olumlu değerlendirmelere sahiptir (Barthomew ve Horowitz, 1991: 228).
7. Anksiyete: Tehlike ile baş etmek için uyum sağlayıcı bir mekanizma olarak işlevini taşımaktadır. Anksiyete normal koşullarda bireyi olası yetersizlik ve incinebilme durumlarına karşı hazırlar ve korur (Arkonaç, 1999).
8. Ayrılma anksiyetesi: Ayrılma anksiyetesi bozukluğu, çocuğun evden ya da bağlandığı kişilerden ayrılmasıyla ilgili, gelişimsel açıdan uygunsuz ve aşırı anksiyetesinin olması durumudur (DSM-4, 1994). Çocuk ve ergenlerin ortalama % 4'ünde görülmektedir (akt. Miral ve Baykara, 1998).

# İLGİLİ LİTERATÜR

## 2.1 BAĞLANMA KURAMI

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli varsaydıkları bir başkasıyla güçlü bağlar kurma eğilimini açıklayan bir yaklaşımdır. Yeni doğanın, duygusal bağ kurma eğilimi ve ihtiyacı yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gereklidir ve bu bağlanma sisteminin gelişimsel açıdan işlevsel olduğunu gösterir(Bowlby,1977).

Bowlby(1969, 1973) bağlanmanın duygusal bir bağ olduğunu savunur. Bağlanma kuramına göre bağlanma davranışı, insanlarda ve primatlarda genetik bir nitelik olarak gözlenebilir. Bebek, bakıcısı (anne/ebeveyn) ona bakmaya ve korumaya istekli olursa hayatta kalabilir, bu yüzden bakım verenin sağlayacağı bağlanma davranışına ihtiyacı vardır.

Aynı zamanda Safran'ın (1990) kuramında, yetişkin yaşantısındaki kişilerarası ilişkilerinde gösterdikleri tutumların, çocukluk döneminde bağlanma kişisiyle kurulan ilişkiler doğrultusunda şekillendiği ileri sürülmüştür(Safran, 1990).

Bakım görmeyi sağlayan; ağlamayı, çağırmayı, takip etmeyi ve yapışmayı içeren davranışlar bir çocuğun yalnız veya yabancılarla bırakıldığında kuvvetli bir biçimde tepki göstermesinin bir yoludur. Dışa vurulan bu davranışların sıklığı yaşla beraber azalmaktadır. Yine de, bu tür davranışlar insanoğlunun yapısının önemli bir kısmı olarak kalmaya devam eder. Yetişkinlerde de kişi sıkıntılı olduğunda, hasta olduğunda veya korktuğunda bunlar özellikle daha net gözlemlenir olmaktadır. Birey tarafından sergilenen bağlanma davranış örüntüleri, kısmen bireyin o andaki yaşına, cinsiyetine ve koşullara, kısmen de yaşamının erken dönemindeki bağlanma figürleriyle yaşadığı tecrübelerle bağlıdır (Bowlby, 2005: 167).

Bağlanma sisteminin üç çeşit işlevi vardır. Birincisi bebeğin kendisini güvende hissedebilmek için bakım vereni 'güvenli bir temel' olarak kullanma işlevi, ikincisi bebeğin çevreyi keşfedebilmek için zaman zaman bakıcıdan ayrılıp geri döndüğü bir 'güvenli bir üs' işlevi ve son olarak da bakıcı ile 'yakınlığı koruma' işlevidir (Hazan ve Shaver, 2000).

Bebeğin çıkardığı sesler bakıcısının kendisiyle ilgilenmesini ve yakınında bulunmasını sağlar. Yakınlığın sağlanıp devam ettirilmesi bebekte güvenlik ve sevgi duygularına sebep olurken, ilişkide herhangi bir kesinti, bebekte kaygı, kızgınlık ve üzüntüye neden olmaktadır (Bowlby 1969, 1973). Bu sebepten dolayı bakıcının bebeğin yakınlık ve rahatlama ihtiyaçlarına karşı duyarlı olup olmaması gelecekte bebeğin yakın ilişkilerde kuracağı bağlanma biçimini etkileyecektir.

Bartholomew dörtlü bağlanma modelini, benlik ve bağlanma figürü modellerinden de faydalanarak yetişkin bağlanma biçimlerini daha iyi açıklamak için geliştirmiştir. Bartholomew ve Horowitz (1991), diğerlerinden farklı olarak bağlanmayı kendi ve diğerleri olmak üzere iki boyutta ele almışlardır. Bağlanma biçimlerini, olumlu ve olumsuz kutuplarda benlik ve başkaları modellerinin kesiştiği noktada tanımlamışlardır. Bu modele göre; insanların hem başka insanlara hem de kendilerine yönelik çalışma modelleri vardır. Bunlar kişinin kendine yönelik çalışma modelinin olumlu ve olumsuz düşüncesi olarak iki, bireyin diğer insanlara yönelik çalışma modelinin olumlu ve olumsuz düşüncesi olarak iki olmak üzere, toplamda dört maddeden oluşmaktadır. Değerlendirmeler sonucunda, güvenli bağlanma biçiminde olumlu benlik ve olumlu başkası, saplantılı bağlanma biçiminde olumsuz benlik ve olumlu başkası, korkulu bağlanma biçiminde ise olumsuz benlik olumsuz başkası, kayıtsız bağlanma biçiminde ise olumlu benlik ve olumsuz başkası modelleri ortaya konmuştur (Bartholomew ve Horowitz,1991).

Bowlby yeni doğan bebeğin bağlanma nesnesinden ayrıldığı zaman öfke duygusunu tecrübe ettiği ve bu öfkenin işlevsel bir öfke olduğunu söylemiştir. Bu şekilde, bağlanma nesnesinin yeni doğana bakması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu fonksiyonel öfke güvenli bağlanma biçimine sahip bireylerde ortaktır, bu öfke sayesinde ilişkilerini daha iyiye götürmeyi hedeflerler.

Mikulincer'e (1990) göre kaçınan bağlanma biçimi geliştiren kişilerin; sevgi ve sürekli ilişkilere inancının olmadığı, yakınlıktan kaçındığı için duyguları fazla önemsemeyen, uzun süreli duygusal ilişkilerden kaçınan, öfkeli ve stresli, ancak bunu bastırmayı öğrenmiş kişiler olduğu görülmüştür.

Bowlby'e (1979) göre kararsız bağlanma biçimine sahip kişilerde ise öfke ve anksiyete duyguları sürekli olarak yer değiştirmektedir. Bu kişilerin kendilerine olan

güven sorunuyla birlikte aynı zamanda reddedilme ve terk edilme korkularını da yoğun olarak yaşadıkları bulgulanmıştır. Bunun nedeni ise öfkenin ifade edilmesi sonucunda bağlanma nesnesinin onu terk edeceği korkusudur. Sonuç olarak anksiyete duygusu genel olarak öfkeden üstün gelmekte, olay karşısında kişi öfkesini ifade edemeden bastırılmakta, kişi güven ve destek ihtiyacı karşılandığında ise bağlanma nesnesine öfkesini dolaylı yoldan yansıtmaktadır(Akt. Rholes, 1999).

Başlangıçta çocuğun anne ile bağlanması ve iletişim kurması annenin sadece onu beslemesinden kaynaklandığı inancına dayanıyordu. Fakat yapılan araştırmalar ve elde edilen bulgular neticesinde bu görüşün bununla paralel olmadığı görülmüştür. Bu teoriyi doğru varsaymamız halinde, bir ya da iki yaşındaki bir bebeğin onu besleyen herhangi bir kişi ile bağlandığını kabul etmemiz gerekirdi. Lorenz bir çalışmada bazı hayvan türlerinin tek bir anne figürü ile kurulan kuvvetli bir bağın, yiyecek aracı olmaksızın geliştiğinden bahsetmiştir. Bu bulgu bağlanma ihtiyacının insan için temel iki motivasyon kaynağı olarak görülen yemek ve seksten ayrı bir motivasyon kaynağına sahip olabileceği fikrini oluşturdu.

Benzer bir deney ise Harlow'dan geldi: Bir primat türü olan makakların kendilerine yiyecek sağlamamasına rağmen, yumuşak anne figürünü seçtikleri (sert ve yiyecek sağlayan bir kuklaya kıyasla) görüldü. Bu sonuçlara göz önüne alındığında, bakımı ve ihtiyaçları giderilen yavruların sahip olmak istedikleri şeyin aslında bir bakım veren hatta bir bağlanma nesnesi olduğunu söyleyebiliriz. Bakım verenin yokluğunda ne gibi durumlarla karşılaşıldığına dair yapılan bir araştırmada Rutter, bakım verenin yoksunluğunun önemine ve çocuğun psikolojik gelişimindeki olumsuz etkilerine değinmiştir. Bir tür anne yoksunluğu yaşamış kişilerin birçok psikolojik bozukluk yaşama ihtimalinin yanısıra bir sonraki nesil üzerinde de etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple çocukluğunda olumsuz deneyimler yüzünden kaygılı bağlanarak büyümüş bir annede, kendi çocuğundan bakım bekleme ve böylece çocuğu kaygılı, suçlu ve belki de fobik hale getirme eğilimi görülmüştür. Aynı zamanda ihmal edilmiş, terkedilmiş veya tacize uğramış bir anne, çocuğunu fiziksel olarak taciz etmeye daha yatkındır(Bowlby,2012b).

### 2.1.1 Bağlanma Sistemi ve Zihinsel Temsiller (İçsel Çalışan Model)

Bowlby'e (1973) göre bağlanma duygusal süreçleri kapsayan bir bağdır. Bu bağ güven, rahatlık ve destek içerir. Bowlby (2012b), bağlanmayı bir kişinin korktuğunda, yorulduğunda veya hasta olduğunda bir figür ile ilişki kurmak ya da yakınlık elde etmek için duyduğu güçlü bir istek olarak tanımlar (Bowlby, 2012b).

Bowlby'e göre yakınlık, yeni doğan için çevresini keşfetmesinde araç olarak kullanabileceği güvenli bir temel işlev olarak görülürken, aynı zamanda tehlike anında korunacağı sağlam bir sığınak olarak da görülmektedir. Bakıcının ulaşılabilirliği tehdit edildiği anda bağlanma sistemi otomatik olarak devreye girer ve bakıcının vereceği tepki doğrultusunda ilişki yeniden yapılandırılır.

Bağlanma kuramına göre bebekler ve küçük çocuklar bakıcılarından ayrı kaldıkları zaman gözle görülebilir bir şekilde stres davranışları sergilemektedir (Bowlby, 1969, 1973, 1980, 1988). Kurama göre bebeklerin bu davranışları önceden tahmin edilebilmekte ve evrensel bir süreç izlemektedir. İlk aşama protesto aşamasıdır; bebek bağlanma figüründen (bakıcıdan) ayrı kaldığı zaman, obsesyonel bir şekilde bakıcının yokluğunu düşünmekte, yemek yeme ve uyuma alışkanlıkları bozulmakta, sürekli ağlamakta ve başkaları tarafından teselli edilememektedir, başkalarının rahatlatıcı davranışlarına karşı ise direnç göstermektedir. Bu aşamadan sonra umutsuzluk aşaması gelmektedir; bebek bu aşamada pasifleşmekte, her şeye karşı ilgisini kaybetmekte ve depresif bir duygu durumu yaşamaktadır. Son aşama ise, kopma aşamasıdır; bu aşamada bebek, bakıcıyı aramaktan vazgeçmektedir ve unutmaktadır. Bu aşamada iken bakıcısı geri döner ve bebekle yeniden ilgilenirse, bebek protesto ve umutsuzluk aşamalarını unutmakta ve normal bebeklik sürecine geri dönmektedir.

Bowlby'e göre içgüdüsel olan bu davranışlarımız bakıcıya bağlanmayı ve bağlanmanın güçlenmesini sağlamaya yöneliktir. Bağlanmada protesto, umutsuzluk ve kopma aşamaları bebeğin hayatta kalmasını ve uyum sağlamasını kolaylaştırır (Zeifman ve Hazan, 2000).

Bağlanma kuramı, zihinsel modeldeki bilişsel ve duyuşsal faktörleri bir araya getirir (Main, 1990). Bağlanma kuramında içsel çalışan modellere (internal working

models) göre, ilişkilerin temeli geçmiş yaşam deneyimleri üzerine kuruludur; bağlanma figürünün bireye ne kadar bakım verdiği, ne kadar yanıtlayıcı olduğu ve bireyi ne kadar bakmaya ve korunmaya değer olduğunu hissettirmesine bağlıdır. İçsel çalışan modellere göre, bu yaşantılar neticesinde sosyal şemalar oluşur ve bireyin gelecekte ilişkilerinde bu şemalara göre hareket edeceği varsayılır (Horowitz, 1991).

Bağlanma figürü, yetişkinlik dönemlerinde kurulan yakın ilişkileri, benlik ve başka kişiler açısından etkilemektedir. Örneğin, yakın ilişkide kişi kendisine ve partnerine güvenecek midir? Duygusal ifadeleri ne yönde olacaktır? Çatışma ve uyumsuzluk nasıl ifade edilecektir? İçsel çalışan modellere göre bunların hepsi geçmişteki bağlanma figürünün özelliklerine göre şekillenecektir (Morrison, Urquiza ve Goodlin-Jones, 1997).

Uzun süre bakıcıdan ayrı kalma sonucunda ise bağlanmanın çözülmesi durumu ortaya çıkar, bunun sonucunda ise kopmalar ve sosyal çevreden geri çekilme gözlemlenir (Sümer, 2006).

Bağlanma sistemini dört temel davranış aşaması ile tanımlayabiliriz. Birincisi bebeğin bakım veren ile yakınlık kurmak ve bunu korumak istemesi, ikincisi keşfetme esnasında bakım vereni güvenli bir üs olarak kullanması, üçüncüsü bakım veren ile ayrılığı protesto etmesi, son olarak dördüncüsü davranış ise tehlike anında güvenlik ve destek olarak bakım vereni güvenilir bir liman olarak kullanmasıdır.

Bebeğin tepkileri incelendiğinde, tutarsız ve olumlu tepkisellik, işlevsellik olarak kısa süreli ayrılıklara eşit görülmektedir. Tutarsızlık ile karşı karşıya geldiğinde, bebek kısa süreli ayrılık neticesinde göstereceği protesto tepkisi ile bakım verene cevap vermektedir. Bebek, tutarlı ve tepkisizlik durumu ile karşılaştığında ise, bu durumu uzun süreli ayrılık ile eş değer varsaymakta ve bu davranış sonucunda bağlanma davranışında çözülme ve sosyal etkileşimden kaçınma gözlenmektedir. Bağlanma davranışsal sistemi örgütleniş ve işlev görüş biçimi sebebiyle geçmiş yaşam örüntülerinden izler taşımaktadır. Bunun nihayetinde yapılan araştırmalar ile bu davranışların nedenselliğinin izi sürülebilmektedir (Hazan ve Shaver,2000).

Bu sistem sayesinde bebekler, bakım verenleri ile sağladıkları iletişimlerinde, bakım verenin tepkiselliğine bakarak ne bekleyeceklerini öğrenirler. Bu beklentiler sonucunda bebeğin bilişsel temsilleri, yani Bowlby'nin deyişi ile içsel çalışan

modeller oluşturulmaktadır. Bebeğin gündelik hayatta bakım verenin tepkiselliğinin sürekli kullanılması sonucunda bu bilişsel temsiller oturmuş bir hale gelir. Bu temsilleri başkalarıyla kurduğu sosyal ilişkiler hakkındaki bilgiyi işleyen içsel çalışan modeller olarak kullanırlar (Hazan ve Shaver,2000).

### **2.1.2 Bağlanma Davranışının Temel Özellikleri**

Yakınlığı korumayı kavramsallaştırmak adına bağlanma teorisinin temel özelliklerini Bowlby (2005) şu şekilde sıralamıştır;

1. Spesifik Olma: Bağlanma davranışı açık bir biçimde tercih sırasına göre bir veya birkaç spesifik kişiye yöneliktir.
2. Süre: Bağlanma davranışı genelde tüm yaşam döngüsünü kapsar. Ergenlikte erken dönem bağlanmalar zayıflayabilir, yenileriyle tamamlanabilir gibi gözükseler bile erken dönem bağlanmalar kolay kolay terk edilmez ve çoğunlukla devam ederler.
3. Duygusal Bağlanma: İnsanların yoğun duygularının ortaya çıkması çoğu zaman, bağlanma ilişkilerinin kurulması, bozulması ve onarılması sırasında oluşmaktadır. Bu duygular yeni ilişkilerde tekrar tekrar yaşanmaktadır. Bir bağın kurulması âşık olmak, bir bağın korunması birini sevmek ve bir partneri kaybetmek ise acı duyarak kederlenmeye örnek gösterilebilir.
4. Ontojeni: Bebeğin tercih edilen bağlanma figürüne bağlanması çoğunlukla ilk dokuz ay içerisinde gerçekleşmektedir. Bebek bir kişi ile ne kadar çok sosyal etkileşim sağlar ise o kişiye bağlanma ihtimali yüksek olmaktadır. Bu nedendir ki bebeğe kim annelik ediyor ise o kişi temel bağlanma figürü olmaktadır. Bağlanma davranışı üç yaşın sonlarına kadar kolaylıkla harekete geçer fakat bundan sonra seyrekleşmesi sağlıklı bir gelişim için ön görülen durumdur.
5. Öğrenme: Bağlanma sürecinde tanıdık olanı yabancı olandan ayırt etmede temel süreç öğrenmedir. Bu süreçte ödüllendirme ve cezalandırma davranışların etkisi çok azdır, yani çocuk sürekli cezalandıran bir anneye de bağlanma davranışı göstermektedir.
6. Organizasyon: Bağlanma davranışı başlangıçta oldukça basit bir sırada organize olmuş davranışlarla harekete geçer. İlk yılın sonundan itibaren giderek artan miktarda hem kendiliğin temsili modellerini hem çevresini

kapsayan davranışlar sistemler ile harekete geçer. Bu sistemler belli zamanlarda harekete geçer belli zamanlarda duraksarlar. Harekete geçiren şartlar açlık, korku, yorgunluk gibi durumları içerirken, duraklatan durumlar ise annenin gelmesi, görünmesi, sesinin duyulması ile olmaktadır.

7. Biyolojik İşlev: Bağlanma davranışı neredeyse bütün memeli türlerinin yavrularında ortaya çıkmaktadır. Bağlanma davranışı bu memeli türlerinin bir kısmında yetişkinlik yaşantıları boyunca devam etmektedir. Türler arasında detaylarda bazı değişiklikler görülmekle birlikte neredeyse her zaman yeni doğan annesine yakınlık göstermekte ve bu yakınlığı korumak istediği görülmektedir. Bu davranışın hayatta kalma fonksiyonu vardır (Bowlby, 2005).

### **2.1.3 Kuramsal Görüşler**

#### **2.1.3.1 Psikanalitik Yaklaşım Göre Bağlanma**

Psikanalitik düşünceye göre, eğer çocuk yaşamın ilk yılında annesi veya bakım veren birey ile anlamlı bir ilişki kurabiliyor, sıcaklığını ve sevgisini hissedebiliyorsa kendini güvende hissedecektir. Bu güven duygusu kazanıldığı zaman yabancıların yanında bulunduğu bile kendini rahat ve güvende hissedecek, yabancılarla bile olumlu ilişkiler kuracaktır. Temel güven duygusunu geliştirememişse güçlü bir “ben” olgusu geliştiremeyecek ve ileri yaşlarda ya aşırı bağımlı ya da tamamen bağlanma duygusundan mahrum olacaktır.

Psikanalitik ekolü benimseyen psikologlar, güven duygusunun gelişmesi için özellikle ilk yılda annenin çocuğa verdiği bakımın niteliği üzerinde durmuşlardır. Çocuk objenin kalıcılığını ve kendi vücudunun devamlılığını, becerilerini ve güdülerini tanıırken bazı uyarıcılarla karşılaşır. Bunlar olurken çevresindekilerle de ilişki kurmak zorundadır. Çevresinde karşılaştığı kişilerle kuracağı ilişkinin içeriği anneye kurmuş olduğu bağ ile yakından ilişkilidir.

Freud, yetişkinlik kişiliğini anlamak için kişinin çocukluk yıllarındaki ilişki ve deneyimlerini incelemek gerektiğini savunur (Yavuzer, 1990).

Erikson’a göre, bebeklik dönemindeki anne-çocuk ilişkisi çocukta temel güven duygusunun gelişmesi açısından oldukça önemlidir (Hortaçsu, 1991, Gander ve



Gander, 1993). Yaşamının ilk günlerinde bebeğin psiko-sosyal görevi güvenmeyi öğrenmektir. Bebeğe annesi arasındaki ilişkiden elden edilecek güven duygusu, kişinin ileride kuracağı kişilerarası ilişkilerin temelini oluşturur (Yavuzer, 1990, Cüceloğlu, 1991, Şen, 1997).

Psikanalitik kuram çerçevesinde, yaşamın ilk yılında bebeklerin içgüdüsel haz almalarının merkezinde oral bölgenin olduğuna değinilerek; bağlanmanın ortaya çıkışında annenin bebeği emzirmesinin, açlığını gidermesinin önemi vurgulanmaktadır (Görünmez, 2006).

Annenin kendisini hep seveceğinden, terk etmeyeceğinden, kendisini isteyeceğinden emin olma duygusu Erikson'a göre, çocukta güven duygusunun temelini oluşturur. Bu durumda anne bir süre yakınında bulunamasa, ihtiyaçlarını zaman zaman karşılayamasa bile bebek bunu hisseder ama olumsuz etkilenmez. Çünkü anne az sonra gelecek ya da ihtiyaçlarını karşılayacaktır. Kısa bir süre annesinin yanında bulunmaması kendisini terketmesi demek değildir. O halde anne-bebek arasındaki düzenli alma-verme ilişkisi, bebeğin zihninde annenin sürekli ve devamlı oluşunu sağlamaya başlar. Bu ilişki tutarlı ise, bebeğe bu ilişkiyi sağlayan anne değişmeyen aynı kişi ise, bebekte güven duygusu gelişir. İşte Erikson'a göre, anne-çocuk ilişkisindeki süreklilik, tutarlılık ve aynılık "çocukta temel güven duygusunun temelini oluşturur" (Ekşi, 1990).

Freud'un ilk kavramsallaştırmalarından oluşan dürtü kuramına göre, bebekler "birincil narsisizm" diye adlandırılan ben merkezci bir dünyada yaşarlar. Bu bağlamda sahip oldukları fiziksel enerjilerinin boşaltılması ve kaygılarının giderilmesi için anne aracı durumundadır (Holmes 1993, akt. Görünmez, 2006). Bebeğin bu süreçteki rolü aslında pasif olarak kabul edilmekle birlikte, anne, bebeğin beslenmesi sırasında aldığı hazla yakından ilişkili olduğundan, bir haz kaynağı olarak görülmekte ve bebek için bir bağlanma nesnesi haline gelmektedir. Bunun yanı sıra, bebeğin açlık ihtiyaçlarının giderilmesiyle yaşanan hoşnutluğa, annenin duyarlı, sevgi dolu bakımının eşlik etmesiyle, bebekte güven duygusunun oluşması ve genel kaygı durumunun azalması mümkün hale gelmektedir. Bu süreçte anne ile kurulan bağlanma ilişkisiyle kazanılan güvenlik hissi çocuğun dikkatini dış dünyaya yönlendirmesine ve egosunun gelişmesine ortam sağlamaktadır. Bu doğrultuda, yaşanan güvenlik hissiyle birlikte giderek çocuğu annesinden ayıran bir benlik hissi

ortaya çıkmakta ve bu anlayış sonraki yaşamında sağlıklı duygusal ilişkiler kurabilmesine destek olmaktadır (Berk, 1989, Görünmez, 2006).

### **2.1.3.2 Davranışçı Yaklaşımına Göre Bağlanma**

Davranışçı yaklaşım kuramına göre bağlanma, çocukların diğer davranışlarında olduğu gibi, bir takım uyarıcı-tepki mekanizmasından oluşmaktadır (Turner ve Helms, 1991). Organizma birincil pekiştirici olarak açlık gibi temel bir dürtüye sahiptir. Bebek için en önemli pekiştirici olan yiyecek, anne tarafından yineleyen şekilde bebeğe sunulmakta ve anne ikincil pekiştirici olma niteliği kazanmaktadır. Bir başka deyişle, bağlanma davranışları, annenin yineleyen şekilde bebeğin açlığını gidermesi ve onun duyduğu hoşnutluk neticesinde oluşan öğrenilmiş ya da ikincil bir dürtü olarak değerlendirilmektedir (Berk 1989 akt. Tolan 2002, akt. Görünmez, 2006).

Klasik koşullanma anlayışına göre, çocuk ve anne-baba arasındaki bağlanma şöyle ifade edilebilmektedir. Çocuk altını ıslattığında, acıktığında ya da başka bir sebeple rahatsızlık duyduğunda ağlar. Bebeğin ağladığını gören anne, baba veya bakım veren kişi çocuğun yanına gelir rahatsızlığını ortadan kaldırır. Burada bebeğin ağlaması pekiştirici olarak nitelendirilir. Bebek de rahatlama duygusu ile anne, baba veya bakım vereni koşullandırır. Diğer bir deyişle anne, baba veya bakım veren kişi bebek için ödül değeri'ne sahip olur.

Bebek annesini genellikle açlığının ve rahatsızlığının giderilmesi esnasında gördüğü için rahatlama duygusu ile annesi arasında bir ilişki kurar ve bu nedenle annesine ilişkin olumlu duygular geliştirir. Zamanla anne-babanın varlığı çocukta rahatlık, huzur, güvenlik duygularının uyanmasına neden olur (Cüceloğlu, 1992).

Edimsel koşullanma yaklaşımında ise çocuğun bazı davranışlarının güçlenip, bazı davranışlarının sönmesi şu şekilde açıklanmaktadır. Çocuk annesine bakıp gülümsediği zaman anne çocuğunu kucaklayıp öpüyor ve ona güzel şeyler söylüyorsa çocuğun anneye gülümseyerek bakma davranışlarında artış olur. Çünkü çocuğun olumlu davranış sergilemesinin hemen ardından anne tarafından sözel ya da fiziksel olarak gösterilen hoşnutluk ifadesi pekiştirici görevi yapmakta ve o davranışın tekrarlanma olasılığını arttırmaktadır (Rushton ve Teachman, 1978). Bebeği kucağında tutarken bebeğin haz almasını sağlayan anne onun huzursuz olduğu

zamanlarda da rahatlamak için yakınlığını isteyeceği nesne olacaktır. Diğer yandan, anne yalnızca çocuk ağladığı zaman ilgi gösteriyorsa, çocuğun ağlama davranışlarında bir artma meydana gelecektir (Cüceloğlu, 1992, Şen, 1997).

### **2.1.3.3 Biyolojik Yaklaşımına Göre Bağlanma**

Bu yaklaşımın görüşüne göre insanlar ve hayvanlar doğdukları andan itibaren kendi cinslerinden olan bir erişkinle bağımlılık ilişkisi kurmak için programlanmıştır. Bu bağımlılık ilişkisinin temel amacı bebeklerin tehlikelerden korunması, gereksinimlerinin giderilmesi ve böylece yaşamlarının devamının sağlanmasıdır.

Bowlby'e göre, bebekler ve yetişkinler birbirlerinden hoşlanmak üzere programlanmışlardır. Bu da aralarındaki ilişki ve bağımlılığın sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Bebeğin görünüş özelliklerine ek olarak, bebeğin görünümü ve hareketleri de erişkin bir bireye onun çaresiz ve bağımlı olduğu hissini verir. Böylece bebeğin görünüş ve hareketleri yetişkinlerin bakım tepkilerini uyandırır (Bell, 1979, akt. Şen, 1997).

Ancak aktarılan kuramın geçerliliği ile ilgili bazı sorunlar, hayvanlar üzerinde yapılan deneylerle açıklanmaya çalışılmıştır. Bu konuyla ilgili en önemli çalışma, Harlow ve Zimmerman (1958) tarafından yavru Rhesus maymunlarıyla yapılan deneylerdir. Bu deneylerde, yavru maymunlar doğar doğmaz annelerinden ayrılmışlardır, biri telden yapılmış ve göğsünde biberon bulunan bir maymun; diğeri ise kumaştan yapılmış ve yavruyu besleyemeyen bir maymun maketi kullanmıştır. Deney sonucunda, yavru maymunların telden yapılmış anne maketinden süt içtikten sonra geri kalan zamanlarını kumaş kaplı anne maketinin yanında geçirdikleri onunla birlikte olmayı daha fazla tercih ettikleri, ona sarılıp uydukları gözlenmiştir.

Bu deneyin sonuçları iki açıdan önemlidir. Bunlardan birincisi, maymun yavrularının annenin yakınında olma ve dokunma güdüsüne sahip oldukları ve bu güdünün açlık ve susuzluk gibi fizyolojik dürtülerden farklı olmasıdır. İkincisi, anne tercihi ile beslenme arasında bir bağlantının olmamasıdır. Eğer yavru maymunlar zamanlarının çoğunu beslendikleri annenin yanında geçirmiş olsaydı, beslenme ile annelik arasında kuvvetli bir ilişki olduğu söylenebilirdi. Oysa yavru maymunlar tel anneden beslendikleri halde zamanlarının çoğunu gerçek anneye benzeyen kumaş kaplı anne yanında geçirmişlerdir (Arı, 2005).

Bu durum karşısında, bağlanma davranışının meydana gelmesi için, beslenmeye bağlı olmaksızın, “Dokunmanın verdiği rahatlık” olarak adlandırılan ihtiyacın daha önemli bir etken olduğu neticesine varılmıştır. Psikanalitik ve davranışçı yaklaşımlarda bağlanmanın oluşumu açısından, bebeğin anne tarafından beslenmesinin önemi vurgulanmaktadır. Ancak, yukarıda aktarılan deney sonucunda, bağlanma için beslenmenin tek başına yeterli olmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, bebeklerin sadece bakım sağlayan kişiye değil, diğer aile üyelerine ve cansız nesnelere karşı da bağlanma davranışları geliştirebildikleri göz önünde bulundurulduğunda, beslenmenin tek başına yeterli olmadığı bir kez daha görülebilmektedir (Görünmez, 2006).

Harlow (1958, akt. Arı, 2005), yukarıda özetlenen çalışmasına ek olarak, maymun yavrularında korku ve araştırma güdüsünü de ele almıştır. Çevreyi tanıma, nesnelere tanıyıp öğrenme ve korku ikilemi ile ilgili olan araştırmada içinde korkutucu nesnelere de bulunduğu iki büyük oda kullanılmıştır. Odalardan birinde gerçeğe çok benzeyen bir maymun maketi vardır, diğer odada maymun maketi yoktur. Maymun maketinin olduğu odadaki yavru maymunların çevreyi tanıırken yaşadıkları korku belirtileri (korkudan yere çömelme, titreme, olduğu yerde sallanma) diğer odadaki yavru maymunlarındakinden yarı yarıya daha azdır. Maket maymunun bulunduğu odadaki yavru maymunlar, çevreyi araştırıp incelemeyen önce makete sarılmakta ve dokunmaktadırlar. Diğer bir ifadeyle anneyi bir hareket üssü olarak kullanmaktadırlar.

Harlow uzun süre anneden ayrı kalmanın sonuçlarını şöyle özetlemiştir: Annesinden ayrı kalan yavru maymun diğer maymunlara karşı duygusal tepkisizlik, gözlemcilere saldırganlık, kendi kendine zarar verme gibi davranışlar göstermiştir (Şen, 1997). Araştırma sonuçları göstermektedir ki bebek doğduğu andan itibaren kendisini doğurana karşılıklı ilişki kurmak ister. Bu ilişkinin sonucu olarak da bağ geliştirir. Bağı gelişmesi için bebeğin doğduğu andan itibaren belli bir kritik evre başlar. Bu kritik evrede anne ile bebek arasında fiziksel ve duygusal bir temas şarttır.

#### **2.1.3.4 Bilişsel Kurama Göre Bağlanma**

Bilişsel gelişimi savunan kuramcılara göre bağlanmanın temelinde çocuğun zihinsel gelişimi söz konusudur. Bebeklerin annelerini tanımaları, ağladıklarında veya herhangi bir tehlike anında başka kişiler içinden anneyi seçip onun yanında iken

sakinleşmeleri, anneyi takip etmeleri çocuğun zihinsel gelişimiyle bağlantılıdır.

Bu görüşü destekleyen psikologlara göre, çocuk nesnelere sürekliliği kavramını geliştirmeden, annenin ya da babanın her zaman aynı kişi olduğunu algılayamaz. Bu nedenle bilişsel gelişim çocuğun sosyal ilişkilerinin temelini oluşturur (Cüceloğlu, 1992).

Bir başka açıdan, bağlanmanın ortaya çıkışında bebeğin zihinsel yeteneklerinin gelişiminin önemine dikkat çekilmektedir (Turner ve Helms, 1991 Akt. Tolan). Bebek, annesi ve çevresindeki diğer kişiler arasındaki algısal farklılıkları bilişsel olarak ayırt etmeye başladıkça, bağlanma ve yakın olma davranışları da ardından gelmektedir. Bebek, iki yaşından sonra (2-7 yaşları arası) Piaget'in kuramında yer alan nesne devamlılığı kavramını kazandıktan sonra, bakım veren kişi fiziksel olarak bebekle aynı ortamda olmasa da var olduğunu bilmekte ve anne-bebek arasındaki bağlanma giderek daha güçlü bir noktaya gelmektedir (Görünmez, 2006).

J. Piaget'in yaklaşımına göre, kişinin bir objeye olan bağlılığı, objenin kalıcılığı kavramını geliştirmek gibidir. Çocuğun annesine duygusal olarak bağlanması, onun devamlılığını değerlendirir. Gerçekte hissetme sisteminin gelişimi çocuğun obje kalıcılığını algılamasını daha kolay bir hale getirir. Duygusal ilgiler, hareket ve algılamadan ayrı olarak önem kazanır. Çocuklar belli objelere özellikle kendileriyle ilgilenen kişilere kuvvetli bağlar geliştirirler (Günçe, 1973).

#### **2.1.4 Gelişim Dönemlerine Göre Bağlanma biçimleri**

Bowlby(2005) bağlanma sürecinin doğumdan ölüme kadar değişmeyeceğini bu sebeple de ileride yaşanılan yakın ilişkilerde sürekli kendini göstereceğine işaret etmektedir. Bu bölümde bağlanma biçimlerinin gelişim dönemleri doğrultusunda incelenmesine yer verilmiştir.

Bowlby'nin bağlanma kuramına göre, bebekler rahatsızlık veya korku hissettiklerinde bakım verenle bir araya gelip rahatlatılmaya ve yakınlığı yeniden sağlamaya ihtiyaç duyar (1969, 1973). Bowlby'nin bağlanma kuramının temel sayıltılarını sınamak amacıyla, ilk araştırmalar bakıcı-çocuk bağlanması üzerine yapılmıştır (Ainsworth, 1989; Ainsworth Blehar, Waters ve Wall, 1978).

#### 2.1.4.1 Bebeklikte ve Çocuklukta Görülen Bağlanma

Bowlby'nin kuramını destekleyen özellikteki çalışmaların başında Ainsworth ve diğerlerinin (1978) yürütmüş olduğu "Yabancı Durum" deneyleri gelir. 12-18 aylık bebekler ve anneleri ile yapılan bu deneyde, anneler ve çocukları bir oyun odasına alınmıştır. Anne ve çocukların bir süre baş başa olmasına izin verilmiştir. Bir süre sonra içeriye bir yabancı sokulur. Yabancı kişi anne ile bebeğin oynadığı oyuna eşlik eder. Bir süre sonra ise anne oyun odasından ayrılır ve çocuk ile yabancı odada baş başa kalırlar. Bu deneyin amacı çocuklarda bağlanma sistemlerinin aktive olmasıdır ve sonucunda oluşan bağlanma davranışlarının gözlemlenmesidir. Çocukların anneden uzak kalma ayrılma, yabancı ile yalnız kalma ve tekrar anne ile birleşme durumları bağlanma sistemlerini harekete geçirir. Bu sayede çocukların bağlanma biçimleri net ve anlaşılır bir biçimde ortaya çıkar. Gözle görülen bu davranışlarda çocukların anneleriyle ve tanımadıkları yetişkinlerle olan bağlanma biçimlerinde, ayrılma ve tekrar bir araya gelme davranışlarında önemli farklılıklar belirlemiştir. Bu farklar üç önemli tekrar birleşme davranış biçiminde gözlenmiştir (Ainsworth ve diğ., 1978).

Bu deneyin amacı, anne-çocuk etkileşimi ile meydana gelen bağlanma biçimlerindeki bireysel farklılıkları ortaya koymaktır.

Gözlemlenen farklı davranış biçimlerinin, ilki güvenli bağlanma biçimi olarak adlandırılan gruptur. Güvenli bağlanma biçimine sahip bebekler, anneleri odadayken etrafı keşfetme davranışları sergilemişlerdir. Odaya yabancı biri geldiğinde ise anne yanlarında olduğu zaman huzursuz olmama, korkmama ve yabancı ile oyuna devam etme davranışları göstermişlerdir. Anneleri odadan ayrıldığında ise bebeklerde bir huzursuzluk hali görülmüştür, anne odaya geri döndüğünde ise dönüşünden mutlu olma, kolayca sakinleşme bununla beraber çevreyi keşfetme davranışlarına devam etme ve göz kontağı kurma isteği gözlemlenmiştir.

Bebeklerin bir yabancı odaya girdiğinde ve anne odadan çıktığında göstermiş oldukları bir diğer davranış biçimini de dirençli/kararsız bağlanma biçimindeki bebekler sergilemişlerdir. Bu bebekler anne odadayken anneye yapışık olma, keşfetme davranışını hemen hemen hiç göstermeme, yabancı odaya geldiğinde onu ret etme, oyuna dâhil etmeme davranışları göstermişlerdir. Anne odadan ayrıldığında ise

panik hali, sürekli olarak ağlama, kızgınlık, hayal kırıklığı yaşama ve yabancıyla iletişim kurmama davranışları gözlemlenmiştir. Anne tekrar odaya geldiğinde ise kolayca sakinleşmeme ama sıkıca anneye yapışma davranışı ile birlikte anneye kızma ve sonucunda anneye öfke tepkileri göstermişlerdir.

Bir diğer farklı davranış şekli ise kaçınan bağlanma biçimi geliştiren bebeklerde gözlemlenmiştir. Bu çocuklar anneleri ile odadayken anneyi görmezden gelerek oyun oynamışlardır, odaya yabancı biri girdiği zaman da duyarsız davranmışlardır. Anneleri odadan ayrıldığında ise çok fazla stres belirtisi göstermemişlerdir. Anne odaya geri döndüğünde anneden uzaklaşma göz temasından kaçınma ve dikkatini oyuncaklara verme davranışları gözlemlenmiştir (Ainsworth ve diğ., 1978).

Güvenli bağlanma biçimindeki çocuk kendini değerli hissederek, başkalarına güvenir ve yetişkinlikte de, yakın ilişki kurduğu kişilere güvenli bağlanır. Bunun aksine, çocuğun bağlanma gereksinimlerine karşı duygusal ve fiziksel yönlerden cevap vermiyor ve çocuğa fiziksel ve duygusal yoksunluk hissettiren ebeveynlere sahip çocuklar güvensiz bağlanma biçimi geliştirir. Güvensiz bağlanma biçimine sahip çocuklar ise sıkıca tutarsız davranışlar sergiler, daha az sosyalleşir ve benlik-saygıları çok düşük olur, bu nedenle yetişkinlikte kişisel ve kişilerarası ilişkilerinde uyum problemleri yaşadıkları bilinmektedir (Rice ve Mirzadeh, 2000).

#### **2.1.4.2 Ergenlik Döneminde Bağlanma**

Hazan ve Shaver (1994), bağlanma sisteminin temel fonksiyonları olan bebeklik dönemi boyunca anne-baba tarafından sağlanan yakınlık arama, güvenli bir temel ve güvenli bir sığınak olma işlevlerinin, zamanla kişinin arkadaşlarına yöneldiğini belirtmektedir. Bireyin arkadaşları, ergenlik döneminde, anne-babanın yakınlığı koruma ve güvenli bir üs olma görevlerini üstlenmektedir. Ancak birey için anne-babanın güvenli bir temel olma işlevi yaşamının her döneminde (bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik) devam etmektedir.

Çocukluktan ergenliğe geçiş dönemi bazı biyolojik, bilişsel ve sosyo-duygusal değişimleri içermektedir (Santrock, 2012: 16).

Ergenlik, bireyin ne bir yetişkin nede bir çocuk olduğu bir dönemdir. Henüz

toplumsal sorumluluklara sahip olmayan bireyin, rolleri keşfedeceği, sınavabileceği ara bir dönemdir (Cloutier, 1994).

Bununla beraber ergenlik dönemi, kişinin pasif bakım alıcısı olmaktan çıkıp kendisinin de bağlanma figürü olduğu bir dönemdir. Çocukluk döneminde bağlanma ise tek yönlüdür, çocuğun bağlanma figürünün bakım ve ilgisine ihtiyacı vardır. Ergenlik döneminde ise ilişkilerde karşılıklılık ilkesinin geçerli olduğu ve ergenin de başkaları için güvenli bir temel olmaya başladığı bir dönemdir. Bu süreç içinde ana-babanlarından sıcak ve kabul edici bir yaklaşım gören ve özerklik çabaları desteklenen ergenlerin güvenli, bu ilgi ve destekten yoksun olanların ise daha güvensiz bir bağlanma davranışı sergiledikleri gözlenebilir (Güngör, 2000).

Bağlanma biçimleri ergenlik döneminde değişikliğe uğrar, bunun nedeni ergenlerin amaçlı bir şekilde ebeveynlerinden akranlarına yönelmeleridir. Ergen ebeveyn figüründen akran gruplarına yönelse de erken bağlanma ilişkisi daha kalıcı ve güçlü bir etkiye sahiptir. Ergenlikte görülen bağlanma davranışı kalıplarını, erken yaşta görülen bağlanma davranışlarından ayırmak gerekmektedir (Allen ve Land, 1999). Bu ayrımı yaptığımızda ilk olarak çocukluk bağlanmalarının en yaygın biçimlerini açıklarken tamamlayıcı olduğu söylenebilir. Bir bağlanma figürü bakım verir, bakım almaz. Bir bebek ya da çocuk güvenlik arar, güvenlik sağlamaz. Bunun tersine yetişkin bağlanma ilişkileri karşılıklıdır. Her birey bakım verir aynı zamanda bakım alır (Main ve diğ., 1985).

Erken dönemlerinde güvenli bağlanmış ergenlerin, hem akranlarıyla hem de ebeveynleriyle daha uyumlu oldukları, özerk olmayı başardıkları, bunun yanı sıra ilişkilerinde daha destekleyici oldukları ve doyum yaşadıkları görülmüştür. Erken dönemlerinde güvensiz bağlanma geliştiren ergenler ise akranlarıyla bağımlı ilişkiler yaşarken ebeveynleri ile olan ilişkilerinde uyumsuz ve zorlayıcı oldukları görülmüştür (Harmata, 2004).

### **2.1.4.3 Yetişkinlik Döneminde Bağlanma**

Hazan ve Shaver, Ainsworth ve arkadaşlarının 3 tür bağlanma biçiminden yola çıkarak yetişkin bağlanma biçimlerini araştıran ilk kişilerdir.

Hazan ve Shaver'ın (1987) ortaya koydukları üç-kategori modeli, Mary



Ainsworth'un çocuklar için yaptığı sınıflandırmanın yetişkinler için olanıdır. Hazan ve Shaver (1987) romantik sevgiyi bir bağlanma süreci olarak nitelendirerek yetişkinlerin bağlanma biçimlerini gruplandırabileceğini öne sürmüştür. Bunun üzerine Ainsworth ve arkadaşları bağlanma prototipleri ile romantik ilişkileri açıklamıştır. Hazan ve Shaver her bir bağlanma biçimine karşılık gelen üç paragraftan oluşan bir bağlanma biçimi ölçeği geliştirmişlerdir. Bu ölçeğe göre güvenli bağlanma biçiminin kendisini en iyi ifade ettiğini söyleyen katılımcıların diğer katılımcılara göre hem ebeveynleri ile ilişkilerinin hem de yakın duygusal ilişkilerinin daha olumlu olduğu görülmüştür. Kaygılı bağlanma tarzını kendilerine en uygun bulan katılımcılar ise romantik ilişkilerinde kıskanç olmakla beraber ilişkilerinde duygusal iniş çıkış yaşadıklarını bildirmişlerdir. Kaçınan bağlanma biçiminin kendilerini ifade ettiğini söyleyen katılımcılarda ise diğer gruplara oranla en az güven duyan ve sosyal ilişkilerden kaçınan bireyler olduğu bulgulanmıştır (Akt. Akmaz, 2009: 33 - 34).

Güvenli bağlanma biçimi geliştirmiş bireyler romantik ilişkilerde partnerleriyle daha kolay yakınlaşabilmekte, uzun süreli ilişkiler kurabilmekte ve partnerine rahatça güvenebilmektedirler. Güvenli bağlanan yetişkinlerin aksine, kaçınan bağlanma biçimine sahip kişiler, partnerleriyle yakınlaşmaktan rahatsızlık duyarlar, partnerine güvenmekte ve kendilerini bağımlı hissetmekte güçlük çekerler, Kaygılı/Kararsız bağlanma biçimine sahip kişiler de yakın ilişkilerinde fazlaca başarısız olmaktadır, fakat kaçınan bağlanma biçimine sahip yetişkinlerden farklı olarak partnerlerinin kendisine yakınlaşmakta isteksiz olduğunu düşünürler, partnerlerinin sık sık (takıntılı bir şekilde) onları gerçekten sevmediği ve onunla kalmayı istemeyeceği konusunda kaygılanırlar (Scher ve Mayseless, 1994).

Bowlby'ye göre çocuklukta bakım veren kişilerle kurduğumuz bağların kalitesi, ileride kurulan ilişkilerde kendi ve başkalarının iç temsilini oluşturmada rol oynamaktadır. Daha önce yapılmış araştırmalardan yola çıkarak Bartholomew (1990) bağlanma bakış açısını yetişkinlere uyarlamak adına Bowlby'nin içsel temsil modelini sistematikleştirerek yetişkin bağlanma biçimlerini dörtlü sınıflandırmada toplamıştır (Bartholomew, 1990).

Bowlby'nin (1973) zihinsel modellerin benliğe ve başkalarına (self and the other) ilişkin inançları kapsadığı görüşünden yola çıkarak geliştirilen bu modelde,

benlik ve başkaları zihinsel modellerin olumlu ve olumsuz olma durumlarından dört bağlanma biçimi (güvenli, korkulu, saplantılı,kayıtsız) elde edilmektedir.

Dört prototipli bağlanma modelinde birinci hücre değerlilik (sevilebilirlik) ve diğer bireylerin kabullenici ve duyarlı olduklarına dair beklentinin olduğunu göstermektedir. Kavramsal olarak kategorilere denk geldiğinden araştırmacılar bu hücreyi güvenli bağlanma olarak tanımlarlar. İkinci hücre değersizlik (sevilmeyen) ve diğer kişilerin olumlu değerlendirilmesidir. Bu özelliklerin kombinasyonu, kişinin kendini kabullenme çabalarının değerli diğerlerinin kabulünü almaktan geçtiğini söylemektedir. Bu patern Hazan ve Shaver'ın (1987) kararsız grup olarak adlandırdığı konsept ile ilişkilendirilir. Üçüncü hücre değersizlik (sevilmeme) ve diğer kişilerin olumsuz eğilimli (güvenilmez ve reddeden) olması beklentisinin karışımıdır. Diğer kişilerle yakın ilişkilerden kaçınan insanlar, kendilerini diğerleri tarafından beklenen reddedilmeye karşı önlem alıp korumaktadırlar. Bu Hazan ve Shaver'ın (1987) kaçınan bağlanma biçimine benzemektedir. Bartholomew ve Horowitz ise korkulu-çekingen olarak adlandırmıştır. Son olarak da dördüncü hücre sevilme ve değerlilik duygusu ile diğer insanlara karşı olumsuz davranma meyilinin karışımıdır. Bu tarzdaki bireyler kendilerini hayal kırıklığından korumak amaçlı yakın ilişkilerden kaçınırlar, bağımsız ve dayanıklı görünürler. Bu biçim, Main ve diğerleri (1985) tarafından kayıtsız olarak adlandırılmıştır. Bartholomew ve Horowitzise kayıtsız-kaçınan ismini vermişlerdir (Bartholomew ve Horowitz, 1991: 227).

Sonuç olarak self-model yakın ilişkilerde deneyimlenen anksiyete ve bağımlılık dereceleri ile bağlantılıdır. Diğerleri modelin olumluluğu, diğer bireylerin ne kadar mevcut ve destekleyici olmasının beklendiği yani diğerleri modeli bireyin ilişkilerde yakınlık araması ya da yakınlıktan kaçınma eğilimi ile ilişkilidir (Griffin ve Bartholomew, 1994).

Anksiyete içten veya dışarıdan gelebilecek bir tehlike beklentisinin sebep olduğu kaygı ve endişe durumudur. Evrimsel olarak hayatta kalmamızda temel rol oynayan duygulardandır ve fizyolojik bir uyarılmışlık hali eşlik etmektedir. Bu duygu yardımıyla, bilinmeyen, yeni ya da tehlikeli uyaranlardan sakınma, onlarla başetme, karşı koyma veya gerektiğinde kaçma gibi uyum davranışları geliştirilir. Ancak normal olan ve zor durumlarla baş etmeye yarayan anksiyete, şiddetli ve uzun yaşanması veya kişinin yaşamını olumsuz etkilemesi durumunda patolojik

adedilmekte ve birçok ruhsal bozukluğa eşlik edebilmektedir (Türkçapar 2004).

## 2.2 ANKSİYETE KAVRAMI

### 2.2.1 Ayrılma Anksiyetesi

Ayrılma anksiyetesi kişinin bağlanma figüründen ya da bir yerden ayrılmaya yönelik aşırı bir kaygı duyması durumudur. Hem normal ruhsal gelişim sürecinin bir parçası hem de çocukluk döneminde görülen bir anksiyete bozukluğu olarak tanımlanmıştır.

Aşağıda ayrılma anksiyetesi bozukluğunun DSM-5'te yer alan tanı ölçütleri sunulmuştur (APA, 2013).

#### Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu Tanı Kriterleri (APA, 2013)

**A.** Aşağıdakilerden üçünün (ya da daha fazlasının) olması ile belirli, kişinin evden ya da bağlandığı insanlardan ayrılmasıyla ilgili, gelişimsel olarak uygunsuz ve aşırı anksiyetesinin olması:

1. Evden ya da bağlandığı başlıca kişilerden ayrılacak gibi olduğunda ya da ayrıldığında hep aşırı tasalanma.
2. Bağlandığı başlıca kişileri yitireceği ya da bu kişilerin başına, hastalık, yaralanma, yıkım, ölüm gibi kötü biro lay geleceğiyle ilgili olarak, sürekli bir biçimde, aşırı tasalanma.
3. Bağlandığı başlıca kişilerden birinden ayrılmaya neden olacak, istenmedik biro lay (örn. Kaybolma, kaçırılma, bir kaza geçirme, hastalanma) yaşayacağıyla ilgili olarak, sürekli bir biçimde, aşırı tasalanma.
4. Ayrılma korkusundan ötürü, okula, işe ya da başka bir yere gitmek için dışarı çıkmayı, evden uzaklaşmayı hiç istememe ya da buna karşı koyma.
5. Evde ya da başka ortamlarda tek başına kalmaktan ya da bağlandığı başlıca kişilerle birlikte olmamaktan, sürekli bir biçimde, aşırı korku duyma ya da bu konuda isteksizlik gösterme.
6. Evin dışında ya da bağlandığı başlıca kişilerden biri yanında olmadan uyuma konusunda isteksizlik gösterme ya da buna karşı koyma.
7. Yineleyici bir biçimde, ayrılma konusunu da içeren karabasanlar görme.

8. Bağlandığı başlıca kişilerden ayrıldığında ya da ayrılacak gibi olduğunda bedensel belirtilerle (örn. Baş ağrıları, karın ağrıları, bulantı, kusma) ilgili yineleyen yakınmalarının olması.
- B.** Bu korku, kaygı ya da kaçınma süreklilik gösterir, çocuklarda ve ergenlerde en az dört hafta, erişkinlerde altı ay ya da daha uzun sürer.
- C.** Bu bozukluk, klinik açıdan belirgin bir sıkıntıya ya da toplumsal, okulla ilgili, işle ilgili alanlarda ya da önemli diğer işlevsellik alanlarında işlevsellikte düşmeye neden olur.
- D.** Bu bozukluk, otizm açılımı kapsamında bozuklukta değişikliğe aşırı direnç göstermekten ötürü evden ayrılmaya karşı koyma, psikozla giden bozukluklarda ayrılmaya ilişkin sanrılar ya da varsanılar, agorafobide güvenilir bir eşlikçi olmadan dışarı çıkmaya karşı koyma, yaygın kaygı bozukluğunda önem verdiği diğer kişilerin başına bir hastalık ya da başka kötü bir olay gelecek olmasından ötürü kaygılanma ya da hastalık kaygısı bozukluğunda bir hastalığın olduğuna ilişkin kaygı duyma gibi başka bir ruhsal bozuklukla daha iyi açıklanamaz.

### **2.2.1.1 Çocuklukta Ayrılma Anksiyetesi**

“Ayrılma anksiyetesi” terimi, bağlanma davranışının bir yönünü ortaya koymak (Bowlby 1973); anormal bağlanma yaşantılarına sahip olan çocuklarda gözlenen patolojik stresi tanımlamak (Ollendick ve ark. 1990); ya da sıklıkla çocukluk yıllarında gözlenen bir dizi anksiyete belirti kümesini tanımlamak (WHO 1992; APA 1994) gibi farklı biçimlerde kullanılmıştır. Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu, geleneksel olarak bir çocukluk fenomeni şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bozukluk olgusal olarak hem gelişimsel süreçlerle hem de bağlanma kuramlarıyla ilişkilidir. Kişinin annesinden (ya da bir bağlanma figüründen) ayrılması konusunda stres yaşaması erken çocuklukta var olan “gelişimsel bir norm” olarak kabul edilmektedir (Bowlby 1973). Bakım verenden yani bağlanma figüründen ayrılırken çocuğun yaşadığı stres, evrimsel açıdan, savunmasız olan çocuğun yetişkin bakım verenine yakın mesafede kalmasını sağlayan uyumsal bir mekanizma olarak görülmektedir (Bowlby 1973).

ÇAAB'nin ortaya çıkma sebepleri iyi bilinmemekle beraber, çoğu yazar bağlanma kuramına dayanan açıklamalar yapmaktadır. Bowlby (1973), çocuğun

bağlanma nesnesinin ulaşılabilirliğini öngöremediği zamanlarda kaygı ve korkuyla yanıt vereceğini, ancak yaşanacak anksiyetenin güvenli bağlanan çocuklarda güvensiz bağlanan çocuklara göre daha az olacağını öne sürmüştür. Manassis (2001), güvensiz bağlanmanın anksiyete gelişimine ortam sağlayacağını ve özgül bağlanma biçimlerinin özgül anksiyete bozuklukları ile ilişkili olabileceğini bildirmiştir. Ambivalan bağlanan çocuklar bakım sağlayanlarının ilgisiyle çok meşgul olurlar, çevreyi keşfetme davranışları azalır ve ayrılma anksiyetesi geliştirebilirler. Bağlanma biçimleri ve özgül anksiyete belirtileri arasındaki bağlantıyı araştıran az sayıda çalışma mevcuttur. Dallaire ve Weinraub (2005), 6 yaş çocuklarında uyguladıkları bir çalışmada ambivalan bağlanma sergileyen çocuklardaki ayrılma anksiyetesinin güvenli bağlanan çocuklardan anlamlı olarak daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Kaçıngan bağlanma davranışı gösteren çocukların ayrılma anksiyetesi düzeyleri ambivalan bağlanma davranışı gösteren çocuklardan daha düşükse de bu fark anlamlı değildir. Bar-Haim ve arkadaşları (2007), 11 yaş çocuklarında yaptıkları bir çalışmada, infantil dönemde ambivalan bağlanma gösteren çocuklarda güvenli bağlanma sergileyenlere göre okul fobisinin daha yüksek olduğunu fakat diğer anksiyete bozuklukları arasında fark olmadığı bulgulanmıştır.

Bağlanma kuramı, ayrılma anksiyetesini erken gelişimde bulunan, bağlanma ilişkilerinin oluşmuş olduğunu ve çocuğu tehlikeden koruyan uyumsal mekanizmaların ortaya çıktığını gösteren normal bir fenomen olarak tanımlamaktadır. (Ainsworth 1982; Bowlby 1973). Bağlanma ilişkileri güvenli ve tutarlı olduğunda, çocuklardaki ayrılığa verilen tepkilerin şiddeti ve süresi daha az olmaktadır. Birincil bir bağlanma nesnesinden ayrılmaya verilen tepkinin yokluğu ya da ayrılıkla ilgili yoğun, uzamış tepkilerin varlığı ise bağlanma güçlüklerine işaret etmektedir.

Bebekler 1 yaşından önce, annelerinden ayrı kaldıklarında ayrılma anksiyetesi yaşarlar. Genellikle erken çocuklukta yaşanan normal ayrılma anksiyetesi 3-5 yaşlarına doğru yatıştır. Okula yeni başlayan bazı küçük çocuklarda belirli bir miktar ayrılma anksiyetesi normal sayılır. Bununla birlikte, temel bağlanma nesnesinden ayrılmaya ilişkin anksiyete, gelişimsel açıdan uygunsuz ve aşırı olursa bir bozukluktan bahsedilmektedir (Kaplan, Sadock ve Grebb 1994). Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu çocuğun günlük aktivitelerini ve gelişimsel görevlerini yerine getirmesini önemli ölçüde engellemektedir. Bozukluğun ortalama başlangıç yaşı 7.5'tir (Last ve

ark. 1992).

### 2.2.1.2 Yetişkinlik Ayrılma Anksiyetesi

Ayrılma anksiyetesi Bozukluğu tanısında yer alan yaş sınırlaması iki önemli soruya dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, AAB'ye sahip çocukların, yetişkin birey olduklarında da aynı problem yaşayıp yaşamadıklarıdır. İkinci soru, aşırı ayrılma stresine ilişkin belirtilerin ilk kez yetişkinlikte de ortaya çıkıp çıkmadığıdır. Bu sendromun yetişkinliğe ilişkin bir biçimi DSM-4'te de ICD- 10'da da yer almamaktadır. Sık kullanılan yapılandırılmış tanısal görüşmelerde bu tanı sorgulanmamaktadır. DSM-4'ün, çocukluk çağındaki Ayrılma anksiyete Bozukluğu belirtilerinin yıllarca sürebileceğini belirtmesine ve bozukluğun belirtilerinin kendisinde 18 yaştan önce görülmüş bir yetişkinde AAB tanısına teknik olarak izin vermesine karşın, el kitabı “geç ergenlikte ortaya çıkış nadirdir” şeklinde ifade kullanmaktadır ve dahası bozukluğun yetişkin görünümüne ilişkin uygun bir ölçütlendirme sağlamamaktadır (APA 1994). DSM-4'te çocukluk AAB'si ölçütleri ve bunların altında yatan ana kavramların hiçbiri için bir yaş sınırı olmamasına rağmen bozukluğun tanımlanmasında kullanılan dil ve verilen örnekler açıkça bir “çocuk hastalığı” yönelimlidir (Cyranowski ve ark. 2002).

Erişkin ayrılma anksiyetesinin ruhsal bozukluk tanı sınıflandırmalarında yer almamasına rağmen bazı araştırmacılar erişkin ayrılma anksiyetesinin tahmin edilenden daha yaygın olduğunu ileri sürmüşlerdir (Ollendick ve ark., 1993; Cyranowski ve ark., 2002a; Fagiolini ve ark., 1998; Manicavasagar ve ark., 1997a; 1997b; Wijeratne ve ark., 2003; Hock ve ark., 1989; Diener ve ark., 2004; Mayseless ve ark., 2000; Scher ve ark., 1999). Bazı araştırmacılar, çocukluk dönemi yetişkin ayrılma anksiyetesinin yetişkinlik dönemine aktarılabilirliğini, bazıları ise bu bozukluğun yetişkinlikte de başlayabileceğini savunmaktadırlar. Yaptığı boylamsal çalışmasıyla çocuklukta başlayan ayrılma anksiyetesinin yetişkinliğe uzanmadığını ileri süren Costello ve ark. (2003) ve üç yıllık gözlem çalışmasında çocukluk ayrılma anksiyetesi olan çocukların bir kısmının belirtilerinin ortadan kalktığını bir kısmının da ileride depresif bozukluk tanısı aldığını savunan Foley ve ark., (2004) bu bozukluğun çocukluk ve ergenlikle sınırlı olduğu görüşünü desteklerler. Manicavasagar ve ark. ise (2000) çocukluk ayrılma anksiyetesinin yetişkinlik dönemine uzandığını savunmuştur. Ancak bu çalışmalar, yetişkinlikteki ilişkilerin

şekillendiği ve bağlanma davranışlarının daha açıklıkla görülebileceği dönemlere kadar uzanan boylamsal çalışma deseninde yapılmamıştır.

Diğer yandan, bir grup araştırmacı yukarıda da sözü edildiği gibi yetişkin ayrılma anksiyetesinin çocukluktan bağımsız olarak ilk olarak yetişkinlikte ortaya çıkabileceğini ileri sürmüş ve araştırmalarıyla (Cyranowski ve ark., 2002a; Deltito ve ark. 1993; Manicavasagar ve ark. 2000) bu görüşü desteklemişlerdir, ancak küçük örneklerle yapılan bu çalışmalar yetişkinlikte başlayan ayrılma anksiyetesi konusunda bir genelleme yapılmasına engel olmaktadır. Shear ve ark. (2006) yetişkin ayrılma anksiyetesinin yaygınlığını araştırdıkları epidemiyolojik çalışmada, 9,282 kişide çocukluk ayrılma anksiyetesi belirtilerinin yetişkinliğe uyarlanmış formunu klinik görüşme ile araştırmışlar; yetişkin ayrılma anksiyetesinin hayat boyu yaygınlık oranını %6.6 olarak bulmuşlardır. Bu çalışmadan yola çıkarak araştırmacılar “yetişkin ayrılma anksiyetesi bozukluğu”na DSM’de yer verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bu çalışmada, ayrılma anksiyetesinin kadınlarda daha yaygın olduğunu, erkeklerde yetişkin ayrılma anksiyetesinin genellikle yetişkinlikte başladığını saptamışlar, böylece yetişkinlikte cinsiyet oranının eşitlendiğini açıklamışlardır. Bu çalışmada elde edilen bir diğer sonuç, yetişkin ayrılma anksiyetesinin düşük eğitim, işsizlik ve boşanma ile ilişkili olmasıdır. Bu sonucu, yetişkin ayrılma anksiyetesinin kişinin yaşamındaki işlevlerini olumsuz yönde etkilemesiyle açıklamışlardır.

Bowlby, yaptığı erken çalışmalarında (1973) agorafobinin, yaşamın erken yıllarında var olan ayrılma anksiyetesinin bir sonucu olduğunu, yetişkinlikte yaşanan kişilerarası streslerin sonucunda yeniden ortaya çıktığını ileri sürmüştü. Bu tür bir gelişimsel formülasyon, pek çok araştırmacının, şiddetli ayrılma anksiyetesine sahip olan çocukların yaşamları boyunca süren yapısal bir hassasiyete sahip olabileceklerine ilişkin gözlemleriyle tutarlıdır (Klein 1980; Sroufe 1988; Flakierska, Lindstrom ve Gillberg 1988; Grossman ve Grossman 1991).

AAB belirtilerinin yetişkinlikte de tanımlanabileceği ve gelişimsel değişimlere paralel olarak erken yaşam dönemlerindeki belirtilerden farklılaşan ayrı bir sendrom olma olasılığına dair pek çok görüş bulunmaktadır.

Literatürde, yetişkinliğe kadar uzanan ayrılma anksiyetesi biçimleri için “reddedilmeye karşı duyarlılık” (rejection sensitivity) (Klein 1974) ya da “kişiler arası

duyarlılık” (interpersonal sensitivity) (Boyce ve Parker 1989) gibi kavramlar tanımlanmıştır. Yetişkinlikteki ayrılma anksiyetesini tanımlama amacıyla yapılan çalışmalar, çocuklukta gözlenen ayrılma anksiyetesi belirti kümelerinin (olgunlaşmayla birlikte bu belirtilerin bazı yönleri değişikliğe uğramış olsa da) yetişkinlerde de tanımlamanın olası olduğunu göstermektedir (Manicavasagar, Silove ve Curtis 1997).





## YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmaktadır.

### 3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada Üsküdar Üniversitesi öğrencilerinin bağlanma biçimleri ve ayrılma anksiyetesi ilişkileri genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen devam eden olan bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır.

Cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, medeni durum, maddi durum, arkadaşlık ilişkisi, yaşanan romantik ilişki, evdek beraber yaşanan bireyler, aile tipi, bebeklik/çocukluk bakımı gibi bağımsız değişkenler açısından bağlanma biçimleri ve ayrılma anksiyetesinin farklılaşıp farklılaşmadığı ilişkisel tarama modeli çerçevesinde incelenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları ayrılma anksiyetesi ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin varlığı ve/veya derecesi incelenmiştir.

### 3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Üsküdar Üniversitesi'nin farklı fakültelerine devam eden üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Örneklem, tesadüfi küme örnekleme yöntemiyle oluşturulmuştur. Örneklemi oluşturan öğrencilerin 97'si kız (%80.2) ve 24'ü erkek (%19.8) öğrencidir.

### 3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırma demografik bilgilerin edinilmesi için "Demografik bilgi formu", yakın ilişkilerde yaşantılar bilgilerinin edinilmesi için 'YIYE-II' formu, anksiyete düzeylerini incelemek için 'ayrılma anksiyetesi belirti envanteri' ve 'yetişkin ayrılma anksiyetesi envanteri', depresyon düzeyleri hakkında bilgi edinmek için de Beck

Depresyon Ölçeği kullanılmıştır.

### 3.3.1 Demografik Bilgi Formu

Araştırmanın temel konusu olan bağlanma biçimleri ve ayrılma anksiyetesi ile ilişkisi olduğu düşünülen araştırmacı tarafından hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde yer alan demografik bilgi formu katılımcıların cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, medeni durum, maddi durum, aile tipi, çocuklukta anne/baba'nın hayatta olma durumu, çocukluk döneminde geçirilen duygusal travmanın varlığı, kim tarafından yetiştirildikleri, içinde buldukları romantik ilişkilerinin varlığı gibi konulara ilişkin soruları içermektedir.

### 3.3.2 Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri

(Separation Anxiety Symptom Inventory; SASI): Silove ve arkadaşları (1993) tarafından çocukluk ayrılma anksiyetesi belirtilerini yetişkinlikte geriye dönük olarak sorgulayan bu ölçeği geliştirmişlerdir. On beş soruluk öz bildirim ölçeği biçimindedir. Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlik, güvenirlik çalışmaları Diriöz ve arkadaşları tarafından yapılmıştır.

Silove ve arkadaşları (1993) tarafından geliştirilmiştir. AABE 15 maddeli 4'lü likert tipi ölçüm sağlayan öz-bildirimsel bir ölçektir. Her bir madde, yetişkinlerde, geçmişe yönelik olarak 0 "hiç hissetmedim", 3 "çok sık hissettim" arasında dağılım gösterecek biçimde, çocuklukta yaşanması muhtemel ayrılma anksiyetesi belirtilerini sorgulamaktadır. Türkçe'ye uyarlanması ve geçerlik, güvenirlik çalışmaları Diriöz ve arkadaşları tarafından yapılmıştır.

İç Tutarlılık: Toplam 410 denekten elde edilen verilerle AABE'nin Cronbach Alfa değeri 0,89 olarak saptanmıştır.

Madde Analizi: Madde analizi için madde toplam puan korelasyonu yöntemi kullanılmıştır. Maddelerin, madde-toplam korelasyonlarının 0.43 ile 0.65 arasında değiştiği görülmüştür.

Test-tekrar test güvenirliği: Bu amaçla 7-21 gün sonra ölçeklerin 2. kez uygulandığı 80 hastanın ilk değerlendirmedeki ortalama puanları 2.91 (ss=1.37) ve test-tekrar test ortalama puanları 2.92'dir (ss=1.43). İki değerlendirme arasında bir

farklılık yoktur ( $t=-115$ ,  $df=79$ ,  $p=0.91$ ). Ayrıca her iki uygulama arasındaki korelasyon yüksektir ( $r=0.91$ ,  $p<0.001$ ).

**ROC analizi:** AABE için duyarlılığın %83 özgüllüğün %76 olduğu, “12 puan” (ham puan cinsinden) kesme noktası olarak belirlenmiştir.

Bu ölçek ile ham puan cinsinden 12 ve üzeri ya da karekök transformasyonu ile 4 ve üzerinde puan alanların büyük olasılıkla çocukluk AAB tanısını karşıladıkları söylenebilir.

### 3.3.3 Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi

(Adult Separation Anxiety Checklist; ASA): Manicavasagar ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilmiş olan yetişkinlik dönemindeki ayrılma anksiyetesi belirtilerini araştıran ve 27 maddeden oluşan bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçek 4'lü likert tipi ölçüm yapmakta, her bir madde 0 “hiç hissetmedim” ile 3 “çok sık hissettim” arasında dağılım göstermektedir. YAA'nın Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik pilot çalışmaları küçük bir örnekleme yapılmış, fakat yayınlanmamıştır (Alkan 2007).

**İç Tutarlılık:** YAA'nın Cronbach Alfa değeri 0,93 olarak saptanmıştır.

**Madde Analizi:** Maddelerin madde-toplam korelasyonları 0,29-0,76 arasında değişmektedir. Her hangi bir maddenin çıkarılması ise Cronbach alfa'yı değiştirmemektedir.

**Test-tekrar test güvenilirliği:** Seksen hastaya ölçek ikinci kez uygulandı. İlk değerlendirmede aldıkları ortalama puan 28,43 ( $ss=15,50$ ) iken, tekrarlanan testte ortalama puanı 27,78'dir ( $ss=15,23$ ) ve iki değerlendirme arasında anlamlı farklılık yoktur ( $t=1,02$ ,  $df=79$ ,  $p=0,307$ ) ve iki uygulama arasındaki korelasyon değeri yüksektir ( $r=0,93$ ,  $p<0,001$ ).

**ROC analizi:** YAA için kesme noktası puanı 24,5 alındığında duyarlılığın %85 özgüllüğün %75, kesme noktası puanı 26,5 alındığında duyarlılığın %81 özgüllüğün %79 olması göz önünde tutularak “25 puan” olası kesme noktası olarak belirlenmiştir.

YAA ile 25 ve üzerinde puan alanların AAB tanı ölçütlerini karşılama olasılığı yüksektir.

Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Diriöz ve

arkadaşları tarafından yapılmıştır.

### 3.3.4 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

Fraley ve Shaver (2000) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçekte 18'i kaygı, 18'i kaçınma alt faktöründe olmak üzere yedili Likert tipinde toplam 36 madde vardır. Her bir alt boyuttan alınan puan 18 ile 126 arasında değişmekte ve ölçekten alınan puan arttıkça kaçınmacı bağlanma ya da bağlanma kaygısının arttığı söylenmektedir. Kaçınma alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı 0,90 iken, kaygı alt boyunun Cronbach alfa katsayısı 0,86'dır. Ölçeğin kaçınma ve kaygı boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenilirliği katsayıları ise sırasıyla 0,81 ve 0,82'dir. Ölçekten alınan puanların artması, bireylerin ilişkilerinde kaygı yaşadıkları ve başkalarından uzak durdukları şeklinde yorumlanmaktadır. (Selçuk ve ark. 2005). Ölçek 3 alt alanı ölçmektedir. (Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma Modelleri).

### 3.3.5 Beck Depresyon Ölçeği

1961 yılında Beck tarafından geliştirilen Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) (Beck Depression Inventory) yetişkinlerde depresyon riskini ve depresif belirtilerin şiddetini ölçmek üzere depresyonda ortaya çıkan semptomları içerecek biçimde düzenlenmiştir. Herhangi bir kuramsal görüş temel alınarak değil klinik gözlem ve verilere dayanarak hazırlanmış olan BDÖ'de, klinik gözlemler 21 semptom altında birleştirilmiş ve her bir belirti 0 ve 3 arasında değişen puanlarla değerlendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek toplam en yüksek puan 63'tür (Ceylan, 2004). Puanın yüksek oluşu, depresyon düzeyinin ya da şiddetinin yüksek olduğunu göstermektedir (Natan, 2007).

“Beck Depresyon Ölçeği” çevirisi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapan Teğin (1980), bu kapsamda, 40 üniversite öğrencisinde 15 gün ara ile test-tekrar uygulaması gerçekleştirmiş ve 0.65 güvenilirlik katsayısı elde etmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı (internal consistency ) iki-yarım (split-half) korelasyon yöntemi ile üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen uygulamalar sonucunda 0.78 ve depresif hastalar ile gerçekleştirilen uygulamalarda ise 0.61 olarak bulunmuştur. Ölçek, eş zamanlı geçerlik (concurrent validity) yöntemi ile değerlendirildiğinde de depresyon

tanısı alan hastaların tanıları ile Beck Depresyon Ölçeği'nden alınan puanların paralellik gösterdiği saptanmıştır. Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları Beck Depresyon Ölçeği'nin depresif belirtileri ve depresyon düzeyini değerlendirmede kullanılabilecek bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir (Ceylan, 2004; Natan, 2007).

### 3.4 VERİLERİN ANALIZI

Verileri toplamak amacıyla tesadüfi yöntemle belirlenen örneklem grubuna ölçekler tesadüfi günlerin tesadüfi saatleri uygulanmıştır. Uygulama sırasında ölçek öğrenciye verildikten sonra gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ölçekler öz-bildirim türünde olduğundan katılımcıların tek başına doldurmaları istenmiştir. Uygulama yaklaşık 20-25 dakika sürmüştür. Uygulama sırasında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Uygulanan ölçekler ilk olarak ayrı ayrı incelenmiş, eksik veya yanlış doldurulduğu tespit edilen 4 ölçek uygulamadan çıkarılmıştır.

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, aile yapısı, çocukluk döneminde geçirilen duygusal travmanın varlığı, devam eden romantik ilişki, sosyal desteğin varlığıdır. Bağımlı değişkenler ise; yaşanan ayrılma anksiyetesi ile bağlanma biçimleridir. Araştırmada bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Veriler SPSS 15.00 Windows Paket Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde, Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi sonucunda normal dağılım gösteren verilere Bağımsız Örneklem T Testi, Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), LSD Testi, Tukey Testi kullanılmış ve normal dağılım göstermeyen verilere Mann-Whitney U Testi, Kruskal-Wallis T Testi, ilişki düzeyleri için ise Pearson Korelasyon Testi kullanılmıştır.

## BULGULAR

### Güvenilirlik Analizi

Ölçeklere uygulanan güvenilirlik analizi sonucunda, 21 maddelik BECK depresyon ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0,86, 27 maddelik YAA ölçeğinin Alpha değeri 0,93, 15 maddelik çocukluk dönemi AABE ölçeğinin Alpha değeri 0,90 ve 36 maddelik YİYE-2 ölçeğinin Alpha değeri 0,86 olarak gözlenmiştir. Dolayısıyla BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 ölçeklerine ilişkin verilen cevapların yüksek derecede güvenilir olduğu sonucuna varılmıştır.

### Demografik Bilgiler

**Tablo 1. Cinsiyet, Yaş, Medeni Durum, Kardeş Sayısı ve Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumları İle İlgili Dağılımlar**

N=121		n	%
<b>Cinsiyet</b>	Erkek	24	20
	Kadın	97	80
<b>Yaş</b>	20 Yaş ve Altı	79	65
	21-25 Yaş Arası	30	25
	26 Yaş ve Üstü	12	10
<b>Medeni Durum</b>	Evli	6	5
	Bekâr	112	93
	Dul	3	2
<b>Kardeş Sayısı</b>	Kardeş yok	0	0
	1 Kardeş	16	13
	2 Kardeş	37	31
	3 Kardeş	39	32
	4 Kardeş ve Üstü	29	24
<b>Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumu</b>	Var	37	31
	Yok	84	69

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun cinsiyet, yaş, medeni durum, kardeş sayısı ve devam eden romantik ilişki olup olmama durumları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Araştırma grubunda 24 (%20) erkek ve 97 (%80) kadın vardır. 20 yaş ve altında olan 79 (%65) kişi, 21-25 yaş arasında olan 30 (%25) kişi, 26 yaş ve üstünde olan 12 (%10) kişi vardır. Evli olan 6 (%5) kişi, bekâr olan 112 (%93) kişi ve dul olan 3 (%2) kişi vardır. 1 kardeşi olan 16 (%13) kişi, 2 kardeşi olan 37 (%31) kişi, 3 kardeşi olan 39 (%32) kişi, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 (%24) kişi vardır. Devam eden romantik bir ilişkisi olan 37 (%31) kişi ve ilişkisi olmayan 84 (%69) kişi olduğu gözlenmiştir.

**Tablo 2. Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler, Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumları, 0-1 Yaşında İken Bakımını Üstlenen Kişiler, Çocukken Büyüten Kişiler ve Büyüten Kişilerin İlgisi, Disiplin Durumları İle İlgili Dağılımlar**

<b>N=121</b>		<b>n</b>	<b>%</b>
<b>Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler</b>	Yalnız	5	4
	Sadece Eş İle	2	2
	Eş ve Çocuklar İle	4	3
	Anne ve Baba İle	19	16
	Anne, Baba ve Kardeşler İle	70	58
	Diğer	21	17
<b>Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumu</b>	Var	63	52
	Yok	58	48
<b>0-1 Yaşında İken, Bakımlarını Üstlenen Kişiler</b>	Anne	36	30
	Baba	4	3
	Bakıcı	2	2
	Anne ve Baba	73	60
	Diğer	6	5
<b>Çocuk İken, Yetiştiren/Büyüten Kişiler</b>	Anne	24	20
	Baba	0	0
	Bakıcı	2	2
	Anne-Baba	87	72
	Diğer	8	7
<b>Çocuk İken, Büyüten Kişilerin İlgisi Durumları</b>	Aşırı İlgisi İle	28	23
	Yeterince İlgisi İle	93	77
	İlgisiz	0	0
<b>Çocuk İken, Büyüten Kişilerin Disiplin Durumu</b>	Aşırı Kontrol	18	15
	Yeterince Kontrol	93	77
	Az Kontrol	10	8

Yukarıdaki tabloda, evde birlikte yaşanılan kişiler, aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek alma durumu, 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişiler, çocuk iken yetiştiren kişiler ve onların ilgi ve disiplin durumları ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Evde yalnız yaşayan 5 (%4) kişi, sadece eşi ile birlikte yaşayan 2 (%2) kişi, eşi ve çocuğu ile birlikte yaşayan 4 (%3) kişi, anne ve babası ile birlikte yaşayan 19 kişi (%16), anne, babası ve kardeşleri ile birlikte yaşayan 70 (%58) kişi ve diğer kişiler ile birlikte yaşayan 21 (%17) kişi vardır.

Aile dışında beraber yaşadıkları akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 (%52) kişi ve sosyal destek almayan 58 (%48) kişi vardır.

0-1 yaşında iken, annesi tarafından bakılan 36 (%30) kişi, babası tarafından bakılan 4 (%3) kişi, bakıcı tarafından bakılan 2 (%2) kişi, anne ve babası tarafından bakılan 73 (%60) kişi ve diğer kişi tarafından bakılan 6 (%5) kişi vardır.

Çocuk iken, annesi tarafından büyütülen 24 (%20) kişi, bakıcı tarafından büyütülen 2 (%2) kişi, anne ve babası tarafından büyütülen 87 (%72) kişi ve diğer kişi tarafından büyütülen 8 (%7) kişi vardır.

Çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 (%23) kişi, yeterince ilgi ile büyüyen 93 (%77) kişi vardır.

Çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 (%15) kişi, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 (%77) kişi ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 (%8) kişi olduğu gözlenmiştir.

**Tablo 3. Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyleri, Çocuk İken Ailenin Durumu, Annenin/Babanın Sağ Olma Durumu İle İlgili Dağılımlar**

<b>N=121</b>		<b>n</b>	<b>%</b>
<b>Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyi</b>	Yakın	86	71
	Orta Düzeyde	31	26
	Uzak	4	3
<b>Çocuk İken, Ailenin Durumu</b>	Bütün	119	98
	Boşanmış	2	2
	Parçalanmış	0	0
<b>Çocuk İken, Annenin Yaşama Durumu</b>	Yaşıyor	121	100
	Yaşamıyor	0	0
<b>Çocuk İken, Babanın Yaşama Durumu</b>	Yaşıyor	115	95
	Yaşamıyor	6	5

Yukarıdaki tabloda, aile bağlarının yakınlık durumları, çocuk iken ailenin durumu, annenin/babanın sağ olma durumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Aile bağı yakın olan 86 (%71) kişi, orta olan 31 (%26) kişi ve uzak olan 4 (%3) kişi vardır. Çocuk iken, anne ve babası beraber olan 119 (%98) kişi, boşanmış olan 2 (%2) kişi vardır. Çocuk iken, annesi sağ olan 121 (%100) kişi, babası sağ olan 115 (%95) kişi ve babası ölen 6 (%5) kişi vardır.



## BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 4. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları İle İlgili İstatistikler

N=121		Ortalama± SS	Min	Max
BECK Depresyon Puanı		9,22±7,42	0	37
YAA Puanı		44,46±16,56	0	77
AABE Puanı		31,56±9,33	2	45
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	68,93±17,39	30	119
	Kaçıngan Bağlanma	64,25±17,07	19	109
	Güvenli Bağlanma	49,82±15,18	17	94

Yukarıdaki tabloda, BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Araştırmaya katılan 121 kişinin; BECK depresyon puan ortalaması 9,22 ve depresyon düzeyinin düşük olduğu, YAA puan ortalaması 44,46 ve yetişkin ayrılma anksiyete düzeyinin yüksek olduğu, çocukluk dönemi AABE puan ortalaması 31,56 ve ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Ayrıca YİYE-2 ölçeği alt boyut puanlarına baktığımızda; kaygılı bağlanma puan ortalamasının 68,93, kaçıngan bağlanma puan ortalamasının 64,25 ve güvenli bağlanma puan ortalamasının 49,82 olduğu gözlenmiştir.

## BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanlarının Kesme Noktalarına Göre Dağılımları

Tablo 5. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanlarının Kesme Noktalarına Göre Dağılımları

N=121		n	%
BECK Depresyon Puanı	17 Puan Altı	102	84
	17 Puan ve Üstü	19	16
YAA Puanı	25 Puan Altı	17	14
	25 Puan ve Üstü	104	86
AABE Puanı	12 Puan Altı	5	4
	12 Puan ve Üstü	116	96
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı	78	64
	Kaçıngan	41	34
	Güvenli Bağlanma	2	2

Yukarıdaki tabloda, BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarına ilişkin frekans değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

121 kişi arasında; BECK depresyon ölçeğinden 17'nin altında puan alan 102

(%84) kişi, 17 ve üstünde puan alan 19 (%16) kişi vardır. YAA ölçeğinden 25'in altında puan alan 17 (%14), 25 ve üstünde puan alan 104 (%86) kişi vardır. Çocukluk dönemini değerlendiren AABE ölçeğinden 12'nin altında puan alan 5 (%4) kişi, 12 ve üstünde puan alan 116 (%96) kişi vardır. YİYE-2 ölçeğine göre kaygılı olan 78 (%64) kişi, kaçınan olan 41 (%34) kişi ve güvenli bağlanan 2 (%2) kişi olduğu gözlenmiştir.

### Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi

**Tablo 6. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanlarına Yönelik Normallik Testi**

Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi		p
BECK Depresyon Puanı		0,00
YAA Puanı		0,20*
AABE Puanı		0,02
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	0,20*
	Kaçınan Bağlanma	0,00
	Güvenli Bağlanma	0,20*
*p>0,05		

Yukarıdaki tabloda, BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarına ilişkin Kolmogorov-Smirnov test sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

p>0,05 olduğundan YAA, kaygılı bağlanma ve güvenli bağlanma puanlarının normal dağılım gösterdiği, p<0,05 olduğundan BECK depresyon, çocukluk dönemi AABE ve kaçınan bağlanma puanlarının normal dağılım göstermediği gözlenmiştir.

## Korelasyon Analizi

Tablo 7. BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri

		r	p	BECK Depresyon Puanı	YAA Puanı	AABE Puanı	YİYE-2 Alt Boyut Puanları		
							Kaygılı Bağlanma	Kaçınan Bağlanma	Güvenli Bağlanma
BECK Depresyon Puanı		r	p	1	-0,26 0,00*	-0,36 0,00*	0,35 0,00*	0,12 0,19	0,09 0,35
YAA Puanı		r	p		1	0,56 0,00*	-0,32 0,00*	-0,29 0,00*	-0,24 0,008*
AABE Puanı		r	p			1	-0,33 0,00*	-0,33 0,00*	-0,3 0,00*
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	r	p				1	0,32 0,00*	0,15 0,1
	Kaçınan Bağlanma	r	p					1	0,87 0,00*
	Güvenli Bağlanma	r	p						1

\*p<0,01

Yukarıdaki tabloda, BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanları arasındaki ilişkilere yönelik korelasyon sonuçları yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

### BECK depresyon puanı ile:

YAA puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla BECK depresyon düzeyleri arttıkça yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,26;p<0,01$ ).

➤ Çocukluk dönemi AABE puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla BECK depresyon düzeyleri arttıkça çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,36;p<0,01$ ).

➤ Kaygılı bağlanma puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla BECK depresyon düzeyleri arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin artması anlamlı bulunmuştur ( $r=0,35;p<0,01$ ).

➤ Kaçınan bağlanma puanları arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlı değildir ( $r=0,12;p>0,05$ ).

➤ Güvenli bağlanma puanları arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlı değildir ( $r=0,09;p>0,05$ ).

### YAA puanı ile:

➤ Çocukluk dönemi AABE puanları arasında pozitif yönde orta derecede bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin artması anlamlı bulunmuştur ( $r=0,56;p<0,01$ ).

➤ Kaygılı bağlanma puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,32;p<0,01$ ).

➤ Kaçınan bağlanma puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,29;p<0,01$ ).

➤ Güvenli bağlanma puanları arasında negatif yönde çok zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,24;p<0,01$ ).

#### Çocukluk Dönemi AABE puanı ile:

➤ Kaygılı bağlanma puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,33;p<0,01$ ).

➤ Kaçınan bağlanma puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,33;p<0,01$ ).

➤ Güvenli bağlanma puanları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin azalması anlamlı bulunmuştur ( $r=-0,30;p<0,01$ ).

#### Kaygılı bağlanma puanı ile:

➤ Kaçınan bağlanma puanları arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla kaygılı bağlanma düzeyleri arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin artması anlamlı bulunmuştur ( $r=0,32;p<0,01$ ).

➤ Güvenli bağlanma puanları arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlı değildir ( $r=0,15;p>0,05$ ).

#### Kaçınan bağlanma puanı ile:

➤ Güvenli bağlanma puanları arasında pozitif yönde kuvvetli bir ilişki vardır ve istatistiksel olarak anlamlıdır. Dolayısıyla kaçınan bağlanma düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin artması anlamlı bulunmuştur ( $r=0,87;p<0,01$ ).

## Demografik Değişkenlere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

### Cinsiyete Göre Farklılıklar

Tablo 8. Cinsiyete Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Cinsiyet	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı	Erkek		24	5,79±5,74	0,01*
	Kadın		97	10,07±7,57	
YAA Puanı	Erkek		24	46,58±15,09	0,49
	Kadın		97	43,94±16,94	
AABE Puanı	Erkek		24	33,33±8,44	0,37
	Kadın		97	31,12±9,53	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Erkek	24	69,46±16,82	0,87
		Kadın	97	68,80±17,62	
	Kaçınan Bağlanma	Erkek	24	65,08±16,06	0,72
		Kadın	97	64,04±17,39	
	Güvenli Bağlanma	Erkek	24	51,00±14,83	0,67
		Kadın	97	49,53±15,33	

\*p<0,05

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; 24 erkeğin puan ortalaması 5,79 ve 97 kadının puan ortalaması 10,07'dir. Burada erkeklerin BECK depresyon düzeylerinin kadınlardan düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre kız ve erkeklerin BECK depresyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla kadınların erkeklere oranla depresyonlarının yüksek olması anlamlı bulunmuştur (p=0,01<0,05).

YAA puanlarına göre; 24 erkeğin puan ortalaması 46,58 ve 97 kadının puan ortalaması 43,94'tür. Burada erkeklerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre kız ve erkeklerin YAA puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p=0,49>0,05).

AABE puanlarına göre; 24 erkeğin puan ortalaması 33,33 ve 97 kadının puan ortalaması 31,12'dir. Burada erkeklerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U

test sonucuna göre kız ve erkeklerin çocukluk dönemi AABE puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,37>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; 24 erkeğin puan ortalaması 69,46 ve 97 kadının puan ortalaması 68,80'dir. Burada erkeklerin kaygılı bağlanma düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre kız ve erkeklerin kaygılı bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,87>0,05$ ).

Kaçıngan bağlanma puanlarına göre; 24 erkeğin puan ortalaması 65,08 ve 97 kadının puan ortalaması 64,04'tür. Burada erkeklerin kaçıngan bağlanma düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre kız ve erkeklerin kaçıngan bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,72>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; 24 erkeğin puan ortalaması 51,00 ve 97 kadının puan ortalaması 49,53'tür. Burada erkeklerin güvenli bağlanma düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre kız ve erkeklerin güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,67>0,05$ ).

## Yaşlara Göre Farklılıklar

**Tablo 9. Yaşlara Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar**

N=121		Yaş	n	Ortalama±SS	p
<b>BECK Depresyon Puanı</b>		20 Yaş ve Altı	79	10,20±7,72	0,10
		21-25 Yaş Arası	30	7,83±6,48	
		26 Yaş ve Üstü	12	6,25±6,72	
<b>YAA Puanı</b>		20 Yaş ve Altı	79	42,13±16,22	0,01*
		21-25 Yaş Arası	30	45,30±16,18	
		26 Yaş ve Üstü	12	57,75±14,19	
<b>AABE Puanı</b>		20 Yaş ve Altı	79	30,66±9,92	0,16
		21-25 Yaş Arası	30	32,13±7,92	
		26 Yaş ve Üstü	12	36,08±7,62	
<b>YİYE-2 Alt Boyut Puanları</b>	<b>Kaygılı Bağlanma</b>	20 Yaş ve Altı	79	70,44±16,62	0,39
		21-25 Yaş Arası	30	66,83±15,43	
		26 Yaş ve Üstü	12	64,25±25,71	
	<b>Kaçıngan Bağlanma</b>	20 Yaş ve Altı	79	66,14±17,49	0,15
		21-25 Yaş Arası	30	63,33±12,94	
		26 Yaş ve Üstü	12	54,08±20,67	
	<b>Güvenli Bağlanma</b>	20 Yaş ve Altı	79	50,89±15,53	0,20
		21-25 Yaş Arası	30	49,93±13,76	
		26 Yaş ve Üstü	12	42,50±15,40	

\*p<0,05

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun yaşlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; 20 yaş ve altında olan 79 kişinin puan ortalaması 10,20, 21-25 yaş arasında olan 30 kişinin puan ortalaması 7,83, 26 yaş ve üstünde olan 12 kişinin puan ortalaması 6,25'tir. Burada yaş arttıkça BECK depresyon düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir (P=0,10>0,05).

YAA puanlarına göre; 20 yaş ve altında olan 79 kişinin puan ortalaması 42,13, 21-25 yaş arasında olan 30 kişinin puan ortalaması 45,30, 26 yaş ve üstünde olan 12 kişinin puan ortalaması 57,75'tir. Burada yaş arttıkça yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin arttığı görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir (p=0,01<0,05). Farklılıkların hangi yaşlar arasında olduğuna dair Tukey test sonucu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

AABE puanlarına göre; 20 yaş ve altında olan 79 kişinin puan ortalaması 30,66, 21-25 yaş arasında olan 30 kişinin puan ortalaması 32,13, 26 yaş ve üstünde

olan 12 kişinin puan ortalaması 36,08'dir. Burada yaş arttıkça çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin arttığı görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,16>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre: 20 yaş ve altında olan 79 kişinin puan ortalaması 70,44, 21-25 yaş arasında olan 30 kişinin puan ortalaması 66,83, 26 yaş ve üstünde olan 12 kişinin puan ortalaması 64,25'tir. Burada yaş arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,39>0,05$ ).

Kaçınan bağlanma puanlarına göre: 20 yaş ve altında olan 79 kişinin puan ortalaması 66,14, 21-25 yaş arasında olan 30 kişinin puan ortalaması 63,33, 26 yaş ve üstünde olan 12 kişinin puan ortalaması 54,08'dir. Burada yaş arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçınan bağlanma puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,15>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre: 20 yaş ve altında olan 79 kişinin puan ortalaması 50,89, 21-25 yaş arasında olan 30 kişinin puan ortalaması 49,93, 26 yaş ve üstünde olan 12 kişinin puan ortalaması 42,50'dir. Burada yaş arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,20>0,05$ ).

**Tablo 10. YAA Puanlarına Göre Yaşlar Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey Testi**

YAA Puanı		
	Yaş	p
20 Yaş ve Altı	21-25 Yaş Arası	0,63
	26 Yaş ve üstü	0,01*
21-25 Yaş Arası	20 Yaş ve Altı	0,63
	26 Yaş ve üstü	0,06
26 Yaş ve Üstü	20 Yaş ve Altı	0,01*
	21-25 Yaş Arası	0,06
* $p<0,05$		

YAA puanları yaşlara göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ve



farklılıkların hangi yaşlar arasında olduğuna dair test sonuçları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

- 20 yaş ve altında olan kişiler ile 21-25 yaş arasında olan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).
- 20 yaş ve altında olan kişiler ile 26 yaş ve üstünde olan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla 20 yaş ve altında olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri, 26 yaş ve üstünde olan kişilere göre düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<0,05$ ).
- 21-25 yaş arasında olan kişiler ile 26 yaş ve üstünde olan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

### Medeni Durumlarına Göre Farklılıklar

**Tablo 11. Medeni Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar**

N=121		Medeni Durum	n	Ortalama±SS	p
<b>BECK Depresyon Puanı</b>		Evli	6	6,50±5,82	<b>0,40</b>
		Bekâr	112	9,51±7,53	
		Dul	3	4,00±1,00	
<b>YAA Puanı</b>		Evli	6	63,50±9,79	<b>0,00*</b>
		Bekâr	112	43,10±16,26	
		Dul	3	57,33±9,81	
<b>AABE Puanı</b>		Evli	6	37,00±7,77	<b>0,11</b>
		Bekâr	112	31,13±9,39	
		Dul	3	36,67±7,02	
<b>YİYE-2 Alt Boyut Puanları</b>	<b>Kaygılı Bağlanma</b>	Evli	6	53,83±17,33	<b>0,04*</b>
		Bekâr	112	70,04±17,14	
		Dul	3	57,67±12,50	
	<b>Kaçıngan Bağlanma</b>	Evli	6	54,00±18,87	<b>0,18</b>
		Bekâr	112	64,54±17,04	
		Dul	3	74,00±4,36	
	<b>Güvenli Bağlanma</b>	Evli	6	38,83±10,76	<b>0,09</b>
		Bekâr	112	50,12±15,29	
		Dul	3	60,67±4,73	
<b>*<math>p&lt;0,05</math></b>					

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; evli olan 6 kişinin puan ortalaması 6,50, bekâr olan 112 kişinin puan ortalaması 9,51 ve dul olan 3 kişinin puan ortalaması 4,00'tür. Burada bekâr olan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, evli ve dul olan kişiler göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,40>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; evli olan 6 kişinin puan ortalaması 63,50, bekâr olan 112 kişinin puan ortalaması 43,10 ve dul olan 3 kişinin puan ortalaması 57,33'tür. Burada evli olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, bekâr ve dul olan kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ( $p=0,01<0,05$ ). Farklılıkların hangi medeni durumlar arasında olduğuna dair Tukey test sonucu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

AABE puanlarına göre; evli olan 6 kişinin puan ortalaması 37,00, bekâr olan 112 kişinin puan ortalaması 31,13 ve dul olan 3 kişinin puan ortalaması 36,67'dir. Burada evli olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, bekâr ve dul olan kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,11>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; evli olan 6 kişinin puan ortalaması 53,83, bekâr olan 112 kişinin puan ortalaması 70,04 ve dul olan 3 kişinin puan ortalaması 57,67'dir. Burada bekâr olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, evli ve dul olan kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ( $p=0,04<0,05$ ). Farklılıkların hangi medeni durumlar arasında olduğuna dair LSD test sonucu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Kaçınan bağlanma puanlarına göre; evli olan 6 kişinin puan ortalaması 54,00, bekâr olan 112 kişinin puan ortalaması 64,54 ve dul olan 3 kişinin puan ortalaması 74,00'tür. Burada dul olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, evli ve bekâr olan kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçınan bağlanma puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,18>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; evli olan 6 kişinin puan ortalaması 38,83, bekâr olan 112 kişinin puan ortalaması 50,12 ve dul olan 3 kişinin puan ortalaması 60,67'dir. Burada dul olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, evli ve bekâr olan kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü

varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,09>0,05$ ).

**Tablo 12. YAA ve Kaygılı Bağlanma Puanlarına Göre Medeni Durumlar Arasındaki Farklılıklara İlişkin Tukey ve LSD Test Sonuçları**

Medeni Durum		p Değerleri	
		YAA Puanı	Kaygılı Bağlanma Puanı
Evli	Bekâr	0,01*	0,03*
	Dul	0,85	0,75
Bekâr	Evli	0,01*	0,03*
	Dul	0,28	0,22
Dul	Evli	0,85	0,75
	Bekâr	0,28	0,22

\* $p<0,05$

YAA ve kaygılı bağlanma puanlarının medeni durumlara göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmişti ve farklılıkların hangi medeni durumlar arasında olduğuna dair test sonuçları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

➤ Evli olan kişiler ile bekâr olan kişilerin YAA ve kaygılı bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla evli olan kişilerin, bekâr olan kişilere göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin yüksek olması ve kaygılı bağlanma düzeylerinin ise düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

➤ Evli olan kişiler ile dul olan kişilerin YAA ve kaygılı bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Bekâr olan kişiler ile dul olan kişilerin YAA ve kaygılı bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

## Kardeş Sayılarına Göre Farklılıklar

Tablo 13. Kardeş Sayılarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Kardeş Sayısı	n	Ortalama±S.Sapma	p
<b>BECK Depresyon Puanı</b>		1 Kardeş	16	8,25±5,31	0,69
		2 Kardeş	37	8,62±6,42	
		3 Kardeş	39	10,33±8,21	
		4 Kardeş ve Üstü	29	9,03±8,58	
<b>YAA Puanı</b>		1 Kardeş	16	44,06±22,68	0,70
		2 Kardeş	37	45,65±15,53	
		3 Kardeş	39	42,05±13,88	
		4 Kardeş ve Üstü	29	46,41±17,72	
<b>AABE Puanı</b>		1 Kardeş	16	33,31±9,23	0,75
		2 Kardeş	37	31,43±8,34	
		3 Kardeş	39	30,77±10,77	
		4 Kardeş ve Üstü	29	31,83±8,84	
<b>YİYE-2 Alt Boyut Puanları</b>	<b>Kaygılı Bağlanma</b>	1 Kardeş	16	65,19±17,71	0,53
		2 Kardeş	37	69,46±17,42	
		3 Kardeş	39	71,67±18,91	
		4 Kardeş ve Üstü	29	66,66±15,13	
	<b>Kaçıngan Bağlanma</b>	1 Kardeş	16	58,94±15,04	0,11
		2 Kardeş	37	61,35±18,25	
		3 Kardeş	39	68,54±17,13	
		4 Kardeş ve Üstü	29	65,10±15,75	
	<b>Güvenli Bağlanma</b>	1 Kardeş	16	46,50±15,48	0,45
		2 Kardeş	37	48,05±14,09	
		3 Kardeş	39	52,69±17,17	
		4 Kardeş ve Üstü	29	50,03±13,49	

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun kardeş sayılarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; 1 kardeşi olan 16 kişinin puan ortalaması 8,25, 2 kardeşi olan 37 kişinin puan ortalaması 8,62, 3 kardeşi olan 39 kişinin puan ortalaması 10,33, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 kişinin puan ortalaması 9,03'tür. Burada 1 kardeşi olan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, diğer kişilere göre düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,69>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; 1 kardeşi olan 16 kişinin puan ortalaması 44,06, 2 kardeşi olan 37 kişinin puan ortalaması 45,65, 3 kardeşi olan 39 kişinin puan ortalaması 42,05, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 kişinin puan ortalaması 46,41'dir. Burada 4 ve üstünde kardeşi olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek

yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,70>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; 1 kardeşi olan 16 kişinin puan ortalaması 33,31, 2 kardeşi olan 37 kişinin puan ortalaması 31,43, 3 kardeşi olan 39 kişinin puan ortalaması 30,77, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 kişinin puan ortalaması 31,83'tür. Burada 1 kardeşi olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,75>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; 1 kardeşi olan 16 kişinin puan ortalaması 65,19, 2 kardeşi olan 37 kişinin puan ortalaması 69,46, 3 kardeşi olan 39 kişinin puan ortalaması 71,67, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 kişinin puan ortalaması 66,66'tır. Burada 3 kardeşi olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,53>0,05$ ).

Kaçıngan bağlanma puanlarına göre; 1 kardeşi olan 16 kişinin puan ortalaması 58,94, 2 kardeşi olan 37 kişinin puan ortalaması 61,35, 3 kardeşi olan 39 kişinin puan ortalaması 68,54, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 kişinin puan ortalaması 65,10'dur. Burada 3 kardeşi olan kişilerin kaçıngan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçıngan bağlanma puanları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,11>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; 1 kardeşi olan 16 kişinin puan ortalaması 46,50, 2 kardeşi olan 37 kişinin puan ortalaması 48,05, 3 kardeşi olan 39 kişinin puan ortalaması 52,69, 4 ve üstünde kardeşi olan 29 kişinin puan ortalaması 50,03'tür. Burada 3 kardeşi olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları kardeş sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,45>0,05$ ).

## Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumlarına Göre Farklılıklar

**Tablo 14. Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar**

N=121		Devam Eden Romantik İlişki Olup Olmama Durumu	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı		Var	37	7,59±6,15	0,11
		Yok	84	9,94±7,84	
YAA Puanı		Var	37	49,08±17,47	0,04*
		Yok	84	42,43±15,82	
AABE Puanı		Var	37	34,46±7,61	0,03*
		Yok	84	30,29±9,77	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Var	37	61,68±16,12	0,00*
		Yok	84	72,13±17,06	
	Kaçınan Bağlanma	Var	37	54,27±17,83	0,00*
		Yok	84	68,64±14,82	
	Güvenli Bağlanma	Var	37	41,22±12,78	0,00*
		Yok	84	53,61±14,65	
*p<0,05					

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun devam eden romantik ilişki olup olmama durumlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; devam eden romantik ilişkisi olan 37 kişinin puan ortalaması 7,59 ve ilişkisi olmayan 84 kişinin puan ortalaması 9,94'tür. Burada devam eden romantik ilişkisi olan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre devam eden romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin BECK depresyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,11>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; devam eden romantik ilişkisi olan 37 kişinin puan ortalaması 49,08 ve ilişkisi olmayan 84 kişinin puan ortalaması 42,43'tür. Burada devam eden romantik ilişkisi olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre devam eden romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin YAA puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla ilişkisi olan kişilerin, ilişkisi olmayan kişilere oranla yetişkin ayrılma anksiyete

düzelelerinin yüksek olması anlamlı bulunmuştur ( $p=0,04<0,05$ ).

AABE puanlarına göre; devam eden romantik ilişkisi olan 37 kişinin puan ortalaması 34,46 ve ilişkisi olmayan 84 kişinin puan ortalaması 30,29'tur. Burada devam eden romantik ilişkisi olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre devam eden romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla ilişkisi olan kişilerin, ilişkisi olmayan kişilere oranla çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin yüksek olması anlamlı bulunmuştur ( $p=0,03<0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; devam eden romantik ilişkisi olan 37 kişinin puan ortalaması 61,68 ve ilişkisi olmayan 84 kişinin puan ortalaması 72,13'tür. Burada devam eden romantik ilişkisi olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre devam eden romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin kaygılı bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla ilişkisi olan kişilerin, ilişkisi olmayan kişilere oranla kaygılı bağlanma düzeylerinin düşük olması anlamlı bulunmuştur ( $p=0<0,05$ ).

Kaçınan bağlanma puanlarına göre; devam eden romantik ilişkisi olan 37 kişinin puan ortalaması 54,27 ve ilişkisi olmayan 84 kişinin puan ortalaması 68,64'tür. Burada devam eden romantik ilişkisi olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre devam eden romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla ilişkisi olan kişilerin, ilişkisi olmayan kişilere oranla kaçınan bağlanma düzeylerinin düşük olması anlamlı bulunmuştur ( $p=0<0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; devam eden romantik ilişkisi olan 37 kişinin puan ortalaması 41,22 ve ilişkisi olmayan 84 kişinin puan ortalaması 53,61'dir. Burada devam eden romantik ilişkisi olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre devam eden romantik ilişkisi olan ve olmayan kişilerin güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla ilişkisi olan kişilerin, ilişkisi olmayan kişilere oranla güvenli bağlanma düzeylerinin düşük olması anlamlı bulunmuştur ( $p=0<0,05$ ).

### Evde Birlikte Yaşanılan Kişilere Göre Farklılıklar

Tablo 15. Evde Birlikte Yaşanılan Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler	n	Ortalama±SS	p
<b>BECK Depresyon Puanı</b>		Yalnız	5	9,40±10,29	0,86
		Sadece Eş	2	10,00±1,41	
		Eş ve Çocuklar	4	6,25±7,32	
		Anne ve Baba	19	9,89±5,99	
		Anne, Baba ve Kardeşler	70	8,64±6,83	
		Diğer	21	11,00±10,05	
<b>YAA Puanı</b>		Yalnız	5	49,20±21,92	0,06
		Sadece Eş	2	66,50±4,95	
		Eş ve Çocuklar	4	63,50±11,47	
		Anne ve Baba	19	40,79±19,03	
		Anne, Baba ve Kardeşler	70	43,69±15,37	
		Diğer	21	43,52±15,65	
<b>AABE Puanı</b>		Yalnız	5	34,40±11,04	0,30
		Sadece Eş	2	39,00±4,24	
		Eş ve Çocuklar	4	39,25±4,50	
		Anne ve Baba	19	31,26±9,64	
		Anne, Baba ve Kardeşler	70	30,77±9,77	
		Diğer	21	31,62±7,73	
<b>YİYE-2 Alt Boyut Puanları</b>	<b>Kaygılı Bağlanma</b>	Yalnız	5	68,20±19,25	0,64
		Sadece Eş	2	63,00±7,07	
		Eş ve Çocuklar	4	54,00±18,97	
		Anne ve Baba	19	70,53±16,77	
		Anne, Baba ve Kardeşler	70	69,27±17,62	
		Diğer	21	69,95±17,54	
	<b>Kaçınan Bağlanma</b>	Yalnız	5	64,80±6,87	0,03
		Sadece Eş	2	54,00±2,83	
		Eş ve Çocuklar	4	49,75±21,16	
		Anne ve Baba	19	57,21±17,29	
		Anne, Baba ve Kardeşler	70	68,81±15,64	
		Diğer	21	59,00±18,89	
<b>Güvenli Bağlanma</b>	Yalnız	5	53,60±10,45	0,11	
	Sadece Eş	2	43,00±1,41		
	Eş ve Çocuklar	4	36,00±12,52		
	Anne ve Baba	19	46,63±15,37		
	Anne, Baba ve Kardeşler	70	52,63±15,58		
	Diğer	21	45,71±13,62		

\* $p<0,05$

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun evde birlikte yaşadıkları kişilere göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; evde yalnız yaşayan 5 kişinin puan ortalaması 9,40, sadece eşi ile yaşayan 2 kişinin puan ortalaması 10,00, eş ve



çocukları ile yaşayan 4 kişinin puan ortalaması 6,25, anne ve babası ile yaşayan 19 kişinin puan ortalaması 9,89, anne, babası ve kardeşleri ile yaşayan 70 kişinin puan ortalaması 8,64 ve diğer kişiler ile yaşayan 21 kişinin puan ortalaması 11,00'dir. Burada eş ve çocukları ile birlikte yaşayan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, diğer kişilere göre düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları evde birlikte yaşanan kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,86>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; evde yalnız yaşayan 5 kişinin puan ortalaması 49,20, sadece eşi ile yaşayan 2 kişinin puan ortalaması 66,50, eş ve çocukları ile yaşayan 4 kişinin puan ortalaması 63,50, anne ve babası ile yaşayan 19 kişinin puan ortalaması 40,79, anne, babası ve kardeşleri ile yaşayan 70 kişinin puan ortalaması 43,69 ve diğer kişiler ile yaşayan 21 kişinin puan ortalaması 43,52'dir. Burada sadece eşi ile birlikte yaşayan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları evde birlikte yaşanan kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,06>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; evde yalnız yaşayan 5 kişinin puan ortalaması 34,40, sadece eşi ile yaşayan 2 kişinin puan ortalaması 39,00, eş ve çocukları ile yaşayan 4 kişinin puan ortalaması 39,25, anne ve babası ile yaşayan 19 kişinin puan ortalaması 31,26, anne, babası ve kardeşleri ile yaşayan 70 kişinin puan ortalaması 30,77 ve diğer kişiler ile yaşayan 21 kişinin puan ortalaması 31,62'dir. Burada eş ve çocukları ile birlikte yaşayan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları evde birlikte yaşanan kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,30>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; evde yalnız yaşayan 5 kişinin puan ortalaması 68,20, sadece eşi ile yaşayan 2 kişinin puan ortalaması 63,00, eş ve çocukları ile yaşayan 4 kişinin puan ortalaması 54,00, anne ve babası ile yaşayan 19 kişinin puan ortalaması 70,53, anne, babası ve kardeşleri ile yaşayan 70 kişinin puan ortalaması 69,27 ve diğer kişiler ile yaşayan 21 kişinin puan ortalaması 69,95'tir. Burada anne ve babası ile birlikte yaşayan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek

yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları evde birlikte yaşanan kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,64>0,05$ ).

Kaçınan bağlanma puanlarına göre; evde yalnız yaşayan 5 kişinin puan ortalaması 64,80, sadece eşi ile yaşayan 2 kişinin puan ortalaması 54,00, eş ve çocukları ile yaşayan 4 kişinin puan ortalaması 49,75, anne ve babası ile yaşayan 19 kişinin puan ortalaması 57,21, anne, babası ve kardeşleri ile yaşayan 70 kişinin puan ortalaması 68,81 ve diğer kişiler ile yaşayan 21 kişinin puan ortalaması 59,00'tur. Burada anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçınan bağlanma puanları evde birlikte yaşanan kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ( $p=0,03<0,05$ ). Farklılıkların evde yaşanan hangi kişiler arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Güvenli bağlanma puanlarına göre; evde yalnız yaşayan 5 kişinin puan ortalaması 53,60, sadece eşi ile yaşayan 2 kişinin puan ortalaması 43,00, eş ve çocukları ile yaşayan 4 kişinin puan ortalaması 36,00, anne ve babası ile yaşayan 19 kişinin puan ortalaması 46,63, anne, babası ve kardeşleri ile yaşayan 70 kişinin puan ortalaması 52,63 ve diğer kişiler ile yaşayan 21 kişinin puan ortalaması 45,71'dir. Burada evde yalnız yaşayan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları evde birlikte yaşanan kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,11>0,05$ ).

**Tablo 16. Kaçınan Bağlanma Puanlarına Göre Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann Whitney U Test Sonuçları**

<b>Kaçınan Bağlanma Puanı</b>		
<b>Evde Birlikte Yaşanılan Kişiler</b>		<b>p</b>
Yalnız	Sadece Eş	0,053
	Eş ve Çocuklar	0,27
	Anne ve Baba	0,39
	Anne, Baba ve Kardeşler	0,36
	Diğer	0,82
Sadece Eş	Yalnız	0,053
	Eş ve Çocuklar	1,00
	Anne ve Baba	0,72
	Anne, Baba ve Kardeşler	0,10
	Diğer	0,33
Eş ve Çocuklar	Yalnız	0,27
	Sadece Eş	1,00
	Anne ve Baba	0,52
	Anne, Baba ve Kardeşler	0,0498*
	Diğer	0,44
Anne ve Baba	Yalnız	0,39
	Sadece Eş	0,72
	Eş ve Çocuklar	0,52
	Anne, Baba ve Kardeşler	0,01*
	Diğer	0,54
Anne, Baba ve Kardeşler	Yalnız	0,36
	Sadece Eş	0,10
	Eş ve Çocuklar	0,0498*
	Anne ve Baba	0,01*
	Diğer	0,06
Diğer	Yalnız	0,82
	Sadece Eş	0,33
	Eş ve Çocuklar	0,44
	Anne ve Baba	0,54
	Anne, Baba ve Kardeşler	0,06

\*p<0,05

Kaçınan bağlanma puanları evde birlikte yaşanılan kişilere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmişti ve farklılıkların evde yaşanılan hangi kişiler arasında olduğuna dair test sonuçları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

Evde yalnız yaşayan kişiler ile:

- Evde yalnız yaşayan kişiler ile sadece eşleriyle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p>0,05).
- Evde yalnız yaşayan kişiler ile eş ve çocuklarıyla yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p>0,05).
- Evde yalnız yaşayan kişiler ile anne ve babalarıyla yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p>0,05).

➤ Evde yalnız yaşayan kişiler ile anne, baba ve kardeşleriyle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Evde yalnız yaşayan kişiler ile diğer kişilerle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

Evde sadece eşi ile birlikte yaşayan kişiler ile:

➤ Evde sadece eşiyile yaşayan kişiler ile eş ve çocuklarıyla yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Evde sadece eşiyile yaşayan kişiler ile anne ve babalarıyla yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Evde sadece eşiyile yaşayan kişiler ile anne, baba ve kardeşleriyle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Evde sadece eşiyile yaşayan kişiler ile diğer kişilerle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

Evde eş ve çocukları ile birlikte yaşayan kişiler ile:

➤ Evde eş ve çocuklarıyla yaşayan kişiler ile anne ve babalarıyla yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Evde eş ve çocuklarıyla yaşayan kişiler ile anne, baba ve kardeşleriyle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla evde eş ve çocuklarıyla yaşayan kişilerin, anne, baba ve kardeşler ile birlikte yaşayan kişilere göre kaçınan bağlanma düzeylerinin düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

➤ Evde eş ve çocuklarıyla yaşayan kişiler ile diğer kişilerle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

Evde anne ve babası ile birlikte yaşayan kişiler ile:

➤ Evde anne ve babasıyla yaşayan kişiler ile anne, baba ve kardeşleriyle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla evde anne ve babasıyla yaşayan kişilerin, anne, baba ve kardeşler ile birlikte yaşayan kişilere göre kaçınan bağlanma düzeylerinin düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

➤ Evde anne ve babasıyla yaşayan kişiler ile diğer kişilerle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

Evde anne, babası ve kardeşleri ile birlikte yaşayan kişiler ile:

➤ Evde anne, baba ve kardeşleri yaşayan kişiler ile diğer kişilerle yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

## Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumlarına Göre Farklılıklar

Tablo 17. Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Aile Dışında Beraber Yaşanılan Akraba/Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumu	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı		Var	63	9,48±8,13	0,93
		Yok	58	8,95±6,62	
YAA Puanı		Var	63	42,24±15,21	0,12
		Yok	58	46,88±17,73	
AABE Puanı		Var	63	30,84±8,69	0,18
		Yok	58	32,34±10,00	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Var	63	70,54±16,65	0,29
		Yok	58	67,19±18,16	
	Kaçınan Bağlanma	Var	63	64,79±16,93	0,71
		Yok	58	63,66±17,36	
	Güvenli Bağlanma	Var	63	50,27±15,24	0,73
		Yok	58	49,33±15,23	

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek alıp almama durumlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 kişinin puan ortalaması 9,48 ve destek almayan 58 kişinin puan ortalaması 8,95'tir. Burada aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek almayan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, destek alan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek alan ve almayan kişilerin BECK depresyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,93>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 kişinin puan ortalaması 42,24 ve destek almayan 58 kişinin puan ortalaması 46,88'dir. Burada aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek almayan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, destek alan kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre aile dışında beraber yaşanılan akraba/dostlardan sosyal destek alan ve almayan kişilerin YAA puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık

gözlenmemiştir ( $p=0,12>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 kişinin puan ortalaması 30,84 ve destek almayan 58 kişinin puan ortalaması 32,34'tür. Burada aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek almayan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, destek alan kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan ve almayan kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,18>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 kişinin puan ortalaması 70,54 ve destek almayan 58 kişinin puan ortalaması 67,19'dur. Burada aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek almayan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, destek alan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan ve almayan kişilerin kaygılı bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,29>0,05$ ).

Kaçıngan bağlanma puanlarına göre; aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 kişinin puan ortalaması 64,79 ve destek almayan 58 kişinin puan ortalaması 63,66'tır. Burada aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek almayan kişilerin kaçıngan bağlanma düzeylerinin, destek alan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan ve almayan kişilerin kaçıngan bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,71>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan 63 kişinin puan ortalaması 50,27 ve destek almayan 58 kişinin puan ortalaması 49,33'tür. Burada aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek almayan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, destek alan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre aile dışında beraber yaşanan akraba/dostlardan sosyal destek alan ve almayan kişilerin güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,73>0,05$ ).

### 0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstlenen Kişilere Göre Farklılıklar

Tablo 18. 0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstlenen Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstlenen Kişiler	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı		Anne	36	9,08±7,59	0,43
		Baba	4	4,25±4,03	
		Anne ve Baba	73	9,22±7,11	
		Diğer	8	12,38±10,14	
YAA Puanı		Anne	36	45,36±17,94	0,04*
		Baba	4	32,25±23,73	
		Anne ve Baba	73	46,18±15,03	
		Diğer	8	30,88±14,00	
AABE Puanı		Anne	36	32,81±9,92	0,22
		Baba	4	31,50±9,47	
		Anne ve Baba	73	31,58±9,05	
		Diğer	8	25,88±8,66	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Anne	36	66,97±16,42	0,81
		Baba	4	69,50±14,43	
		Anne ve Baba	73	69,41±18,20	
		Diğer	8	73,13±17,32	
	Kaçırgan Bağlanma	Anne	36	62,64±16,89	0,39
		Baba	4	58,75±9,03	
		Anne ve Baba	73	66,11±16,91	
		Diğer	8	57,25±21,71	
	Güvenli Bağlanma	Anne	36	49,22±16,12	0,23
		Baba	4	41,00±8,08	
		Anne ve Baba	73	51,44±14,71	
		Diğer	8	42,13±16,02	

\* $p<0,05$

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan 36 kişinin puan ortalaması 9,08, babası tarafından bakılan 4 kişinin puan ortalaması 4,25, anne ve babası tarafından bakılan 73 kişinin puan ortalaması 9,22 ve diğer kişiler tarafından bakılan 8 kişinin puan ortalaması 12,38'dir. Burada 0-1 yaşında iken babası tarafından bakılan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, diğer kişilere göre düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,43>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan 36 kişinin

puan ortalaması 45,36, babası tarafından bakılan 4 kişinin puan ortalaması 32,25, anne ve babası tarafından bakılan 73 kişinin puan ortalaması 46,18 ve diğer kişiler tarafından bakılan 8 kişinin puan ortalaması 30,88'dir. Burada 0-1 yaşında iken anne ve babası tarafından bakılan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstelenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ( $p=0,04<0,05$ ). Farklılıkların bakımlarını üstelenen hangi kişiler arasında olduğuna dair LSD test sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

AABE puanlarına göre: 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan 36 kişinin puan ortalaması 32,81, babası tarafından bakılan 4 kişinin puan ortalaması 31,50, anne ve babası tarafından bakılan 73 kişinin puan ortalaması 31,58 ve diğer kişiler tarafından bakılan 8 kişinin puan ortalaması 25,88'dir. Burada 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstelenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,22>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre: 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan 36 kişinin puan ortalaması 66,97, babası tarafından bakılan 4 kişinin puan ortalaması 69,50, anne ve babası tarafından bakılan 73 kişinin puan ortalaması 69,41 ve diğer kişiler tarafından bakılan 8 kişinin puan ortalaması 73,13'tür. Burada 0-1 yaşında iken diğer kişiler tarafından bakılan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstelenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,81>0,05$ ).

Kaçıngan bağlanma puanlarına göre: 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan 36 kişinin puan ortalaması 62,64, babası tarafından bakılan 4 kişinin puan ortalaması 58,75, anne ve babası tarafından bakılan 73 kişinin puan ortalaması 66,11 ve diğer kişiler tarafından bakılan 8 kişinin puan ortalaması 57,25'tir. Burada 0-1 yaşında iken anne ve babası tarafından bakılan kişilerin kaçıngan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal



Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçınan bağlanma puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,39>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; 0-1 yaşında iken annesi tarafından bakılan 36 kişinin puan ortalaması 49,22, babası tarafından bakılan 4 kişinin puan ortalaması 41,00, anne ve babası tarafından bakılan 73 kişinin puan ortalaması 51,44 ve diğer kişiler tarafından bakılan 8 kişinin puan ortalaması 42,13'tür. Burada 0-1 yaşında iken anne ve babası tarafından bakılan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,23>0,05$ ).

**Tablo 19. YAA Puanlarına Göre 0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstlenen Kişiler Arasındaki Farklılıklara İlişkin LSD Test Sonuçları**

YAA Puanı		
0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstlenen		P
Anne	Baba	0,13
	Anne ve Baba	0,80
	Diğer	0,02*
Baba	Anne	0,13
	Anne ve Baba	0,10
	Diğer	0,89
Anne ve Baba	Anne	0,80
	Baba	0,10
	Diğer	0,01*
Diğer	Anne	0,02*
	Baba	0,89
	Anne ve Baba	0,01*
* $p<0,05$		

YAA puanları 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmişti ve farklılıkların bakımlarını üstlenen hangi kişiler arasında olduğuna dair test sonuçları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

- Annesi tarafından bakılan kişiler ile babası tarafından bakılan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).
- Annesi tarafından bakılan kişiler ile anne ve babası tarafından bakılan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).
- Annesi tarafından bakılan kişiler ile diğer kişiler tarafından bakılan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla 0-1 yaşında iken diğer kişiler tarafından bakılan kişilerin, annesi tarafından bakılan

kişilere göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

➤ Babası tarafından bakılan kişiler ile anne ve babası tarafından bakılan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Babası tarafından bakılan kişiler ile diğer kişiler tarafından bakılan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).

➤ Anne ve babası tarafından bakılan kişiler ile diğer kişiler tarafından bakılan kişilerin YAA puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla 0-1 yaşında iken diğer kişiler tarafından bakılan kişilerin, anne ve babası tarafından bakılan kişilere göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p<0,05$ ).

### Çocuk İken Yetiştiren/Büyüten Kişilere Göre Farklılıklar

Tablo 20. Çocuk İken Yetiştiren/Büyüten Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Çocuk İken, Yetiştiren/Büyüten Kişiler	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı		Anne	24	7,21±5,82	0,33
		Anne-Baba	87	9,53±7,36	
		Diğer	10	11,40±10,61	
YAA Puanı		Anne	24	44,83±16,78	0,33
		Anne-Baba	87	45,22±16,30	
		Diğer	10	37,00±18,19	
AABE Puanı		Anne	24	32,79±8,16	0,34
		Anne-Baba	87	31,71±9,51	
		Diğer	10	27,30±10,11	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Anne	24	69,08±13,63	0,95
		Anne-Baba	87	69,09±18,21	
		Diğer	10	67,20±19,72	
	Kaçınan Bağlanma	Anne	24	68,88±15,95	0,14
		Anne-Baba	87	63,95±16,90	
		Diğer	10	55,70±19,14	
	Güvenli Bağlanma	Anne	24	55,63±15,33	0,06
		Anne-Baba	87	48,98±14,89	
		Diğer	10	43,20±14,37	

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun çocuk iken yetiştiren/büyüten kişilere göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; çocuk iken annesi tarafından büyütülen 24 kişinin puan ortalaması 7,21, anne ve babası tarafından büyütülen 87 kişinin puan ortalaması 9,53 ve diğer kişiler tarafından büyütülen 10 kişinin puan ortalaması 11,40'tır. Burada çocuk iken annesi tarafından büyütülen kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, diğer kişilere göre düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları çocuk iken büyüten kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,33>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; çocuk iken annesi tarafından büyütülen 24 kişinin puan ortalaması 44,83, anne ve babası tarafından büyütülen 87 kişinin puan ortalaması 45,22 ve diğer kişiler tarafından büyütülen 10 kişinin puan ortalaması 37,00'dir. Burada çocuk iken anne ve babası tarafından büyütülen kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları çocuk iken büyüten kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,33>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; çocuk iken annesi tarafından büyütülen 24 kişinin puan ortalaması 32,79, anne ve babası tarafından büyütülen 87 kişinin puan ortalaması 31,71 ve diğer kişiler tarafından büyütülen 10 kişinin puan ortalaması 27,30'tur. Burada çocuk iken annesi tarafından büyütülen kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları çocuk iken büyüten kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,34>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; çocuk iken annesi tarafından büyütülen 24 kişinin puan ortalaması 69,08, anne ve babası tarafından büyütülen 87 kişinin puan ortalaması 69,09 ve diğer kişiler tarafından büyütülen 10 kişinin puan ortalaması 67,20'dir. Burada çocuk iken anne ve babası tarafından büyütülen kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları çocuk iken büyüten kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,95>0,05$ ).

Kaçıngan bağlanma puanlarına göre; çocuk iken annesi tarafından büyütülen 24 kişinin puan ortalaması 68,88, anne ve babası tarafından büyütülen 87 kişinin puan ortalaması 63,95 ve diğer kişiler tarafından büyütülen 10 kişinin puan ortalaması 55,70'tir. Burada çocuk iken annesi tarafından büyütülen kişilerin kaçıngan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçıngan bağlanma puanları çocuk iken büyüten kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,14>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; çocuk iken annesi tarafından büyütülen 24 kişinin puan ortalaması 55,63, anne ve babası tarafından büyütülen 87 kişinin puan ortalaması 48,98 ve diğer kişiler tarafından büyütülen 10 kişinin puan ortalaması 43,20'dir. Burada çocuk iken annesi tarafından büyütülen kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları çocuk iken büyüten kişilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,06>0,05$ ).

### Çocuk İken Büyüten Kişilerin İlgili Durumlarına Göre Farklılıklar

Tablo 21. Çocuk İken Büyüten Kişilerin İlgili Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Çocuk İken, Bakan Kişilerin İlgili Durumları	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı		Aşırı İlgili	28	10,64±7,28	0,18
		Yeterince İlgili	93	8,80±7,44	
YAA Puanı		Aşırı İlgili	28	42,75±17,03	0,53
		Yeterince İlgili	93	44,98±16,47	
AABE Puanı		Aşırı İlgili	28	30,50±8,24	0,22
		Yeterince İlgili	93	31,88±9,66	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Aşırı İlgili	28	72,04±17,24	0,28
		Yeterince İlgili	93	68,00±17,43	
	Kaçıngan Bağlanma	Aşırı İlgili	28	66,93±12,03	0,46
		Yeterince İlgili	93	63,44±18,30	
	Güvenli Bağlanma	Aşırı İlgili	28	52,86±13,50	0,23
		Yeterince İlgili	93	48,90±15,60	

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilerin ilgili durumlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 kişinin puan ortalaması 10,64 ve yeterince ilgi ile büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 8,80'dir. Burada çocuk iken yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, aşırı ilgi ile büyüyen kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen ve yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin BECK depresyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,18>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 kişinin puan

ortalaması 42,75 ve yeterince ilgi ile büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 44,98'dir. Burada çocuk iken yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, aşırı ilgi ile büyüyen kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen ve yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin YAA puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,53>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 kişinin puan ortalaması 30,50 ve yeterince ilgi ile büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 31,88'dir. Burada çocuk iken yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, aşırı ilgi ile büyüyen kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen ve yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,22>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 kişinin puan ortalaması 72,04 ve yeterince ilgi ile büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 68,00'dir. Burada çocuk iken yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, aşırı ilgi ile büyüyen kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen ve yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin kaygılı bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,28>0,05$ ).

Kaçıngan bağlanma puanlarına göre; çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 kişinin puan ortalaması 66,93 ve yeterince ilgi ile büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 63,44'tür. Burada çocuk iken yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin kaçıngan bağlanma düzeylerinin, aşırı ilgi ile büyüyen kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen ve yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin kaçıngan bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,46>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen 28 kişinin puan ortalaması 52,86 ve yeterince ilgi ile büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 48,90'dır. Burada çocuk iken yeterince ilgi ile büyüyen kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, aşırı ilgi ile büyüyen kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre çocuk iken aşırı ilgi ile büyüyen ve yeterince

ilgi ile büyüyen kişilerin güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,23>0,05$ ).

### Çocuk İken Bakan Kişilerin Disiplin Durumlarına Göre Farklılıklar

Tablo 22. Çocuk İken Bakan Kişilerin Disiplin Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Çocuk İken, Bakan Kişilerin Disiplin Durumu	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı		Aşırı Kontrol	18	11,50±7,23	0,27
		Yeterince Kontrol	93	8,78±7,40	
		Az Kontrol	10	9,20±7,91	
YAA Puanı		Aşırı Kontrol	18	44,61±17,04	0,66
		Yeterince Kontrol	93	43,95±16,59	
		Az Kontrol	10	49,00±16,37	
AABE Puanı		Aşırı Kontrol	18	29,67±9,70	0,53
		Yeterince Kontrol	93	32,00±9,31	
		Az Kontrol	10	30,90±9,37	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Aşırı Kontrol	18	69,22±18,27	0,92
		Yeterince Kontrol	93	68,66±17,49	
		Az Kontrol	10	71,00±16,51	
	Kaçınan Bağlanma	Aşırı Kontrol	18	65,44±21,57	0,99
		Yeterince Kontrol	93	63,90±16,50	
		Az Kontrol	10	65,30±14,78	
	Güvenli Bağlanma	Aşırı Kontrol	18	53,00±15,31	0,57
		Yeterince Kontrol	93	49,04±15,34	
		Az Kontrol	10	51,30±13,93	

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 kişinin puan ortalaması 11,50, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 8,78 ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 kişinin puan ortalaması 9,20'dir. Burada çocuk iken yeterince kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, diğer kişilere göre düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,27>0,05$ ).

YAA puanlarına göre; çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 kişinin puan ortalaması 44,61, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 43,95 ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 kişinin puan ortalaması 49,00'dur. Burada çocuk iken az kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu

görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,66>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 kişinin puan ortalaması 29,67, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 32,00 ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 kişinin puan ortalaması 30,90'dır. Burada çocuk iken yeterince kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,53>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 kişinin puan ortalaması 69,22, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 68,66 ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 kişinin puan ortalaması 71,00'dir. Burada çocuk iken az kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,92>0,05$ ).

Kaçınan bağlanma puanlarına göre; çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 kişinin puan ortalaması 65,44, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 63,90 ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 kişinin puan ortalaması 65,30'tur. Burada çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçınan bağlanma puanları çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,99>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen 18 kişinin puan ortalaması 53,00, yeterince kontrol altına alınarak büyüyen 93 kişinin puan ortalaması 49,04 ve az kontrol altına alınarak büyüyen 10 kişinin puan ortalaması 51,30'tur. Burada çocuk iken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen

kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,57>0,05$ ).

### Aile Bağlarının Yakınlık Düzeylerine Göre Farklılıklar

**Tablo 23. Aile Bağlarının Yakınlık Düzeylerine Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar**

N=121		Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyi	n	Ortalama±SS	p
<b>BECK Depresyon Puanı</b>		Yakın	86	7,84±6,76	<b>0,00*</b>
		Orta Düzeyde	31	11,94±7,94	
		Uzak	4	18,00±6,58	
<b>YAA Puanı</b>		Yakın	86	45,06±16,22	0,28
		Orta Düzeyde	31	44,48±17,45	
		Uzak	4	31,50±15,26	
<b>AABE Puanı</b>		Yakın	86	32,02±8,51	<b>0,04*</b>
		Orta Düzeyde	31	31,94±10,68	
		Uzak	4	18,75±8,02	
<b>YİYE-2 Alt Boyut Puanları</b>	<b>Kayıplı Bağlanma</b>	Yakın	86	67,55±16,46	0,35
		Orta Düzeyde	31	71,84±19,80	
		Uzak	4	76,25±17,11	
	<b>Kaçıngan Bağlanma</b>	Yakın	86	63,10±17,87	0,44
		Orta Düzeyde	31	66,55±14,86	
		Uzak	4	71,00±15,94	
	<b>Güvenli Bağlanma</b>	Yakın	86	49,77±15,75	0,49
		Orta Düzeyde	31	48,84±13,66	
		Uzak	4	58,50±14,53	

\* $p<0,05$

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; aile bağ düzeyi yakın olan 86 kişinin puan ortalaması 7,84, orta olan 31 kişinin puan ortalaması 11,94 ve uzak olan 4 kişinin puan ortalaması 18,00'dir. Burada aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, diğer kişilere göre düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin BECK depresyon puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ( $p=0<0,05$ ). Farklılıkların hangi düzeyler arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

YAA puanlarına göre; aile bağ düzeyi yakın olan 86 kişinin puan ortalaması



45,06, orta olan 31 kişinin puan ortalaması 44,48 ve uzak olan 4 kişinin puan ortalaması 31,50'dir. Burada aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin YAA puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,28>0,05$ ).

AABE puanlarına göre; aile bağ düzeyi yakın olan 86 kişinin puan ortalaması 32,02, orta olan 31 kişinin puan ortalaması 31,94 ve uzak olan 4 kişinin puan ortalaması 18,75'tir. Burada aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir ( $p=0,04<0,05$ ). Farklılıkların hangi düzeyler arasında olduğuna dair Mann-Whitney U test sonuçları aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; aile bağ düzeyi yakın olan 86 kişinin puan ortalaması 67,55, orta olan 31 kişinin puan ortalaması 71,84 ve uzak olan 4 kişinin puan ortalaması 76,25'tir. Burada aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin kaygılı bağlanma puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,35>0,05$ ).

Kaçınan bağlanma puanlarına göre; aile bağ düzeyi yakın olan 86 kişinin puan ortalaması 63,10, orta olan 31 kişinin puan ortalaması 66,55 ve uzak olan 4 kişinin puan ortalaması 71,00'dir. Burada aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Kruskal Wallis test sonucuna göre kişilerin kaçınan bağlanma puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,44>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; aile bağ düzeyi yakın olan 86 kişinin puan ortalaması 49,77, orta olan 31 kişinin puan ortalaması 48,84 ve uzak olan 4 kişinin puan ortalaması 58,50'dir. Burada aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin güvenli

bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere göre yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucuna göre kişilerin güvenli bağlanma puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir ( $p=0,49>0,05$ ).

**Tablo 24. BECK Depresyon ve AABE Puanlarına Göre Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Mann-Whitney U Test Sonuçları**

Aile Bağlarının Yakınlık Düzeyi		p Değerleri	
		BECK Depresyon Puanı	AABE Puanı
Yakın	Orta Düzeyde	0,01*	0,57
	Uzak	0,01*	0,01*
Orta Düzeyde	Yakın	0,01*	0,57
	Uzak	0,16	0,03*
Uzak	Yakın	0,01*	0,01*
	Orta Düzeyde	0,16	0,03*

\* $p<0,05$

BECK depresyon ve AABE puanları aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmişti ve farklılıkların hangi düzeyler arasında olduğuna dair test sonuçları yukarıdaki tabloda yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

- Aile bağ yakınlık düzeyi yakın olan kişiler ile orta olan kişilerin BECK depresyon puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin, orta olan kişilere göre depresyonlarının düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p>0,05$ ). Fakat çocukluk dönemi AABE puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ).
- Aile bağ yakınlık düzeyi yakın olan kişiler ile uzak olan kişilerin BECK depresyon puanları ve çocukluk dönemi AABE arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin, uzak olan kişilere göre depresyonlarının düşük, çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ( $p>0,05$ ).
- Aile bağ yakınlık düzeyi orta olan kişiler ile uzak olan kişilerin BECK depresyon puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p>0,05$ ). Fakat çocukluk dönemi AABE puanları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Dolayısıyla aile bağ düzeyi orta olan kişilerin, uzak olan kişilere göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti

düzeylerinin yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p>0,05).

### Çocuk İken Babanın Sağ Olma Durumlarına Göre Farklılıklar

Tablo 25. Çocuk İken Babanın Sağ Olma Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki Farklılıklar

N=121		Çocuk İken, Babanın Sağ Olma Durumu	n	Ortalama±SS	p
BECK Depresyon Puanı	Evet		115	9,40±7,47	0,29
	Hayır		6	5,83±5,78	
YAA Puanı	Evet		115	44,50±16,31	0,90
	Hayır		6	43,67±22,65	
AABE Puanı	Evet		115	31,53±9,39	0,90
	Hayır		6	32,17±9,02	
YİYE-2 Alt Boyut Puanları	Kaygılı Bağlanma	Evet	115	68,83±17,42	0,79
		Hayır	6	70,83±18,39	
	Kaçınan Bağlanma	Evet	115	64,39±17,45	0,34
		Hayır	6	61,50±6,72	
	Güvenli Bağlanma	Evet	115	49,98±15,31	0,60
		Hayır	6	46,67±13,11	

Yukarıdaki tabloda, araştırma grubunun çocuk iken babanın sağ olup olmama durumlarına göre BECK depresyon, YAA, AABE ve YİYE-2 alt boyut puanlarının ortalama, standart sapma değerleri yer almaktadır. Tabloyu incelediğimizde;

BECK depresyon puanlarına göre; çocuk iken babası sağ olan 115 kişinin puan ortalaması 9,40 ve babası sağ olmayan 6 kişinin puan ortalaması 5,83'tür. Burada çocuk iken babası sağ olmayan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, babası sağ olan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre çocuk iken babası sağ olan ve olmayan kişilerin BECK depresyon puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p=0,29>0,05).

YAA puanlarına göre; çocuk iken babası sağ olan 115 kişinin puan ortalaması 44,50 ve babası sağ olmayan 6 kişinin puan ortalaması 43,67'dir. Burada çocuk iken babası sağ olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre çocuk iken babası sağ olan ve olmayan kişilerin YAA puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p=0,90>0,05).

AABE puanlarına göre; çocuk iken babası sağ olan 115 kişinin puan

ortalaması 31,53 ve babası sağ olmayan 6 kişinin puan ortalaması 32,17'dir. Burada çocuk iken babası sağ olmayan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, babası sağ olan kişilerden yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre çocuk iken babası sağ olan ve olmayan kişilerin çocukluk dönemi AABE puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,90>0,05$ ).

Kaygılı bağlanma puanlarına göre; çocuk iken babası sağ olan 115 kişinin puan ortalaması 68,83 ve babası sağ olmayan 6 kişinin puan ortalaması 70,83'tür. Burada çocuk iken babası sağ olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre çocuk iken babası sağ olan ve olmayan kişilerin kaygılı bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,79>0,05$ ).

Kaçınan bağlanma puanlarına göre; çocuk iken babası sağ olan 115 kişinin puan ortalaması 64,39 ve babası sağ olmayan 6 kişinin puan ortalaması 61,50'dir. Burada çocuk iken babası sağ olmayan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, babası sağ olan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan Mann-Whitney U test sonucuna göre çocuk iken babası sağ olan ve olmayan kişilerin kaçınan bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,34>0,05$ ).

Güvenli bağlanma puanlarına göre; çocuk iken babası sağ olan 115 kişinin puan ortalaması 49,98 ve babası sağ olmayan 6 kişinin puan ortalaması 46,67'dir. Burada çocuk iken babası sağ olmayan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, babası sağ olan kişilerden düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem T test sonucuna göre çocuk iken babası sağ olan ve olmayan kişilerin güvenli bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ( $p=0,60>0,05$ ).

## TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, araştırma örneklemini oluşturan kişilerin BECK depresyon, yetişkin ayrılma anksiyete, çocukluk dönemi ayrılma anksiyete ve yakın ilişkilerde yaşantılarını etkileyen değişkenler ve bunlara ait bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

### **Cinsiyetlere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt problemde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının cinsiyetlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; kadınların depresyon düzeylerinin, erkeklere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; erkeklerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, kadınlara göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; erkeklerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, kadınlara göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; kadınların kaygılı bağlanma düzeylerinin, erkeklere göre düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; erkeklerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, kadınlara göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde;

erkeklerin güvenli bağlanma düzeylerinin, kadınlara göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun cinsiyetlerine göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Kişiliğin oluşmasında bireyin cinsiyeti ve bu cinsiyete uygun toplumsal yükümlülükler önemli değer taşır. Kızlardan beklenen toplumsal görevler; aile ile olması, evine bağlı olması, aileye ayak uydurması, eşine ve çocuklarına ilgili olması ve onların bakımını üstlenmesidir. Erkeklerden beklenen ise bağımsız yaşamak, kendi ayakları üstünde durabilmek, ailesini koruyup kollamak, tehlikelere karşı her zaman cesur olmaktır. Kızların aileye ve eve bu kadar bağımlı olarak büyütülmeleri evden uzakta bir tedirginlik ve kaygı duymalarına sebep olur. Tek başlarına kaldıklarında bu kaygının yaşamlarına olumsuz etkileri vardır. Ayrıca toplumumuzda kız çocuklarının savunmasız olduğu ve başkalarının zarar vermesinin kolay olduğu düşünülerek özellikle anneler kız çocuklarını sürekli koruma, kollama ve gözleme ihtiyacı duymuşlardır. Manicavasagar ve arkadaşları (1999), ayrılık kaygısına sahip olan çocukların annelerinin aşırı korumacı olduğu belirlenmiştir. Fakat yaptığımız araştırmada cinsiyet rolü ile anksiyete arasında anlamlı bir ilişki olmadığı gözlemlenmiştir.

Buna rağmen, Sümer ve Güngör (1999) tarafından yürütülen bir çalışmada kız çocuklarının daha fazla korkulu bağlanma geliştirdiği yönündedir. Bu sonuç Türk toplumunun kız çocuğunu yetiştirme biçimi ile ilişkilendirilmiştir. Türkiye’de kızlar yakın ilişkiler konusunda sürekli korkutularak, özellikle de karşı cinsle kendilerini koruma amaçlı sınırlı ilişkiler geliştirmeleri konusunda telkinlerle yetiştirilmektedirler. Sonuç olarak korkulu bağlanma özelliği olan ne kendilerine ne de başkalarına güvenmeyen bir kişilik özelliği kızlarda daha yaygın görülür.

Bağlanma biçimlerinde cinsiyet farklılıklarının araştırıldığı ilk araştırmalarda, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla kaçınan bağlanma biçimine sahip olduğunu gösteren bulgular elde edilmiştir (Scharfe ve Bartholomew, 1994). Evrensel olarak erkeklerin daha fazla kaçınan bağlanma biçimine sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla yürütülen araştırmalar, kültüre bağlı farklılıklar olsa da, bu yönde “evrensel yakın” bir eğilimin bulunduğu işaret etmişlerdir (Schmitt ve arkadaşları, 2003). Fakat araştırmamızda erkekler ve kızların sahip oldukları bağlanma biçimlerinde anlamlı farklar gözlenmemiştir. Genel anlamıyla, literatürde geçen araştırmaların sonuçlarıyla tutarlı olduğu söylenemez. Bu, araştırmamıza katılan kız-erkek sayısının

orantısızlığı ve örneklemin tek bir okuldan toplanması ile ilgili olabilir.

### **Yaşlara Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının yaşlara göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; araştırma grubunun yaşları arttıkça depresyon düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun yaşlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; araştırma grubunun yaşları arttıkça yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin yükseldiği gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun yaşlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların 20 yaş ve altında olan kişiler ile 26 yaş ve üstünde olan kişiler arasında olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla 20 yaş ve altında olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri, 26 yaş ve üstünde olan kişilere oranla anlamlı derecede düşük bulunmuştur.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; araştırma grubunun yaşları arttıkça çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin yükseldiği gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun yaşlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; araştırma grubunun yaşları arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun yaşlarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; araştırma grubunun yaşları arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin azaldığı gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun yaşlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; araştırma grubunun yaşları arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin azaldığı

gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun yaşlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Shear ve arkadaşları (2006), Ulusal Eş Tanı Replikasyonu çalışmasında YAAB'nin başlangıç yaşını “ergenlik döneminin sonu ile 20'li yaşların başı” olarak açıklamışlardır. Pini ve arkadaşları (2010), klinik vakalarda da benzer örüntünün görüldüğünü yani YAAB'nin 20'li yaşlarda başladığını bildirmişlerdir. Ancak Ayrılma Anksiyetesi belirtilerinin yaşla sınırlı olmadığını da göz önünde tutmak gerekir. Bu ve diğer çalışmaların sonuçlarına göre ayrılma anksiyetesi belirtileri çocuklukta başlayıp geç ergenlik-yetişkinlikte sona erebilir, çocuklukta başlayıp yetişkinliğe kadar devam edebilir, yani “süreklilik gösterebilir”,ya da çocuklukta hiçbir belirtisi olmayan bireylerde bile ilk kez yetişkinlik döneminde ortaya çıkabilir, çocuklarda görülen anksiyete belirtilerinin yetişkinlikte Panik Bozukluk, Yaygın Anksiyete Bozukluğu, Depresif Bozukluk vb. gibi başka psikiyatrik bozukluklara yol açabilir ya da dönüşebilir. Yani farklı başlangıç ve gidiş örüntülerinin olabileceğini görülmektedir.

### **Medeni Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının medeni durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; bekâr olan kişilerin depresyon düzeylerinin, evli ve dul olan kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; evli olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, bekâr ve dul olan kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların evli olan kişiler ile bekâr olan kişiler arasında olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla evli olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri, bekâr olan kişilere oranla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; evli olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, bekâr ve dul olan kişilere oranla daha



yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; bekâr olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, evli ve dul olan kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların evli olan kişiler ile bekâr olan kişiler arasında olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla bekâr olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeyleri, evli olan kişilere oranla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; dul olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, evli ve bekâr olan kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; dul olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, evli ve bekâr olan kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun medeni durumlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre medeni durum değişkeni ile yetişkin ayrılma anksiyetesi ya da bağlanma biçimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Sonuçlara bakıldığında; medeni durumu evli ve bekâr olan bireylerde depresyon oranları benzerlik gösterirken, evli olan bireylerin bekâr olanlara göre daha fazla ayrılma anksiyetesi yaşadıkları yönünde bulunmuştur. Bu bulguları destekleyecek bir çalışma literatürde olmaması ile birlikte, güvensiz bağlanma biçimlerine sahip olan bireylerin ilişki ve evlilik uyumlarını bozan etkileri vurgulanmaktadır (Shi 2003).

Araştırmamızda ulaştığımız sonuca göre, ayrılma anksiyetesi bekarlara göre daha yüksek olan evli bireyler yaşadıkları ayrılma anksiyetesinin sonucu olarak evli olma durumu içinde olabilirler, yani bu anksiyetenin etkisi ile evliliği devam ettirme eğiliminde olabilirler. Evlilik ilişkisini sürdürebilmek amacıyla bireyler inkâra

başvuracaktır. Bu süreçte ortaya çıkabilecek diğer stress yaratan faktörler evlilik dengesinin iyice bozulmasına neden olabilir ve eğer evlilik sistemi bu durumu aşabilecek kadar esnek değilse bir kriz süreci başlamaktadır. Evlilikte kötü giden ilişkilerin inkâr edilmesi zorlaştıkça eşler sorunları birlikte aşamayacaklarını kavramakta, bu noktada ise eşlerden biri depresif belirtiler geliştirebilmektedir. (Wiesman, 1975'ten aktaran: Kayma Güneş, 2007: 35– 36). Araştırmamıza katılan evli, bekar ve dul sayısının orantısızlığı sonuçların literatürle birebir örtüşmemesine neden olmuş olabilir.

Kadınlarda evlilik doyumunun daha düşük olduğu çeşitli çalışmalarda rapor edilmiş bir bulgudur (Debord, Romans ve Krieschok, 1996; Jose ve Alfons, 2007).

Medeni durumdaki değişikliklere göre ölüm oranlarındaki farkı gösteren araştırmalar sonrasında, evliliğin fizyolojik ve psikolojik sağlığı etkileyebileceği üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bazı çalışmalarda evli bireyler, evli olmayan bireylere göre genellikle daha sağlıklı ve iyilik hali daha yüksek bulunmuştur (Örn. Pienta, Hayward ve Jenkins, 2000; Hawkins ve Booth, 2005; Franks, Stephens, Rook, Karen, Franklin, Keteyian ve ark., 2006).

Bir başka araştırmaya göre; Sosyolog Bernard (1982) evliliğin kadınların hayatlarına ve duygulanımlarına zarar verdiğini savunmaktadır. Bernard'a göre, evlilik kadınları iki arada bırakmaktadır. Bir yandan aile rolleri kadına, erkeğe kıyasla daha fazla sorumluluk yüklemekte, bir yandan da kadınlara eş ve anne kimlikleri vererek sosyalleşme sürecine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, kadınların evlilik kalitesinin erkeklerle kıyaslanınca, kadınların ruhsal sağlıkları için daha önemli olduğunu savunmaktadır. Bunun yanında sadece evli olmanın kadınlara nazaran erkeklerin psikolojik sağlıkları üzerinde daha etkili olduğu ileri sürülmektedir (Gove, Hughes ve Style, 1983). Araştırmamız sonucunda, evli bireylerin kaygı puanlarının bekar veya dul olan bireylere göre düşük olması sonucu da bu bilgilere örnek olabilir.

Bu durum farklı yaklaşımlarla tartışılmaktadır. Örneğin, güvenli bağlanan kişiler ilişki ile ilgili stres karşısında genellikle kendileri ve diğerleri hakkında olumlu kişilerarası değerlendirmeler yaptıkları için, depresif belirtilerden korunabildikleri düşünülmektedir. Kaygılı bağlanan kişiler ise ilişkisel bir stresle karşılaştıkları zaman kendileri hakkında eleştirel olup, kendilerinin sevilirlikleri üzerine şüpheli oldukları

belirtmiştir (Scott ve Cordova, 2002). Bir başka araştırmada ise evlilik uyumu ve depresif belirtileri araştırmak için bağlanma biçimi, çatışmalı iletişim yordama faktörleri incelenmiştir. Her iki eş için, güvensiz bağlananlar, daha fazla olumsuz çatışma algılayan ve sorunlu (causal) yordama ile ilişkili olarak evlilik uyumları düşük saptanmıştır. Kadın ve erkekler için çatışmalı iletişim, nedensel yordama, depresif belirtiler ve evlilik uyumu arasındaki ilişkide aracı rolü oynamaktadır (Heene ve ark., 2007).

Hawkins ve Booth (2005), 12 yıllık süreci kapsayan boylamsal çalışmalarında düşük kalitedeki evliliğin iyilik hali üzerindeki olumsuz etkisini gösterdikleri çalışma bu görüşü desteklemektedir. Mutsuz bir evlilik sürdüren bireylerin, genel olarak hayat doyumları, psikolojik stres ve öz saygıları ile etkilenen sağlık durumlarının; mutsuzluk belirtmeyen evli çiftlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca boşanmış, evlenmemiş kişilere göre mutsuz evlilik sürdüren bireyler yaşam doyumunu, sağlık ve öz saygı açısından daha düşük seviyededir. Ancak araştırmamıza yer alan evli katılımcı sayısı, bekar katılımcı sayısına göre oldukça düşüktür. Ayrıca, evlilik kalitesini ölçecek ölçekler uygulanmamıştır. Bir sonraki araştırmacının, evlilik kalitesini ölçen bir ölçek de uygulaması sonuçlar için faydalı olabilir.

### **Kardeş Sayılarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişi**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının kardeş sayılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; 3 kardeşi olan kişilerin depresyon düzeylerinin, diğer kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun kardeş sayılarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; 4 ve üstünde kardeşi olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, diğer kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun kardeş sayılarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; 1 kardeşi olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, diğer kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun kardeş

sayılarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; 3 kardeşi olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun kardeş sayılarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; 3 kardeşi olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun kardeş sayılarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; 3 kardeşi olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, diğer kişilere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun kardeş sayılarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

### **Devam Eden Romantik İlişki Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının devam eden romantik ilişki olup olmama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; ilişkisi olmayan kişilerin depresyon düzeylerinin, ilişkisi olan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun devam eden ilişki olup olmama durumlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; ilişkisi olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilere göre yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun devam eden ilişki olup olmama durumlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; ilişkisi olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, ilişkisi olmayan kişilere göre yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun devam eden ilişki olup olmama durumlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; ilişkisi olmayan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, ilişkisi olan kişilere göre yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun devam eden ilişki olup olmama durumlarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; ilişkisi olmayan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, ilişkisi olan kişilere göre yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun devam eden ilişki olup olmama durumlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; ilişkisi olmayan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, ilişkisi olan kişilere göre yüksek olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun devam eden ilişki olup olmama durumlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.

Bazı araştırmacılar kadın ve erkekler arasında evlilik tatmini açısından herhangi bir farkın bulunmadığını gösteren bulgular rapor ederken (Hamamcı, 2005), diğerleri kadınların ilişki tatmininin erkeklerden daha düşük olduğunu (Debord, Romans ve Krieshok, 1996; Dökmen, 2002) , evliliklerinde daha fazla sorun olduğunu düşündükleri (Jose ve Alfons 2007) ve romantik ilişkileri hakkında erkeklere göre daha fazla kaygılı olduklarına ilişkin bulgular rapor etmişlerdir (Collins ve Read, 1990; Kirkpatrick ve Davis, 1994). Diğer yandan, eğitim düzeyi ile birlikte cinsiyetin değişken olarak ele alındığı bazı araştırmalarda ise kadınların eğitim düzeyi arttıkça yaşadıkları evlilik sorunlarının da arttığı görülmüştür (Kalmijn, 1999). Sonuç olarak araştırmamızda ilişkisi olan bireylerin ilişkisi olmayan bireylere göre daha kaygılı/kaçınan bağlanma biçimleri geliştirmiş olmalarının sebebi ilişki tatmininden kaynaklanıyor olabilir. Araştırma grubumuzdaki kadın sayısının erkek

sayısına göre baskınlığını düşünürsek kadınlarda ilişki tatmini az olduğu için kaygılı/kaçıngan bağlanma biçimine sahip oldukları söylenebilir.

Türkiye’de bağlanma, bağlanma biçimi ve yakın ilişkiler üzerine yapılan araştırmaların daha çok evlilik uyumu ve evlilik doyumu bağlamında incelendiği görülmektedir. Thompson (1999)’a göre; erken dönemde gelişen güvenli bağlanma, ileride doyum verici ilişkiler içine girebilmeyi sağlamaktadır. Hill ve diğerleri (1994)’ne göre, güvenli bağlanan bireylerin güvensiz bağlanan bireylere göre romantik ilişkilerini evliliğe taşıma veya birlikte yaşama eğiliminin daha çok olup, boşanma kararı alma eğilimlerinin ise daha az olduğu görülmektedir. Çalışmamızda güvenli bağlanan bireylerin devam eden bir romantik ilişki içerisinde bulunmamasının sebebi tatmin edici bir ilişki ile karşılaşmamış olması, içinde bulunduğu veya varsa, sonlandırdığı ilişkileri sadece devam ettirmek için çabalamamış olması olabilir. İlişkisi olmayan bireylerin AABE puanları da ilişkisi olan bireylere göre daha düşük çıkmıştır. Bu da, ilişkisi olmayan bireylerin çocuklukta yaşadıkları ayrılma anksiyetesi’nin düşüklüğü ve güvenli bağlanma biçimleri arasındaki pozitif korelasyonu açıklayabilir. Feeney (2002) tarafından yapılan çalışmada, güvensiz bağlanma ile partnerin olumsuz davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca, aynı çalışma, güvensiz bağlanan kişilerin genellikle partnerinin davranışlarını tepkisel olarak nitelendirme eğilimi olduğunu, güvenli bağlanan bireylerin ise olumlu ve yapıcı tutum ve olumlu yaklaşma eğilimi sergilediğini vurgulamaktadır. Bu bilgilere göre, güvensiz bağlanma’sı olan bireylerin, yani kaygılı veya kaçıngan bağlanma geliştirmiş bireylerin eşlerinin davranışlarını nitelendirmedeki negativist tutumlarının sebebi olarak YAA ve AABE puanlarının güvenli bağlanan kişilere göre daha yüksek olması olabilir. Güvensiz bağlanma biçimleri yüzünden ayrılma anksiyetesi yaşarlar ve bu anksiyete yüzünden de uzlaşmacı olmak yerine daha dürtüsel davranmalarına sebep olabilir şeklinde düşünülebilir.

### **Evde Birlikte Yaşanılan Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının evde birlikte yaşanılan kişilere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; evde diğer kişiler ile birlikte yaşayan kişilerin depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun evde birlikte yaşanan kişilere göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; evde sadece eşi ile birlikte yaşayan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun evde birlikte yaşanan kişilere göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; evde eşi ve çocukları ile birlikte yaşayan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun evde birlikte yaşanan kişilere göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; evde anne ve baba ile birlikte yaşayan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun evde birlikte yaşanan kişilere göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; evde anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun evde birlikte yaşanan kişilere göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların eş ve çocukları ile birlikte yaşayan kişiler ile anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşayan kişiler arasında olduğu gözlenmiştir. Ayrıca anne ve babası ile birlikte yaşayan kişiler ile anne, baba ve kardeşleri ile birlikte yaşayan kişiler arasında da farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; evde yalnız yaşayan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun evde birlikte yaşanan kişilere göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yapılan araştırmalarda, depresyonun gidişatını olumsuz etkileyen ve dirençli

psikiyatrik sorunlar ile ilişkili dört etken bulunmuştur. Bunlar; hayal kırıklığına neden olan olaylar, anneyle yetersiz ilişki, ailedeki işlev bozukluğu, zayıf arkadaş ilişkileridir. Aile etkileşimlerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada, deprese olan grupta daha fazla çatışma, çocukluk istismarı, reddedilme, iletişim problemleri ve daha yetersiz duygu dışavurumu ve destek olduğu görülmüştür. ( Goodyer ve ark. 1997b; Beardslee ve ark. 1996a; Harrington ve ark. 1997; McCauley, Myers 1992).

Bu bilgiler doğrultusunda, araştırmaya katılan öğrencilerin yalnızca %4'lük kısmının evde tek başına yaşaması, %96'sının ev içerisinde de duygusal ve sosyal destek alabilecekleri anne-baba-kardeş-çocuklar gibi yakınlarıyla yaşamaları depresyon ve anksiyete düzeylerinin neden anlamlı bir şekilde farklılaşmadıklarını açıklar niteliktedir. Evde anne ve baba ile yaşayan kişilerin kaçınan bağlanma biçimine sahip olan kişiler olması, yakın ilişkilerden kaçınma olarak düşünülebilir. Örneklem'in büyük bir çoğunluğunun bekar olan üniversite öğrencilerinden oluştuğunu düşünürsek, farklılığın bu sebepten kaynaklanmış olabilmesi de göz önünde bulundurulmalı.

### **Beraber Yaşanılan Aile Dışında, Akraba ve Dostlardan Sosyal Destek Alma Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının aile dışında beraber yaşanılan akraba ve dostlardan sosyal destek alıp almama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; akraba ve dostlarından sosyal destek alan kişilerin depresyon düzeylerinin, sosyal destek almayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanılan akraba ve dostlarından sosyal destek alıp almama durumlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; akraba ve dostlarından sosyal destek almayan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, sosyal destek alan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanılan akraba ve dostlarından sosyal destek alıp almama durumlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir



farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; akraba ve dostlarından sosyal destek almayan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, sosyal destek alan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanan akraba ve dostlarından sosyal destek alıp almama durumlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; akraba ve dostlarından sosyal destek alan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, sosyal destek almayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanan akraba ve dostlarından sosyal destek alıp almama durumlarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; akraba ve dostlarından sosyal destek alan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, sosyal destek almayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanan akraba ve dostlarından sosyal destek alıp almama durumlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; akraba ve dostlarından sosyal destek alan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, sosyal destek almayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile dışında beraber yaşanan akraba ve dostlarından sosyal destek alıp almama durumlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yapılan bir çalışmada, literatürdeki araştırma sonuçlarına göre güvenli bağlanan bireyler stresli yaşam olaylarıyla karşılaştıklarında başa çıkma yöntemi olarak aktif çabaları arttırma, hareket planları oluşturma, şu ana odaklanma ve problem çözmeyi içeren aktif planlamaya (Wei, Heppner ve Mallinckrodt, 2003; Schottenbauer ve diğ., 2006) ve de sosyal desteğe başvurmayı içeren dış yardım aramaya daha çok yönelmektedirler (Kobak ve Sceery, 1988; Davis, Morris ve Kraus, 1998). Bu kişiler, strese dayanıklı ve böyle bir durumda aileleri ve arkadaşlarıyla

iletişime geçen kişilerdir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004). Araştırmamızın sonucunun bu bilgilere örnek olmamasının araştırmanın evreniyle ilgisi olduğu söylenebilir.

### **0-1 Yaşında İken Bakımlarını Üstlenen Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt problemde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; 0-1 yaşındayken babası tarafından bakılan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; 0-1 yaşındayken anne ve babası tarafından bakılan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların annesi tarafından bakılan kişiler ile diğer kişi tarafından bakılanlar arasında olduğu gözlenmiştir. Ayrıca 0-1 yaşındayken anne ve babası tarafından bakılan kişiler ile diğer kişi tarafından bakılanlar arasında da farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; 0-1 yaşındayken annesi tarafından bakılan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; 0-1 yaşındayken annesi tarafından bakılan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde: 0-1 yaşındayken anne ve babası tarafından bakılan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde: 0-1 yaşındayken anne ve babası tarafından bakılan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun 0-1 yaşında iken bakımlarını üstlenen kişilere göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Eğer birey herhangi bir tehdit hissetmezse ya da bağlanma nesnesinden ayrılmazsa bağlanma davranışı harekete geçmez (Bowlby, 2012a). Yani bebeğin, bakım verenine bağlanma davranışı göstermesi için ondan mahrum olması gerekir. Bağlantı nesnesinden ayrılık yaşayan çocuklarda öfke çoğunlukla genele yayılmaktadır. Fakat bazı çocuklarda direkt anneye ya da anne yerine geçen bağlanma figürüne karşı öfke şeklinde gösterilmektedir. Bu öfke Bowlby'nin deyimine göre umudun ya da umutsuzluğun göstergesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bebeğin, annenin olması gerektiği zamanlarda orada olmadığı durumlar karşısında gösterdiği öfke, serzeniş biçiminde olabilmektedir. Anne-babaları tarafından bakılan bireylerin bağlanma davranışları harekete geçmiş ve anne-baba'dan zaman zaman ayrı kalmaları anksiyete yaşamış olmalarına neden olmuş olabilir. Bu da 0-1 yaş arası bakımları anne-baba tarafından üstlenilen bireylerin anksiyete puanlarının yüksek çıkmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca, çalışma evreninin kısıtlılığı ve araştırmamıza katılan 121 kişinin 0-1 yaş arası bakım sağlayanlarını sadece anne, sadece baba veya anne ve baba olarak belirtmeleri bulgularımızla literatür arasındaki farklılığa açıklama olabilir.

### **Çocuk İken Yetiştiren/Büyüten Kişilere Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının çocuk iken yetiştiren/büyüten kişilere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde: çocukken annesi tarafından büyütülen kişilerin BECK depresyon düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir.

Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilere göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; çocukken anne ve babası tarafından büyütülen kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilere göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; çocukken annesi tarafından büyütülen kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilere göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken anne ve babası tarafından büyütülen kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilere göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken annesi tarafından büyütülen kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilere göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken annesi tarafından büyütülen kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken büyüten kişilere göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ainsworth ve başkaları (1978, akt. Seven, 2006), bağlanmayı “çocuk ve annesi arasındaki sürekli bir bağ”, bağlanma davranışını ise “sonraki ilişki yaşantılarına araboluculuk edecek şekillenmiş bir bağ” olarak tanımlanmıştır. Bireyin ilk bağlılığı

onun bakım vereniyile olan gelişiminin ilk yıllarında kurduğu ilişkidir. Bu bağıllık sevgi dolu ve destekleyici bir ortamda gerçekleştirildiğinde çocukta kendine güven hissi uyandıracak, böylece yetişkinliğe kolaylıkla geçmesini sağlayacaktır (Deniz, 2006 ). Örnekleminimize katılan 121 katılımcınının 87'sinin 'çocuk iken büyüten kişi' değişkenine anne / anne-baba tarafından cevabını vermesi bu değişkenle depresyon ve anksiyete değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olmamasını açıklar niteliktedir.

### **Çocuk İken Bakan Kişilerin İlgı Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı ilgi ile büyüyen kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, yeterince ilgi ile büyüyen kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı ilgi ile büyüyen kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, yeterince ilgi ile büyüyen kişilere göre düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı ilgi ile büyüyen kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete düzeylerinin, yeterince ilgi ile büyüyen kişilere göre düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı ilgi ile büyüyen kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, yeterince ilgi ile büyüyen kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre kaygılı bağlanma

düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı ilgi ile büyüyen kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, yeterince ilgi ile büyüyen kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı ilgi ile büyüyen kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, yeterince ilgi ile büyüyen kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin ilgi durumlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ergenlik dönemindeki bireylerle yapılan çalışmalar, erkeklerde kızlara oranla iki kat daha fazla istismar olgusuyla karşılaşıldığını göstermektedir (Derman, 2010). Bu bulgunun aksine, Taner ve Gökler'e (2004) göre ise fiziksel istismar cinsiyetler açısından anlamlı farklılıklar göstermemektedir, ancak ergenlik evresinde kızlar erkeklerden daha çok fiziksel istismara maruz kalmaktadır. Ayrıca Derman'a (2010) göre bebeklik döneminde, çocuklar babalarına kıyasla anneleri tarafından 5 kat daha fazla fiziksel istismara maruz kalırken, ergenlik çağında, çocuklar annelerine oranla babaları tarafından 2 kat daha fazla fiziksel istismara maruz kalmaktadırlar. Fakat, araştırmamızda katılımcı bireylerin çocuk iken bakımlarını sağlayan kişilerin ilgi durumlarına göre anlamlı farklılıklar çıkmamasının sebebi, araştırma evreninin yüzdesel olarak çok büyük bir kısmının 'yeterince ilgi ile' yetiştirilmiş olmasının etkisi olabilir.

### **Çocuk İken Bakan Kişilerin Disiplin Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin BECK depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan

kişilerin disiplin durumlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; çocukken az kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken az kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken aşırı kontrol altına alınarak büyüyen kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocuk iken bakan kişilerin disiplin durumlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Türkiye’de anne-baba tutumlarının ve aile yapısının kültürel açıdan farklılıklar göstermesi ve zaman içinde dönüşmesi ve çocuk yetiştirme tutumlarının Türkiye’de kültüre ve farklı sosyo-ekonomik düzeye göre farklılıklar göstermesi (Sümer, 2005) çocuk yetiştirmede farklı ebeveyn tutumlarını karşımıza çıkarmaktadır. Bu tutumların içinde en yaygın olanlar; değişken ve tutarsız tutum, demokratik ve ilgili tutum,

koruyucu ve kollayıcı tutum, suçlayıcı, engelleyici, baskıcı ve otoriter tutumdur. Ülkemizde en sık olarak görülen tutumlar “demokratik” ve “otoriter” tutumlardır (Orcan, 2004). Ebeveyn tutumlarına aşağıda kısaca değinilmiştir.

Değişken ve tutarsız tutum; anne ve baba arasındaki görüş farklılığından ötürü aynı olaya anne ve babanın farklı tepkiler vermesi veya aynı olaya değişik zamanlarda birbirlerinden değişik tepkiler vermesi şeklindedir. Bu tutum aşırı hoşgörü veya aşırı ceza arasında gidip gelir. Disiplin vardır ama ne zaman, nerede uygulanacağı belirsizdir. Bu nedenle çocuk davranışlarının sonucunda ne olacağını bilemez. Bu tutum içinde olan anne-babalar çocuklarının bir gün önce görmezden geldikleri davranışını ertesi gün azarlar ya da cezalandırırlar (Öğretir, 1999). Çocuk hangi durumda nasıl davranacağına emin olamaz ve bu da iç çatışmalara, kararsız ve dengesiz bir ilişkinin oluşmasına sebep olur. Anne-babanın bu tutumunun çocuğun gelişim ve eğitimini olumsuz yönde etkilediği, çocukta temel güven duygusunun oluşmasında, annenin dengeli ve kararlı tutumunun büyük öneme sahip olduğu belirtilmektedir.

Demokratik ve ilgili tutumda, ana-babaların, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının giderilmesini ve aynı zamanda, çocukların denetlenmesini hedefleyen bir tutumdur. Anne ve babalar çocuklarını destekleyen ve güven verici bir tutum içindedir. Demokratik anne-baba, çocuğa içten sevgi ve saygı duyar ve bunu koşulsuz olarak gösterir. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır. Yaşına göre çocuğu kendisi ile ilgili kararları almaya teşvik eder. Çocuğun bağımsız bir kişilik geliştirmesi desteklenir. Demokratik aileler hoşgörülü, güven verici ve destekleyici bir tutum içinde, çocuğun da kabul edeceği mantıklı bir denetime başvururlar (Orcan, 2004).

Koruyucu ve kollayıcı tutumda ise anne aşırı koruyucu ve kısıtlayıcı bir davranış sergiler. Uygulanan disiplin tutarlı olmamakla beraber aşırı sert veya aşırı gevşektir. Çocuklar genellikle bağımlı, kendine yetemeyen ve pasif olarak büyütülürler. Çocuğun bağımsızlık çabalarının önüne geçer, her davranışını kontrol etmeye çalışırlar. Anne- babanın aşırı koruyucu tutumu sonucunda çocuğun sergilediği bağımlılığın yaşamı boyunca sürdüğü ve aynı tutumu eşinden ve çevresinden beklediği savunulmaktadır.

Suçlayıcı, engelleyici, baskıcı ve otoriter tutum, anne-babalar koydukları katı kurallara çocuklarının aynen uymalarını isterler. Denetimin fazla olduğu, çocuğa karşı



ise duyarlılığı az olan bir tutumdur. Çocukların otoritelerine kayıtsız şartsız uyum sağlamalarını isterler. Çocuğun kendisiyle ilgili kararları kendisinin almasına engel olur çocuk adına kararları hep kendileri verirler. Verdikleri kararlara uymayan çocukları baskı ve ceza ile kabul etmeye zorlarlar, verdikleri ceza da genelde suçla orantılı olmamaktadır. Temel ihtiyaçları engellenir ve tek başlarına aldıkları kararlardan ötürü suçlanırlar. Özgüven (2001)'e göre otoriter tutum altında büyütülen çocuklarda düşünmeden itaat etmek ve bağımlılığa ek olarak, güvensizlik, tartışma, öfke ve saldırganlığa yatkın bir kişilik, duygularda kararsızlık, bencillik, başkalarını suçlama eğilimi, çekingen ve utangaç bir kişilik geliştirdiklerini göstermiştir.

### **Aile Bağlarının Yakınlık Düzeylerine Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların aile bağ düzeyi yakın olan kişiler ile orta olan kişiler arasında olduğu gözlenmiştir. Ayrıca aile bağ düzeyi yakın olan kişiler ile uzak olan kişiler arasında da farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin BECK depresyon düzeylerinin, aile bağ düzeyi orta ve uzak olan kişilerden düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; aile bağ düzeyi yakın olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete düzeylerinin daha düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve bu farklılıkların aile bağ düzeyi yakın olan kişiler ile

uzak olan kişiler arasında olduğu gözlenmiştir. Ayrıca aile bağ düzeyi orta olan kişiler ile uzak olan kişiler arasında da farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Dolayısıyla aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, aile bağ düzeyi yakın ve orta olan kişilerden düşük olması istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; aile bağ düzeyi uzak olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun aile bağlarının yakınlık düzeylerine göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Anksiyete bozukluklarının ortaya çıkmasında bozuk aile içi ilişkilerin önemli bir yeri vardır. Ebeveynin çocuğa gereken ilgiyi göstermemesi, aşırı koruyucu ve kollayıcı tutum veya çocuğun duygularıyla uyumlu cevaplar yerine duygu ifadesinin eksik olduğu kontrolcü ilişki biçimi, anksiyete bozukluklarına zemin hazırlayacak çocuk yetiştirme tarzları olarak tanımlanmıştır (Peykan, 1998).

Literatürde Allen (2001, akt., Van Dijke ve ark., 2011) temel bakım veren yetişkinlerin çocukluk çağı travmalarının şiddetli psikiyatrik bozuklukların etiolojisinde özellikle önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Örneğin, yapılan birçok araştırmada çocukluk çağı travmalarının yeme bozukluğu, dissosiyasyon, sınır kişilik bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, somatizasyon, obsesif kompulsif bozukluk, depresyon ve anksiyete bozuklukları ile ilişkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Burns, Fischer, Jackson ve Harding, 2012; Carpenter ve Chung, 2011;

Şar, İslam ve Öztürk, 2009; Waldinger, Schulz, Barsky ve Ahern, 2006). Çocuklukta ve yetişkinlikte ortaya çıkan bu olumsuz travmatik deneyimlerin depresyon ve anksiyetenin başlangıcı ve seyri üzerinde önemli etkilere sahip olduğu birçok araştırmanın sonuçları arasına oldukça yerleşmiştir (Friis, Wittchen, Pfister ve Lieb, 2002; Kendler, Thornton ve Gardner, 2000; Middeldorp, Cath, Dyck ve Boomsma, 2005; Mundt, Reck, Backenstrass, Kronmüller ve Fiedler, 2000).

Çocukluk çağı travmalarının yetişkinlikte depresyon ve kaygı bozukluklarıyla ilişkisini inceleyen bir çalışmada, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları arasında duygusal ihmalin özellikle depresif bozukluk, distimi ve sosyal fobiyle bağlantılı olduğu bulunmuştur (Spinhoven ve ark., 2010).

Çalışmamızda incelenen BECK depresyon düzeyleri ile aile bağları arasında anlamlı bir farklılık bulunması da daha önce yapılan çalışmalara örnek olmuştur. Literatürde ulaştığımız bilgiler de çalışmamızı destekler niteliktedir.

### **Çocuk İken Babanın Sağ Olma Durumlarına Göre BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanlarının çocuk iken babanın sağ olup olmama durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir.

BECK depresyon puanlarına göre incelediğimizde; çocukken babası sağ olan kişilerin depresyon düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocukken babalarının sağ olup olmama durumlarına göre BECK depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YAA ölçeği puanlarına göre incelediğimizde; çocukken babası sağ olan kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocukken babalarının sağ olup olmama durumlarına göre yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

AABE ölçek puanlarına göre incelediğimizde; çocukken babası sağ olan kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilere göre düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma

grubunun çocukken babalarının sağ olup olmama durumlarına göre çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaygılı bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken babası sağ olan kişilerin kaygılı bağlanma düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilere göre düşük olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocukken babalarının sağ olup olmama durumlarına göre kaygılı bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Kaçınan bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken babası sağ olan kişilerin kaçınan bağlanma düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocukken babalarının sağ olup olmama durumlarına göre kaçınan bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

YİYE-2 Güvenli bağlanma alt boyut puanlarına göre incelediğimizde; çocukken babası sağ olan kişilerin güvenli bağlanma düzeylerinin, babası sağ olmayan kişilere göre yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, araştırma grubunun çocukken babalarının sağ olup olmama durumlarına göre güvenli bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yapılan örnek bir araştırmada, Ceyhan (2006)'nın üniversite öğrencileri üzerinde ayrılık kaygısı ile ilgili yapmış olduğu çalışmanın bulguları araştırmamızı desteklemediği görülmektedir. Ceyhan (2006)'nın bulguları, yaşamın ilk yıllarında geçirilen yaşantıların niteliğinin ileriki yıllarda bireyin kişilik özelliklerinin gelişiminde önemli etkilere sahip olduğu yargısını desteklemektedir. Ancak araştırmamızın evrenindeki katılımcıların annenin sağ olmama durumunun %0, babanın sağ olmama durumunun %5 oluşu anlamlı bir fark çıkmasına engel olmuş olabilir.

### **BECK Depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 Alt Boyut Puanları Arasındaki İlişki Düzeyleri**

Araştırmanın bu alt probleminde BECK depresyon, YAA, AABE, YİYE-2 alt boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir.

BECK depresyon düzeyleri ile yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin BECK depresyon düzeyleri arttıkça yetişkin ayrılma anksiyete düzeylerinin

düştüğünü söyleyebiliriz.

Yapılan bir çalışmada (Beşkardeş, 2007), YAB saptanan 56 hastanın 43'üne (%76,8) depresif bozukluklar eşlik etmekte olduğu görülmüştür. Distimi saptanan hasta oranı %53,6 olup (n:30) , Major Depresif Bozukluk saptanan % 23,2 (n:13) ve depresif bozukluk eşlik etmeyen %23,2'lik yalnızca YAB tanısı alan gruptan (n:13) sayıca fazladır. Literatürde, YAB'ü olan kişilerin 1/3'ünde major depresyon (%8-39) bulunduğu yer verilmiş olup (Angst J,1993; Brawman- Mintzer O, Lydiard RB., 1996) , Ulusal Eştanı Çalışması'nda YAB ile eş zamanlı olarak en sık birlikte görülen psikiyatrik bozukluklar olarak major depresyon ve distimik bozukluk bulunmuştur (Wittchen HU, Zhao S, Kessler RC, Eaton WW ,1994).

Bulgularımıza göre, YAAB'nun yüksek çıkması, depresyonu tetikleyip BDÖ puanlarının da yüksek çıkmış olmasına neden olabilir. Genel olarak tabloya depresyon hakim olduğu için bu durum YAA puanlarının düşmesine neden olmuş olabilir.

BECK depresyon düzeyleri ile çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin BECK depresyon düzeyleri arttıkça çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz.

BECK depresyon düzeyleri ile kaygılı bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin BECK depresyon düzeyleri arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin de arttığını söyleyebiliriz.

Güvensiz bağlanma ve depresyon arasındaki ilişki temel bakım veren kişinin kaybı, reddedici tutumu ya da yetersizliğinin çaresizlik, umutsuzluk duygularına, kendiliğın değersiz ve sevilmez, ötekilerin ise ulaşılabilir olarak algılanmasına yol açtığı ve bu doğrultuda şekillenen içsel çalışan modellerin depresyona neden olabileceği şeklinde açıklanmaktadır (Çalışır, 2009). Güvensiz bağlanma'nın alt boyutu olan kaygılı bağlanma düzeyi arttıkça BDÖ değerlerinin de artması literatürle tutarlıdır.

BECK depresyon düzeyleri ile kaçınan bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

BECK depresyon düzeyleri ile güvenli bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olmadığı gözlenmiştir. Bu

bulgulara Depresyon tanısı koymak için örnekleme oluşturan bireylere Hamilton Depresyon Ölçeği yapılmaması ve bu bireylerin klinik görüşmeye alınmamış olması neden olmuş olabilir.

Yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri ile çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arasında pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeylerinin de arttığını söyleyebiliriz. Çocukluk dönem'nde ayrılma anksiyetesi yaşamış bireylerin, yetişkinliklerinde de bu konuda anksiyetesi yaşamalarının tutarlı bir durum olduğu söylenebilir.

Yapılan bir çalışmada (Mertol S., 2011), Geçmişteki ayrılık anksiyetesi belirtilerini sorgulayan AABE de YAA hastaları çocukluklarında daha fazla ayrılık anksiyetesi sorunu yaşadıklarını gösterecek biçimde Panik Bozukluk ve kontrollerden daha yüksek puan almışlardır. Yapılan bu çalışmanın deseni dolaylı bir destek verse de, bu bulguya dayanarak AABE'nin ya da çocukluktaki ayrılma anksiyetesi belirtilerinin yetişkinlik döneminde Panik Bozukluk'tan daha çok YAA'ne yol açtıkları söylenebilir.

Yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri ile kaygılı bağlanma düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz.

Yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri ile kaçınan bağlanma düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz.

Manassis (2001), güvensiz bağlanmanın anksiyete gelişimine yatkınlık yaratacağını ve özgül bağlanma biçimlerinin özgül anksiyete bozuklukları ile ilişkili olabileceğini bildirmiştir. Bağlanma biçimleri ve özgül anksiyete belirtileri arasındaki ilişkiyi araştıran az sayıda çalışma mevcuttur. Çalışmamızdaki güvensiz bağlanma biçimi değerleri düştükçe, anksiyete değerlerinin artmasının tutarlı olduğunu söyleyebiliriz.

Yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri ile güvenli bağlanma düzeyleri arasında

negatif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin yetişkin ayrılma anksiyete düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz. Tartıştığımız literatür bilgisiyle tutarsız olan bu sonucun sebepleri arasında örneklemin büyük çoğunluğunun güvensiz bağlanma biçimine sahip olması ve güvenli bağlanma biçimine sahip çok az sayıdaki bireylerin yaşadıkları yetişkin ayrılma anksiyetesi medeni durum, kardeş sayısı ya da alınan sosyal destek gibi demografik verilerin değişkenliğinden kaynaklanıyor olabilir.

Çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri ile kaygılı bağlanma düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arttıkça kaygılı bağlanma düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz.

Çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri ile kaçınan bağlanma düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz.

Yapılan bir araştırmanın bulguları da güvensiz bağlanma biçiminin depresyon ve anksiyete belirtileri için bir risk faktörü olabileceği görüşünü destekler niteliktedir (Láng, 2010). Çocukluk dönemi ayrılma anksiyetesi arttıkça, kaygılı/kaçınan bağlanma düzeylerinin düşmesi; bağlanma nesnesiyle ayrılmaktan kaynaklanmış olabilir. Bu bireyler bağlanma nesnesine ayrılma endişesiyle daha çok bağlanma, yaklaşma eğilimi göstermiş olabilirler.

Çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri ile güvenli bağlanma düzeyleri arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin çocukluk dönemi ayrılma anksiyete belirti düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin düştüğünü söyleyebiliriz. Güvenli bağlanmanın düşük olması, çalışmaya katılan güvenli bağlanan birey sayısının azlığından kaynaklanıyor olabilir.

Kaygılı bağlanma düzeyleri ile kaçınan bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin kaygılı bağlanma düzeyleri arttıkça kaçınan bağlanma düzeylerinin de arttığını söyleyebiliriz. Bu iki bağlanma şeklinin de güvensiz bağlanma'nın alt boyutları olması aralarında pozitif bir korelasyon çıkmasına neden olması ihtimaller

arasında düşünölmelidir.

Kaygılı bağlanma düzeyleri ile güvenli bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde çok zayıf bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olmadığı gözlenmiştir.

Kaçıngan bağlanma düzeyleri ile güvenli bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde kuvvetli bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin anlamlı olduğu gözlenmiştir. Yani, kişilerin kaçıngan bağlanma düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeylerinin de arttığını söyleyebiliriz.





## SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan genel sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlar araştırmanın bağımlı değişkenleri olan ayrılık kaygısı ile bağlanma biçimleri, cinsiyet, annenin / babanın sağ olma durumu, aile yapısı, aile dışında alınan sosyal destek, romantik ilişkilerin varlığı değişkenleriyle karşılaştırılmıştır.

Bu araştırmada katılımcılarımızın Beck Depresyon, 18 yaş üzeri iken yaşadıkları korkulara ilişkin ayrılma anksiyete, 18 yaş altı iken yaşadıkları korkulara ilişkin ayrılma anksiyete, yakın ilişkilerde yaşadıkları kaygı ve kaçınma belirtilerinin demografik verilerle ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın genel olarak sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

- Beck Depresyon ölçeğinin cinsiyet ile ilişkisi incelendiğinde; kadınların, erkeklere oranla daha fazla depresyona yönelimli olduğu söylenebilir.
- Romantik ilişkinin devam edip etmeme durumunun, yakın ilişkilerdeki yaşantılar ölçeği ile arasındaki ilişki incelendiğinde; romantik ilişkisi devam eden katılımcıların yetişkin ayrılma anksiyetesini daha fazla yaşadıklarına yönelik sonuçlar bulunduğu söylenebilir.
- Yaş gruplarının, yetişkin iken sevdikleri insanlardan ayrılma anksiyetesi ölçeği ile arasındaki ilişkisi incelendiğinde; 26 yaş ve üzeri katılımcıların, 20 yaş altı katılımcılar ve 21-25 yaş arası katılımcılara göre sevdiklerinden ayrılırken daha fazla kaygı duyduklarını ortaya koymaktadır.
- Medeni durumun, yetişkin iken sevdikleri insanlardan ayrılma anksiyetesi ölçeği ile arasındaki ilişkisi incelendiğinde; bekar katılımcıların evli katılımcılara göre ebeveynlerinden ayrılırken daha çok az duyduklarını ortaya koymaktadır.
- Katılımcıların 0-1 yaş arası kim tarafından bakıldığı durumunun, yetişkin iken sevdikleri insanlardan ayrılma anksiyetesi ölçeği ile arasındaki ilişkisi incelendiğinde; annesi tarafından bakılan katılımcıların diğerlerine oranla daha çok ebeveynlerinden ayrı kalma korkusu yaşadıkları görülmüştür.

- Aile bağlarının kuvveti ile beck depresyon ölçeği arasındaki ilişki incelendiğinde; ailesiyle yakın ilişkisi bulunan katılımcıların diğerlerine göre depresyona yöneliminin daha az olduğunu ortaya konmuştur.

- Beck Depresyon ölçeği ile YAA ölçeği arasında zayıf da olsa negatif yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda katılımcının depresif yönelimi ne kadar fazlaysa ayrılmadan duyduğu kaygı -0,26 kat azalmıştır.

- Beck Depresyon ölçeği ile AABE ölçeği arasında negatif yönlü anlamlı bir korelasyon mevcuttur. Bu durumda katılımcının depresif yönelimi ne kadar fazlaysa ayrılmadan duyduğu kaygı belirtilerinin de -0,36 kat az olduğu tespit edilmiştir.

- Beck Depresyon ölçeği ile YIYE-2'nin alt boyutu olan kaygı ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda katılımcının depresif yönelimi ne kadar fazlaysa yakın ilişkilerinde partnerine duyduğu kaygı 0,35 kat fazla olduğu tespit edilmiştir.

- YAA ölçeği ile AABE ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda katılımcıların 18 yaş altında iken görülen ayrılmadan duydukları kaygı belirtileri, yetişkin iken ayrılmadan duydukları kaygı ile doğrusal artış gösterir.

- YAA ölçeği ile YIYE-2'nin alt boyutu olan kaygı ölçeği arasında negatif yönlü zayıf da olsa anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda katılımcının ayrılmadan duydukları kaygı arttıkça yakın ilişkilerinde bulunurken duydukları kaygı düzeyi azalır.

- AABE ölçeği ile YIYE-2'nin alt boyutu olan kaygı ölçeği arasında negative yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda katılımcının 18 yaş altı ayrılmadan duydukları kaygı arttıkça yakın ilişkilerinde partnerlerine yönelik kaygılarında da azalma görülür.

- YIYE-2'nin alt boyutu olan kaygı ölçeği ile yine alt boyut olan kaçınma ölçeği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Bu durumda katılımcıların yakın ilişkilerindeki kaygı arttıkça kaçınma durumu da artar.

- Ölçek cevaplarından elde edilen sonuçlara bakıldığında; katılımcıların yalnızlıktan kaygı duydukları, sevdikleri insanlar ve aileleriyle birlikteken kendilerini güvende hissettikleri sonucuna varılmıştır. Yakın ilişkilerindeki yaşantılarının sonuçlarına baktığımızda ise; katılımcıların hislerinin tek taraflı olmasından kaynaklı duydukları kaygı göze çarpmaktadır.

## 6.1 ÇALIŞMANIN KISITLILIKLARI

Çalışmamızın kısıtlılıklarından ilki gruplar arasında belirgin cinsiyet farkının bulunmasıdır. Ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri ve alt ölçekler incelenirken cinsiyet etkisi kontrol edilmiştir. Çalışmamızda erkek öğrenci sayısının daha iyi dengelenmesi gerekmektedir. Zaman kısıtlılığı hem erkek öğrenci hem genel olarak ölçekleri uyguladığımız öğrenci sayısını arttırmamızı engellemiştir. İkinci kısıtlılığımız kullandığımız değerlendirme ölçeklerinin uygulanma süresinin görece uzun olmasından kaynaklanmıştır. Harcanacak zamanın uzunluğu sebebiyle öğrenci sayımız düşmüştür. Ayrıca öğrencilerimiz uzunluğu sebebiyle ölçekleri sağlıklı bir biçimde dolduramamış olabilirler. Bu olumsuzluğu en aza indirebilmek için ölçekleri teslim alırken kontrol ederek alsak da, belirleyemediğimiz bazı hataların olması mümkündür. Her ne kadar öğrenci sayımız parametrik testleri kullanmamız için yeterli olsa da daha fazla sayıda öğrenciye uygulanması çalışmamızın bulgularını güçlendirebilirdi. Ayrıca, ayrılma anksiyetesinin klinik değerlendirme ile değil sadece ölçek ile değerlendirilmiş olmasının da bulgulara olumsuz etkileri yansımış olabilir. Literatürde ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri konusunda az sayıda çalışma olması, Ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri konusunda YIYE-II kullanarak öğrencilerin bağlanma biçimlerini değerlendiren başka bir çalışmanın olmaması doğrudan karşılaştırmalar yapmakta güçlük yaratmıştır.

## 6.2 ÖNERİLER

Bu araştırmanın temel sınırlılığı örneklemin sadece 121 öğrenci üzerinde uygulanmış olmasıdır. Sonuçların daha genellenebilir olması için daha kalabalık bir gruba ve sadece Üsküdar Üniversite'si öğrencileri üzerinde değil dışarıdan seçilecek yeni örneklem gruplarıyla da benzer çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Bağlanma biçimleri kişinin yalnızca kendisi ile ilgili bir kavram değil aynı

zamanda bir sonraki nesillere de etkisi olacak bir kavramdır. Güvensiz bağlanan bireyler kendilerinden sonraki nesillere bu bağlanma biçimini aktarabilmektedirler. Bu konuda bireylerin bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi sağlanabilir, bu da aile ile çalışan bazı kurumlara yönelik olarak bağlanma biçimlerini içeren bir takım bilgilendirmeler doğrultusunda eğitimler verilmesi ile sağlanabilir. Bu sayede güvenli bağlanan bireylerin sayısının artması hedeflenerek toplumda huzur ortamı oluşturulmasında katkıda bulunabileceğini, bunun yanı sıra gelecek nesillerin de güvenli bağlanma biçimi geliştirmesine katkıda bulunabileceğini söyleyebiliriz.

Ülkemizde ayrılık kaygısı ve bağlanma biçimleri ile ilgili literatürde yeteri kadar araştırma yapılmadığı görülmüştür. Çocuğun gelişiminde önemli süreçler olan bağlanma biçimleri ve ayrılık kaygısı daha fazla önem arz ettiğinden bu alanda yapılacak yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

## KAYNAKÇA

Ainsworth, M., Blehar, M., Watres, E., ve Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situations*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Ainsworth, M. ve Ark. "Patterns of Attachment", Hillsdale, N.J. Lawrence Erlbaum Associates, 1978

Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.

Akmaz, N. (2009). Eğitim Yöneticilerinin Bağlanma Biçimleri ve Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi*. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Albayrak, H. "Annelerin Kaygı Düzeyleri İle Çocukların Bağımlılık Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi," Konya, 1997

Allen, J.,P. and Land,D. (1999). Attachment İn Adolescence. *HandBook Of Attachment: Theory, Research, AndClinical Applications*. Ed: Cassidy, J.,Shaver, R.,P.; 319-335. TheGuilfordPress, New York London.

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.

Angst J. Comorbidity of anxiety, phobia, compulsion and depression. *Int Clin Psychopharmacol* 1993; 8 (suppl. 1) :21-5.

Arı, R. "Gelişim ve Öğrenme" Nobel Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, Şubat 2005

Arkonaç, O. (1999). *Açıklamalı Psikiyatri Sözlüğü (1. Baskı)*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.

Bar-Haim Y, Dan O, Eshel Y, Schwartz AS ve ark. Predicting children's anxiety from early attachment relationships. *Journal of Anxiety Disorders* 2007; 21:1061-1068

Bartholomew, K. (1990). Avoidance of intimacy: An attachment perspective.

Journal of Social and Personal Relationships, 7, 147-178.

Barthomew , K. and Horowitz , L. M. (1991) Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*,61(2),226-24.

Beardslee W.R., Keller M.B., Seifer R ve ark. (1996a) Prediction of adolescent affective disorder. Effects of prior parental affective disorders and child psychopathology. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 35:279-288.

Beşkardeş, Ali F. (2007) Anksiyete Bozukluklarının Sıklığı ve Sosyodemografik Özellikleri, Risk Faktörleri ve Depresyon Komorbiditesinin Değerlendirilmesi: 20-25.

Brumariu LE, Kerns KA. Mother-Child Attachment Patterns and Different Types of Anxiety Symptoms: Is There Specificity of Relations? *Child Psychiatry & Human Development* 2010; 41:663-674

Boyce P, Parker G. Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 1989; 23: 341-351.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Attachment*. New York: Basic Books.

Bowlby J. (1973). *Attachment and Loss Separation 2. Separation Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.

Bowlby, J. (1977). The Making and Breaking of Affectional Bonds: Acitology and Psychopathology in the Light of Attachment Theory. *British Journal of Psychiatry*, (130), 201-210.

Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.

Bowlby, J (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. New York: Basic Books.

Bowlby J. (2005). *Sevgi Bağlarının Kurulması ve Bozulması*. M. Kamer (Çev.) İstanbul Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.

Bowlby J. (2012a). *Bağlanma ve Kaybetme 1. Bağlanma*. T.,V. Soylu (Çev.) İstanbul: Pinhan Yayınları.

Bowlby J. (2012b). *Güvenli Bir Dayanak*. S. Güneri (Çev.) İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.

Brawman- Mintzer O, Lydiard RB. Generalized anxiety disorder: issues in epidemiology. *J Clin Psychiatry* 1996; 57 (suppl. 7):3-8.

Burns, E. E., Fischer, S., Jackson, J. L. ve Harding, H. G. (2012). Deficits in emotion regulation mediate the relationship between childhood abuse and later eating disorder symptoms. *Child Abuse & Neglect*, 36, 32–39.

Carpenter, L. ve Chung, M. C. (2011). Childhood trauma in obsessive compulsive disorder: The roles of alexithymia and attachment. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 84, 367–388.

Ceylan, R. (2004). Entegre Eğitime Katılan ve Katılmayan Engelli Çocukların Annelerinin Depresyon ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara.

Ceyhan, A. Aykut, “Üniversite Öğrencilerinin Geçmişte Yaşadıkları Ayrılık Kaygısının Öğrenilmiş Güçlülük, Kaygı ve Psikolojik Belirtileri Yordama Düzeyi”, Kuram Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEP), Editör: Muhsin Hesapçioğlu, Nobel Basımevi, Cilt:6, Sayı:1, Ocak 2006

Cloutier, R. (1994). Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar. (Çev: B. Onur). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(2), 875-903.

Collins, N. L., ve Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644- 663.

Costello, EJ., Mubiçimlo., S., Erkanli, A., Keeler., G., Angold, A. (2003). Prevalence and development of psychiatric disorders in childhood and adolescence.

*Archives of General Psychiatry*, 60, 837-844.

Cüceloğlu, D. “İnsan ve Davranışı”, Remzi Kitabevi, İstanbul, III.Baskı, 1992

Cyranowski JM, Shear MK, Rucci P, Fagiolini A ve ark. Adult separation anxiety: Psychometric properties of a new structured clinical interview. *Journal of Psychiatric Research* 2002; 36:77-86

Çalışır M. Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2009; 1:240-255

Dallaire DH, Weinraub M. Predicting children's separation anxiety at age 6: The contributions of infant-mother attachment security, maternal sensitivity, and maternal separation anxiety. *Attachment & Human Development* 2005; 7:393-408

Davis, M.H., Morris, M.M., Kraus, L.A. (1998). Relationship-Specific and Global Perceptions of Social Support: Associations with Well-Being and Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (2), 468-481.

Deniz, M. E. “Ergenlerde Bağlanma Biçimleri İle Çocukluk İstismarları ve Suçluluk-Utanç Arasındaki İlişki”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi (Eurasian Journal of Educational Research)* 6, 2006

Derman, O. (2010). Adolesanlarda fiziksel ve duygusal istismar. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32 (5), 633-636.

Diriöz M. Ayrılma Anksiyetesi için Yapılandırılmış Klinik Görüşme, Çocukluk ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Ölçekleri'nin Geçerlilik ve Güvenilirliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Klinik Sinirbilimleri AD, İzmir. 2010

Diriöz M, Alkın T, Yemez B, Eminağaoğlu N, Onur E Ayrılma Anksiyetesi Belirti Envanteri ve Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *Türk Psikiyatri Dergisi* 2011, baskıda

Ekşi, A. “Çocukluk ve Adolesans Döneminde Ruhsal Kökenli Organik Belirtiler ve Davranış Bozuklukları”, *Pediatri-2*, Nobel Yayınevi, İstanbul, 1990(b)



Evren C, Dalbudak E. Relationship of personality trait impulsivity with clinical variables in male alcohol-dependent inpatients. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*. 2009;19:15-23

Fagiolini, A., Shear, MK., Cassano, GB., Frank, E. (1998). Is lifetime separation anxiety a manifestation of panic spectrum?. *CNS Spectrums*, 3, 63-72.

Feeney, Judith A. (2002), "Attachment, Marital Interaction and Relationship Satisfaction: A Diary Study" *Personal Relationships*, 9, 39–55.

Flakierska N, Lindstrom M, Gillberg C. School refusal: a 15-20 year follow-up study of 35 Swedish urban children. *British Journal of Psychiatry*, 1988; 147: 366-370.

Foley, DL., Pickles, A., Maes, HM., Silberg, JL., Eaves, LJ. (2004). Course and short- term outcomes of separation anxiety disorder in a community sample of twins. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43, 1107- 1114.

Friis, R.H., Wittchen, H.U., Pfister, H. ve Lieb, R. (2002). Life events and changes in the course of depression in young adults. *European Psychiatry*, 17, 241–253.

Goodyer I.M., Herbert J., Tamplin A. ve ark. (1997b) Short term outcome of major depression. II: life events, family disfunction and friendship difficulties as predictors of persistent disorder. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 36:474-480.

Gove, W. R., Hughes, M. ve Style, C. B. (1983). Does Marriage Have Positive Effect on the Psychological Wel-being of the Individual ?. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 122-131.

Görünmez, M. "Bağlanma Biçimleri ve Duygusal Zeka Yetenekleri", Bursa, 2006

Griffin, D. & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment . *Journal of Personality and Social Psychology*, 67, 430-445.

Grossmann K, Grossmann K. Attachment quality as an organizer of emotional and behavioural responses in a longitudinal perspective. In: Parkes C, Stevenson-Hinde J, Marris P (eds): Attachment across the life cycle. London, UK: Routledge, 1991: 93- 114.

Günçe, G. “Çocuğun Zihin Gelişimi ve Piaget Kuramına Toplu Bir Bakış”, Ankara, 1973

Güngör, D. “Bağlanma Biçimlerinin Ve Zihinsel Modellerin Kuşaklararası Aktarımında Anababalık Biçimlerinin Rolü”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000

Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional Relationship Beliefs In Marital Satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality*, 33 (4), 313-328.

Harmata, E. (2004). Bağlanma Teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 53-66.

Harrington R., Rutter M., Weissman M. ve ark. (1997) Psychiatric disorders in relatives of depressed probands I: comparison of prepubertal, adolescent and early adult onset cases. *J Affect Disord* 42:9-22.

Hawkins, D. N., ve Booth, A. (2005). Unhappily Ever After: Effects of Long-Term, Low-Quality Marriages on Well-Being. *Oxford Journals Social Sciences*, 84 (1), 451-471.

Hazan, C., and Shaver, P. R. (1987). Romantic Love Conceptualizing As An AttachmentProcess. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3),511- 524.

Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.

Hazan, C. ve Shaver, P., R. (2000). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar için Bir Çerçeve. (Çev: A. Dönmez). *Türk Psikoloji Bülteni*, 6 (16- 17), 29-50.

Heene, E., Buysse, A., ve Van Oost, P. (2007). An Interpersonal Perspective on Depression: The Role of Marital Adjustment, Conflict Communication,

Attributions, and Attachment Within a Clinical Sample. *Oxford Journals Social Sciences*, 84 (1), 451-471.

Hock E, Schirtzinger MB. Maternal Separation Anxiety- Its developmental course and relation to maternal mental-health . *Child Development* 1992; 63:93-102

Hortaçsu, N. “İnsan İlişkileri”, İmge Kitabevi, Ankara, 1991

Horowitz, M. J. (1991). Person Schemas. In M.I. Horowitz (Ed.) *Person Schemas and Maladaptive Interpersonal Patterns*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Howard M.S., Medway, F.J. (2004). Adolescents’ Attachment and Coping with Stress. *Psychology in Schools*, 41 (3), 391-402.

Kaplan H.I., Sadock B.J; Grebb JA (1994) *Adolescence. Synopsis of Psychiatry. Seventh Edition. Section 2.4., p 17-51.*

Kayma-Güneş, Derya (2007), *Boşanma Sürecindeki Eşlerin Aile İçi İlişkileri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kendler, K.S., Thornton, L.M. ve Gardner, C.O., (2000). Stressful life events and previous episodes in the etiology of major depression in women: an evaluation of the ‘kindling’ hypothesis. *American Journal of Psychiatry*, 157, 1243–1251.

Kim, H.W., Ruth, B., Adrian, K., Young, R. M. (1999). Individual psychopathology and marital distress. Analyzing the Association and Implications for Therapy. *Behavioral Modification*, 23(2), 179-216.

Kirkpatrick, L. A., ve Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502–512.

Klein D. Endogenomorphic depression: a conceptual and terminological revision. *Archives of General Psychiatry*, 1974;31: 447-454.

Klein D. Anxiety reconceptualized. Early experience with imipramine and

anxiety. *Comprehensive Psychiatry*, 1980; 21: 411-427.

Kobak, R.R., Sceery, A. (1988). Attachment in Late Adolescence: Working Models, Affect Regulation and Representations of Self and Others. *Child Development*. 59, 135-146.

Láng, A. (2010). Attachment and emotion regulation – clinical implications of a non-clinical sample study. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 674–678.

Last, C., Perrin, S., Hersen, M., & Kazdin, A.E. (1992). Anxiety disorders in children; sociodemographic and clinical characteristics. *Journal of American Academy Child and Adolescent Psychiatry*, 31 (6), 1070-6.

Lipsitz JD, Martin LY, Mannuzza S, Chapman TF ve ark. Childhood separation anxiety disorder patients with adult anxiety disorders. *American Journal of Psychiatry* 1994; 151:927-929

Manicavasagar V, Silove D, Curtis J. Separation anxiety in adulthood: A phenomenological investigation. *Comprehensive Psychiatry* 1997; 38:274-282.

Manicavasagar V, Silove D. Is there an adult form of separation anxiety disorder? A brief clinical report. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 1997; 31:299- 303

Manicavasagar V, Silove D, Wagner R, Pavlovic DH. Parental representations associated with adult separation anxiety and panic disorder-agoraphobia. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 1999; 33:422-428

Manicavasagar V, Silove D, Curtis J, Wagner R. Continuities of separation anxiety from early life into adulthood. *Journal of Anxiety Disorders* 2000; 14:1-18

Manicavasagar V, Silove D, Wagner R, Drobny J. A self-report questionnaire for measuring separation anxiety in adulthood. *Comprehensive Psychiatry* 2003; 44:146- 153

Main, M.Kaplan,N., and Cassidy, J. (1985). Security in Infancy, Childhood, and Adulthood: A Move to the Level Of Representation. *Monographs Of The Society*

*For Research In Child Development*, 50, 66-104.

Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies, *Human Development*, 33, 48-61.

Mayseless O, Scher A. Mother's attachment concerns regarding spouse and infant's temperament as modulators of maternal separation anxiety. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines* 2000; 41:917-925

McCauley E., Myers K. (1992) Family interaction in mood disorder youth *Child Adolesc Psychiatry Clin North Am* 1:111-127.

Mertol, S. (2011) Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Bozukluğu Hastalarında Mizaç ve Karakter Özellikleri; 50-52.

Middeldorp, C.M., Cath, D.C., van, D.R., ve Boomsma, D.I. (2005). The comorbidity of anxiety and depression in the perspective of genetic epidemiology: A review of twin and family studies. *Psychological Medicine*, 35, 611–624.

Mikulincer, M., Florian, V., and Tolmacz, R. (1990). AttachmentStyle SandFear of PersonalDeath: A Case Study of AffectRegulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 278-290.

Miral, S., & Baykara, A. (1998). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu. *Psikiyatri Temel Kitabı Cilt 2 (1. Baskı)* içinde 1165-69. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Morrison, T.L., Urquiza, A. J. & Goodlin-Jones, B.L. (1997). Attachment, perceptions of interaction and relationship adjustment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 14 (5), 627-642.

Mundt, C., Reck, C., Backenstrass, M., Kronmuller, K. ve Fiedler, P. (2000). Reconfirming the role of life events for the timing of depressive episodes. A two- year prospective follow-up study. *Journal of Affective Disorders*, 59, 23–30.

Natan, K. (2007). Zihinsel engelli çocuğu olan ve zihinsel engelli çocuğu olmayan annelerin depresyon ve kaygı düzeyleri, onaylanmış yüksek lisans tezi, 34.

Ollendick TH, Lease CA, Cooper C. Separation anxiety in young adults- A preliminary examination. *Journal of Anxiety Disorders* 1993; 7:293-305

Orcan, M. “Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Gelişimlerinin Algılanan Anne- Baba Tutumları ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Konya, 2004

Orcan, M. “Anaokuluna Devam Eden 6 Yaş Grubu Çocukların Sosyal Gelişimlerinin Algılanan Anne- Baba Tutumları ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, Konya, 2004

Özgüven, İ. E. “Ailede İletişim ve Yaşam”, Pdrem Yayınları, Ankara, 2001

Pienta, A. M., Hayward, M. D., ve Jenkins, K. R. (2000). Health Consequences of Marriage for the Retirement Years. *Journal of Family*, 21, 559 -589.

Pini S, Abelli M, Shear KM, Cardini A ve ark. Frequency and clinical correlates of adult separation anxiety in a sample of 508 outpatients with mood and anxiety disorders. *Acta Psychiatrica Scandinavica* 2010; 122:40-46

Rholes W., S., Simpson J., A. and Orina M., M. (1999) Attachment and Anger in an Anxiety-Provoking Situation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(6), 940-957.

Rice, K. G. & Mirzadeh, S.A. (2000). Perfectionism, attachment and adjustment. *Journal of Counselling Psychology*, 47 (2), 238-250.

Safran, J.D. (1990). Towards a Refinement of Cognitive Therapy in Light of Interpersonal Theory: I. Theory. *Clinical Psychology Review*, 10, 87-105.

Santrock, J.,W. (2012). *Ergenlik-Adolescence*. (Çev. Ed. Siyez, D.,Ç.) Ankara:Nobel Yayınevi

Sarchiapone M, Carli V, Coumo C, et al. Association between childhood trauma and aggression in male prisoners. *Psychiatry Res*. 2009 Jan 30;165 (1-2): 187-92.Epub 2008 Oct 30.

Selçuk E, Günaydın G, Sümer N ve ark. (2005) Yetişkin bağlanma boyutları

için yeni bir ölçüm: Yakın ilişkilerde yaşantılar envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8:1-11.

Seven, S. “Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri İle Bağlanma Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Ankara, 2006

Scher, A. & Mayseless, O. (1994). Mothers attachment with spouse and parenting in the first year. *Journal of Social and Interpersonal Relationships*,11, 601-609.

Scott, R. L., ve Cordova, J. V. (2002). The Influence of Adult Attachment Styles on the Association Between Marital Adjustment and Depressive Symptoms. *Journal of Family Psychology*, 16 (2), 199–208.

Shaver P.,R.,Mikulincer M. and Feeney B.,C.(2009).What's Love got to do with it? Insecurity and Anger in Attachment Relationships. *Virginia Journal of Social Policy and the Law* ,(16)2, 491-513.

Shear K, Jin R, Ruscio AM, Walters E ve ark. Prevalence and correlates of estimated DSM-4 child and adult separation anxiety disorder in the National Comorbidity Survey Replication. *American Journal of Psychiatry* 2006; 163:1074-1083

Shi, Lin (2003), “The Association Between Adult Attachment Styles and Conflict Resolution in Romantic Relationships”, *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143–157.

Silove D, Manicavasagar V, Oconnell D, Blaszczyński A ve ark. The development of the Separation Anxiety Symptom Inventory (SASI). *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 1993; 27:477-488

Silove D, Manicavasagar V, Oconnell D, Blaszczyński A. Reported early separation anxiety symptoms in patients with panic and generalized anxiety disorders. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 1993; 27:489-494

Silove D, Harris M, Morgan A, Boyee P ve ark. Is early separation Anxiety a spesific precursor of panic agorafobia - A community study. *Psychological Medicine*

1995; 25:405-411

Spinhoven, P., Elzinga, B. M., Hovens, J. G.F.M., Roelofs, K., Zitman, F. G., van Oppen, P. ve Penninx, B. W.J.H. (2010). The specificity of childhood adversities and negative life events across the life span to anxiety and depressive disorders. *Journal of Affective Disorders*, 126, 103–112.

Sroufe L. The role of the infant-caregiver attachment in development. In: Belsky J, Nezworski T (eds): *Clinical implications of attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum 1988: 18-38.

Sümer, N. Güngör, D. “Çocuk Yetiştirme Biçimlerinin Bağlanma Biçimleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt:14, Sayı:44, 1999

Sümer, N., Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Biçimleri Ölçeklerinin Türk Örneklemi Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43). 71-106.

Sümer, N. “Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Çocuğun Duygusal Gelişimi Üzerindeki Etkileri”, (BAP-2005-01-04-01), 2005 [www.metu.edu.tr](http://www.metu.edu.tr)

Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-22.

Şar, V., İslam, S. ve Öztürk, E. (2009). Childhood emotional abuse and dissociation in patients with conversion symptoms. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 63, 670–677.

Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86

Teğin, B. (1980). Depresyonda bilişsel bozukluklar: Beck modeline göre bir inceleme. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Thompson, Ross A. (1999), “Early attachment and Later Development”, J. Cassidy ve P.R. Shaver (Ed.), *Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications*, 265–286, New York: Guilford Press.



Türkçapar H. Anksiyete bozukluğu ve depresyonun tanısal ilişkileri. Klinik Psikiyatri, 2004; ek 4: 12-16.

Yavuzer, H. “Çocuk Psikolojisi”, Remzi Kitabevi, 5. baskı, İstanbul, 1990

Yavuzer, H. “Çocuk Eğitimi El Kitabı”, Remzi Yayınevi, 10. Baskı, İstanbul, Ocak 2000

Van Dijke, A., Ford, J. D., Van der Hart, O., Van Son, M. J.M., Van der Heijden, P. G.M. ve Bühring, M. (2011). Childhood traumatization by primary caretaker and affect dysregulation in patients with borderline personality disorder and somatoform disorder. *European Journal of Psychotraumatology*, 2 (5628), 1-11.

Waldinger, R. J., Schulz, M. S., Barsky, A. J. ve Ahern, D. K. (2006). Mapping the road from childhood trauma to adult somatization: The role of attachment. *Psychosomatic Medicine*, 68, 129–135.

Wei, M., Heppner, P.P., Mallinckrodt, B. (2003). Perceived Coping as a Mediator Between Attachment and Psychological Distress: A Structural Equation Modeling Approach. *Journal of Counseling Psychology*, 50, 438-447.

Weimer, B.L., Kerns, K.A., Oldenburg, C.M. (2004). Adolescents' Interactions with a Best Friend: Associations with Attachment Style. *Journal of Experimental Child Psychology*, 88 (1), 102-120.

Wijeratne, C., Manicavasagar, V. (2003). Separation anxiety in the elderly. *Journal of Anxiety Disorders*, 17(6), 695-702.

Wittchen HU, Zhao S, Kessler RC, Eaton WW, DSM-III-R generalized anxiety disorder in the National Comorbidity Survey. *Arch Gen Psychiatry* 1994; 51 : 355- 64.

Zeifman, D., Hazan, C. (2000). A process model of adult attachment formation. In W. Ickes, S.Duck (Eds.) *The Social Psychology of Personal Relationships*. Pp. 180-195. New York: John Wiley & Sons, Inc.



## EKLER

### 8.1 EK-1. SOSYODEMOGRAFIK VERİ FORMU

Sevgili öğrenciler, Bu çalışma ile sizlerin yaşadığı ayrılma anksiyetesi ve bağlanma biçimleri'nin ilişkilerini incelemek amacıyla yapılmaktadır. Lütfen sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize uygun bulduğunuz bir seçeneği işaretleyiniz. Cevaplarınız sadece araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler saklı tutulacaktır. **Lütfen size en uygun seçeneğin yanına (X) işareti koyun ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.** Yardımcı olduğunuz ve içtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

#### Sosyodemografik Veri Formu

1.Doğum Yeri / Tarihi :

2.Cinsiyet :

a)erkek      b)kadın

3.Medeni Durumunuz

a) evli

b) bekar

c) boşanmış

d) eşinden ayrı yaşıyor

e) dul

4. Okuduğunuz okul-bölüm-sınıf ?

.....

5. Kaç kardeşsiniz ?

1

2

3

Daha fazla

6. Devam eden romantik bir ilişkiniz/partneriniz var mı ?

Evet

Hayır

7. Evinizde kimlerle yaşamaktasınız?

a) yalnız

b) sadece eşinizle

c) eş ve çocuklar

d) anne ve baba

e)anne, baba ve kardeşler

f) Diğer

8 .Beraber yaşadığınız aileniz dışında sosyal desteğini hissettiğiniz akrabalarınız veya dostlarınız var mı?

a) evet

b) hayır

Evet ise;

Lütfen belirtiniz.....

9. 0-1 yaş arası bakımınızı kim karşılamış?

a)anne

b)baba

c)bakıcı

d)anne-baba

e)diğer.....

10. Çocukluğunuzda kim tarafından yetiştirildiniz?

a)anne

b)baba

c)bakıcı

d)anne-baba

e)diğer.....

11. Çocukluğunuzda nasıl bir ilgiyle bakıldınız?

a)aşırı ilgiyle

b)yeterince ilgi ile

c)ilgisiz

12. Çocukluğunuzda nasıl bir disiplin ile büyütüldünüz?

a)aşırı kontrol

b)yeterince kontrol

c)az kontrol

13. Aile bağlarınız hangi düzeyde ?

a)Yakın

b)Orta Düzeyde

c)Uzak

14. Çocukluğunuzda ailenizin durumu nasıldı?

a)bütün

b)boşanmış

c)parçalanmış

15. Çocukluğunuzda anneniz yaşıyor muydu?

a)evet

b)hayır

Hayır ise kaç yaşında kaybettiniz ? .....

16. Çocukluğunuzda babanız yaşıyor muydu?

a)evet

b)hayır

Hayır ise kaç yaşında kaybettiniz ? .....



## 8.2 EK-2.BECK DEPRESYON ÖLÇEĞİ

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

- 1 (0) Üzgün ve sıkıntılı değilim.
  - (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
  - (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
  - (3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.
- 2 (0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim.
  - (1) Gelecek için karamsarım.
  - (2) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
  - (3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.
- 3 (0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum.
  - (1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum.
  - (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
  - (3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.
- 4 (0) Herşeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
  - (1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum.
  - (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
  - (3) Herşeyden sıkılıyorum.
- 5 (0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum.
  - (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
  - (2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
  - (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.
- 6 (0) Kendimden memnunum.
  - (1) Kendimden pek memnun değilim.
  - (2) Kendime kızgınım.



- (3) Kendimden nefrete ediyorum.
- 7 (0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.  
(1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğunu düşünmüyorum.  
(2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum.  
(3) Herşeyi yanlış yapıyormuşum gibi geliyor ve hep kendimi kabahat buluyorum.
- 8 (0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok.  
(1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum.  
(2) Kendimi öldürmek isterdim.  
(3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.
- 9 (0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor.  
(1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.  
(2) Çoğu zaman ağlıyorum.  
(3) Eskiden ağlayabilirdim ama şimdi istesem de ağlayamıyorum.
- 10 (0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkın ve sinirli değilim.  
(1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum.  
(2) Herşey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum.  
(3) Canımı sıkın şeylere bile artık kızamıyorum.
- 11 (0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim.  
(1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum.  
(2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor.  
(3) Artık çevremde hiçkimseyi istemiyorum.
- 12 (0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum.  
(1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.  
(2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum.  
(3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.
- 13 (0) Her zamankinden farklı görüldüğümü sanmıyorum.  
(1) Aynada kendime her zamanklinden kötü görünüyorum.  
(2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum.  
(3) Kendimi çok çirkin buluyorum.
- 14 (0) Eskisi kadar iyi iş güç yapabiliyorum.

- (2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum.
- (3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.
- 15 (0) Uykum her zamanki gibi.**
- (1) Eskisi gibi uyuyamıyorum.
- (2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum.
- (3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.
- 16 (0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum.**
- (1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum.
- (2) Her şey beni yoruyor.
- (3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.
- 17 (0) İştahım her zamanki gibi.**
- (1) Eskisinden daha iştahsızım.
- (2) İştahım çok azaldı.
- (3) Hiçbir şey yiyemiyorum.
- 18 (0) Son zamanlarda zayıflamadım.**
- (1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim.
- (2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim.
- (3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim.
- 19 (0) Sağlığım ile ilgili kaygılarım yok.**
- (1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor.
- (2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum.
- (3) Sağlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.
- 20 (0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok.**
- (1) Eskisine oranla sekse ilgim az.
- (2) Cinsel isteğim çok azaldı.
- (3) Hiç cinsel istek duymuyorum.
- 21 (0) Cezalandırılması gereken şeyler yapığımı sanmıyorum.**
- (1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor.
- (2) Cezamı çekmeyi bekliyorum.
- (3) Sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor.

### 8.3 EK-3.YIYE-II

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Oldukça katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.							
2.Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.							
3.Sıklıkla birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.							
4.Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşma konusunda kendimi rahat hissederim.							
5.Sıklıkla birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği duygusuna kapılırım.							
6.Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak bana zor gelir.							
7.Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsemediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.							
8.Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.							
9.Sıklıkla romantik ilişkide olduğum kişinin bana duyduğu hislerin, benim ona duyduğum hisler kadar gülü olmasını isterim.							
10.Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.							
11.İlişkilerimi kafama çok takarım.							
12.Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.							
13.Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.							
14.Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.							
15.Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onları benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.							
16.Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.							
17.Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam.							
18.Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.							
19.Romantik ilişkide olduğum kişi kendime güvenimi sarsar.							
20.Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.							
21.Terk edilmekten pek korkmam.							
22.Zor zamanlarımda, birlikte olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.							
23.Birlikte olduğum kişinin, bana istediğim kadar yakın olmadığını düşünürüm.							
24.Birlikte olduğum kişiye hemen her şeyi anlatırım.							
25.Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.							
26.Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.							
27.Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.							
28.Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.							
29.Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıkça, benden hoşlanmayacağından korkarım.							
30.Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.							
31.Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendir.							
32.Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.							
33.Başka insanlara denk olmaktan endişe duyarım.							
34.Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.							
35.Birlikte olduğum kişi, beni sadece kızgın olduğumda fark eder.							
36.Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.							

## 8.4 EK-4. AYRILMA ANKSİYETESİ BELİRTİ ENVANTERİ

	Çok Sık Hissettim	Sıklıkla Hissettim	Nadiren Hissettim	Hiç Hissetmedim
1- Okula gitmek istemezdim.				
2- Evde olmadığım zaman ebeveynlerimden birinin başına kötü bir şey gelebileceğinden korkardım.				
3- Evde tek başıma bırakılmak istemezdim.				
4- Okula gitmeden önce baş ağrısı, bulantı, mide ağrısı gibi bedensel şikayetlerim olurdu.				
5- Onların yanında olmadığım da, ailemden birilerinin başına kaza gelebileceğine dair korkularım vardı.				
6- Yabancı yerlerde bulunduğumda, kaybolmaktan korkardım.				
7- Gece yalnız kaldığımda, canavarların ya da hayvanların bana saldırabileceğini hayal ederdim.				
8- Tek başımayken, tanımadığım kimselerden çok korkardım.				
9- Kendimin ya da ailemin şiddete maruz kaldığı şekilde kâbuslar görürdüm.				
10-Ailemden ayrılmışsam çok mutsuz olurdu.				
11- Yalnız olduğumda, kaçırılacağımdan ya da zarar göreceğimden korkardım.				
12- Evden uzaktayken, ailemle birlikte olduğumu hayal ederdim.				
13- Yalnız başıma uyumaktan korkardım.				
14- Okula gitmeden önce çok gergin olurdu.				
15- Karanlıktan korkardım.				

## 8.5 EK-5. YETİŞKİN AYRILMA ANKSİYETESİ ANKETİ

	Çok Sıklıkla	Sıklıkla	Nadiren	Hiç
1- Size yakın olan kişilerle birlikte evinizdeyken kendinizi daha güvende hissettiniz mi?				
2- Evinizden saatlerce uzak kalmakta zorluk çektiniz mi?				
3- Çantanızda veya cüzdanınızda size güven ya da huzur veren bir şeyler taşıyor musunuz?				
4- Uzun bir yolculuğa çıkmak üzere evden ayrılmazdan önce aşırı stres yaşadınız mı?				
5- Size yakın olan birinden ayrılmakla ilgili kâbuslar ya da rüyalar gördüğünüz oldu mu?				
6- Bir yolculuğa çıkmanızdan önce size yakın olan birinden ayrılmakla ilgili aşırı stres yaşadınız mı?				
7- Günlük işleriniz aksadığında çok huzursuz olur musunuz?				
8- Size en yakın kişilerle olan ilişkilerinizin yoğunluğu konusunda endişelendiniz mi? Orneğin çok aşırı bağılı olmanızdan dolayı.				
9- İşiniz veya diğer düzenli ev dışı uğraşlarınız için evinizden ayrılmadan önce baş ağrısı, mide ağrısı ya da bulantı gibi (veya başka) belirtiler oldu mu?				
10- İnsanları yakınınızda tutmak için çok fazla konuştuğunuzu fark ettiğiniz oldu mu?				
11- Size yakın kişilerden ayrıldığınızda (örneğin işe gitmek ya da evden dışarıya çıkmak için), özellikle onların nerede oldukları konusunda endişelendiniz mi?				
12- Gece tek başınıza uyumakta güçlük çeker misiniz? Orneğin bir yakınınız evdeyse daha iyi uyur musunuz?				
13- Size yakın olan kişilerin seslerini işitebiliyor ya da televizyonun veya radyonun sesini duyuyorsanız daha kolay uyuduğunuzu fark ettiniz mi?				
14- Size yakın olan kişilerden uzak kaldığınızı düşündüğünüzde çok sıkıntı yaşadınız mı?				
15- Evinizden uzakta olmayla ilgili kâbuslar ya da rüyalar gördünüz mü?				
16- Yakınlarınızın ciddi bir zarar görebileceği hakkında çok fazla endişelenir misiniz? Orneğin, bir trafik kazası geçirmeleri veya ölümcül bir hastalığa yakalanmaları gibi.				
17- Günlük olağan işlerinizi yaparken, size yakın olan kişilerle bağlantı kurmanızı engelleyecek değişimlerin olması sizi çok huzursuz eder mi?				
18- Onemsediğiniz insanların sizi terk edeceği konusunda çok fazla endişelenir misiniz?				
19- Hiç, evde ya da yatak odasında ışıklar açıkken daha iyi uyuduğunuzu fark ettiğiniz mi?				
20- Özellikle size yakın kişiler evde değilse, evde tek başınıza kalmaktan kaçınmaya çalışır mısınız?				
21- Size yakın olanlardan ayrıldığınızı ya da onların sizi terk ettiğini düşündüğünüzde, aniden gelen sıkıntı nöbetleri ya da panik ataklarınız (örneğin, aniden titreme, terleme, çarpıntı, nefes darlığı gibi) oldu mu?				
22- Size yakın olan kişilerle düzenli olarak (örneğin her gün) telefon görüşmeleri yapmadığınızda sıkıntı yaşadığınızı fark ettiniz mi?				
23- Onemsediğiniz birisi sizi terk ettiğinde, bu durumla başa çıkamayacağınızdan ya da onsuz yapamayacağınızdan korkunuz mu?				
24- Size yakın olan kişilerden ayrıldığınızda aniden gelen sıkıntı nöbetleri ya da panik ataklarınız (örneğin ani titreme, terleme, çarpıntı, nefes darlığı gibi) oldu mu?				
25- Sizi, yakın olduğunuz birilerinden ayırabilecek muhtemel olaylarla hakkında çok fazla endişelenir misiniz? Orneğin, işle ilgili gereklilikler gibi.				
26- Hiç, size yakın olan kişiler "çok fazla konuştuğunuzu" söylediler mi?				
27- Bazı insanlarla olan ilişkilerinizin, onlar için sorunlar oluşturacak kadar yakın olduğu konusunda endişelenir misiniz?				